

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

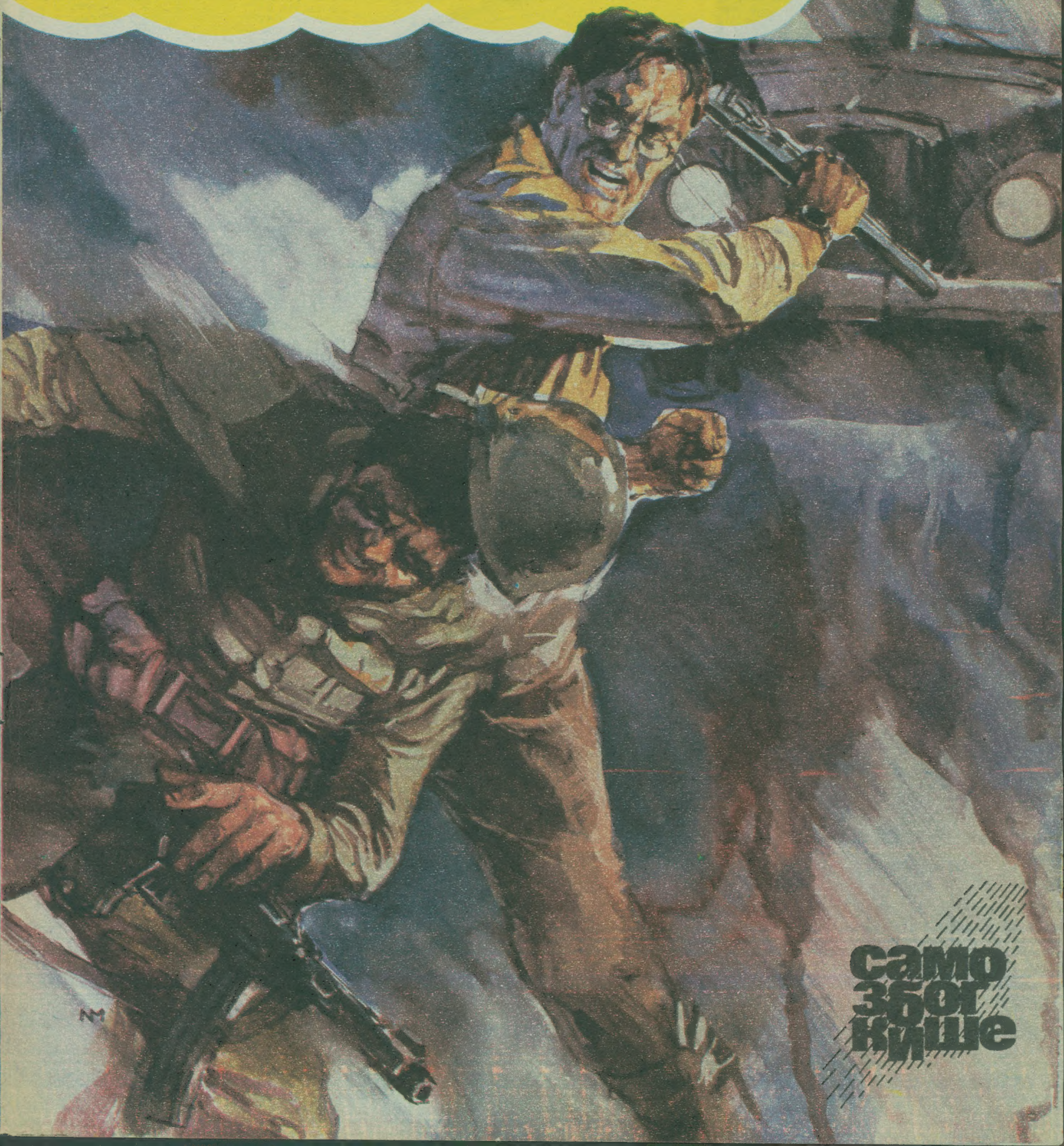
20
динара

БРОЈ

1570

29. 1. 1982 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIII

само
360
кише

RIPLEY

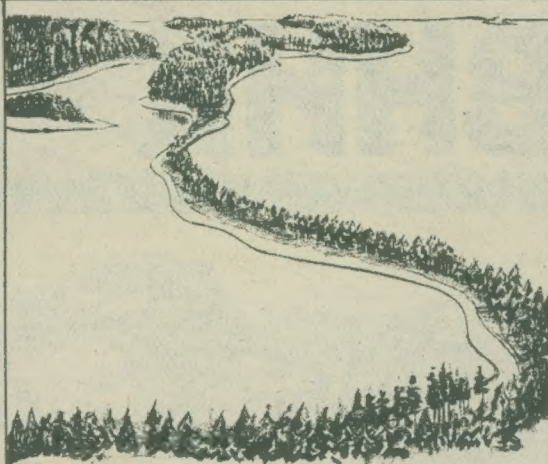
Веровали или не!

АЛДО МАНУЦИО

(1547 - 1597)

ИЗ ВЕНЕЦИЈЕ САСТАВИО ЈЕ КЊИГУ ИТАЛИЈАНСКИХ ЦИТАТА КОЈА ЈЕ ОБЈАВЉЕНА 1556. КАД ЈЕ ДЕЧАК ИМАО 9 ГОДИНА, А У ЈЕДНАЕСТОЈ ЈЕ ОБЈАВИО ПРЕВОД ЏИЏЕРОНОВОГ ДЕЛА.

ЗЕМЉАНИ МОСТ

ФИНСКО ОСТРВО ПЬРОВЕСИ ПРЕСЕЧА МОСТ ДУГАЧАК ОКО 7 КИЛОМЕТРА И ШИРОК 275 МЕТРА КОЈИ ЈЕ У ПОТПУНОСТИ ДЕЛО ПРИРОДЕ.

КЉУЧ-ПРСТЕН

КЉУЧЕВИ КОЈЕ СУ КОРИСТИЛИ СТАРИ РИПЛЕЈАНИ МОГЛИ СУ СЕ НОСИТИ КАО ПРСТЕНЕ, А УЈЕДНО СУ СЛУЖИЛИ И КАО ПЕЧАТ.

ГОЛУБОВИМА

У КИНИ ЧЕСТО СЕ НА РЕП ВЕЗУЈЕ МАТА СВИРАТЛА ОД БАМБУСА ЈЕР ВЛАДА ВЕРОВАЊЕ ДА СЕ СОКОЛОВИ ПЛАШЕ МУЗИКЕ.

НАЈВЕЋА ФОТОГРАФСКА КАМЕРА НА СВЕТУ

ИЗРАБЕНА ЈЕ 1899. ГОДИНЕ У САД, ЗБОР СНИМАЊА ЈЕДНОГ ЦЕЛОГ ВОЗА. БИЛА ЈЕ ТЕШКА 715 КИЛОГРАМА, А У НЈЈ СЕ СТАВЉАЛА ФИЛМСКА ПЛОЧА ДИМЕНЗИЈА 305 x 243 ЦЕНТИМЕТРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

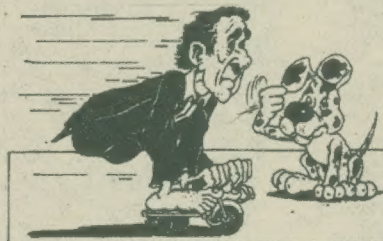
● педесетогодишњи столар Денон провео је четири дана затворен у јавном клозету градића Лорета на западу Француске. Овом несретнику блокирала се брава на вратима нужника баш уочи викенда, па је узалудно дозивао помоћ све до понедељка док га није чуо један раноранилац.

● ликови двојице највећих шведских спортиста Бјерна Борга и Ингемара Стенмарка недавно су штампани на серији марака од 2,40 круне.

● бразилски град Олинда затражио је одштету од Холандије за пожар који га је још 1631. године, у време колонизације, готово опустошио.

● котураљке које су се израђивале у Великој Британији последњих година прошлог века биле су налик на минијатурни трицикл.

● Белгијанац Џон Миси недавно је у Хелсинкију успео зубима да повуче три вагона тешка укупно 138,6 тона. Иако је постигнут нови светски рекорд, он неће ући у Гинисову књигу рекорда јер је објављено да се више неће уписивати опасни подухвати.

● Швајцарац Алберт Ваумен израдио је, искључиво од шибља, модел локомотиве дугачак два метра и употребио више од 69.000 паличваца. Сада се спрема да од истог материјала направи и цепенли.

● у бразилском месту Понте Поран у 132. години умрла је Томасија Гомес, по многима најстарија жена на свету.

● према најновијим статистикама Кинези сваких десет година у просеку „порасту“ као нација за два центиметра, а постају тежи за један килограм.

● Јанош Факаш из мађарског места Исак тврди да има најбогатију збирку кактуса на свету. Она броји 2000 различитих врста овог бодљикавог растиња, то јест, двадесет пет хиљада примерака укупно. Јанош је почео да гаји и сакупља кактусе још 1953. године.

● године 1950. десетомесечни мачор Мици учествовао је у једном алпинистичком походу на Матерхорн и попео се на надморску висину од 4000 метара, наравно уз помоћ свог господара.

Љубиша Ђокић

ПРОФЕСОР
ПОЗОРИШНЕ
АКАДЕМИЈЕ

ЧОВЕК КОЈИ ПИШЕ НАГЛАС

Унућани
универзитетског
професора с чуђењем су
ослушњивали гласове
из његове собе:
знали су да је он тамо
сам, а иза затворених
врата чуло се цело
једно позориште.

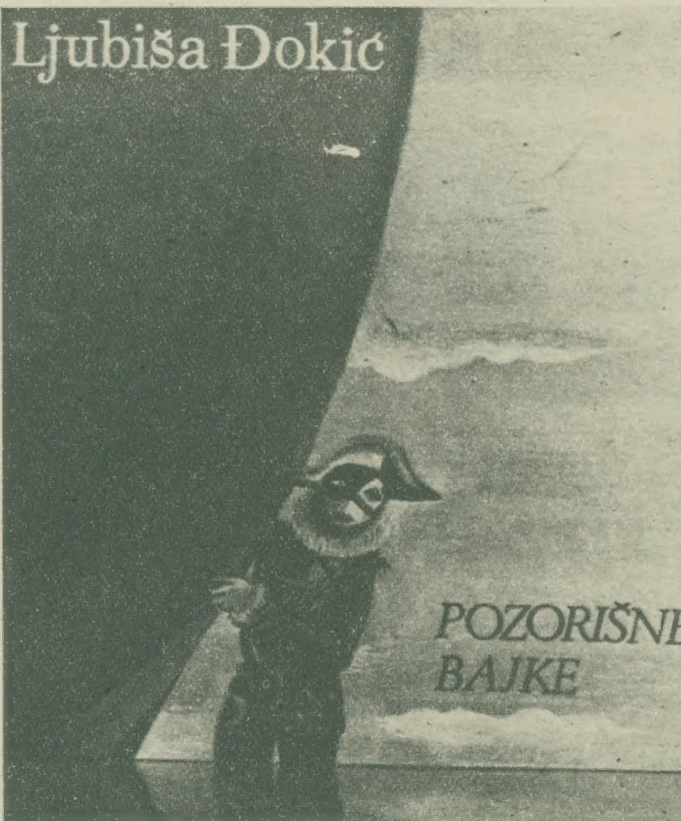
И ова наша прича, случајно, почиње као бајка, али у њој је све истинито. И, мада није лепо да испричамо крај, знајте: ова приповест ће се завршити као бајка.

Елем,
Био једном један дечак плавих очију и бујне, не косе већ маште. Волео је да се игра, правио несташлуке као и сви његови вршњаци. По чему се ипак

Жири је био једногласан, победило је Биберче и другови: добитник књижевне награде „Политикин завањик“ за 1981. годину Љубиша Ђокић.

Ljubiša Đokić

ПОЗОРИШТЕ БЕЗ УЛАЗНИЦЕ И ПАУЗЕ

„Ђокићеве бајке вас освоје и док их читате. Уместо рефлектора на сцени, машта читалаца, малог и одраслог, обасјава места радије и покреће јунаке по бескрајном простору уобразиље. Док читате „БИБЕРЧЕ“, „ГРДИЛА“, „НИТЕЗА СТРАХА“, „БАЈКУ О ВРЕМЕНУ“ и „ДО ПОСЛЕДЊЕГ ШАХА“, ви, седећи у својој соби, на клупи у парку, или на обали реке, стварате своје фантастично позориште. Том позоришту нису потребне кулисе и костими, то позориште се простире између сна и јаве. За то позориште се не купују улазнице и оно нема паузе. Ко не жели да прави позоришне представе од бајки Љубише Ђокића нека их чита и ужива у њиховој динамици, у њиховом хумору, у њиховом зналачком и поетичном проишлагоу у свет детета.“ (Мирослав Беловић, режисер)

разликовао од осталих? Читао је, читао и читао — а у кући је било највише књига — али и покушавао да напише нешто слично. И увек је био ближи стиху него прози, можда и зато што је живео у оном еп-

ском крају наше земље где је сваки човек или јунак или песник... Или обоје. Лежећи тако болестан и сам, док је напољу вејао снег, у високој температури смислио је песму и

назвао је — Зимска идилла...

А онда се у животу дечака Љубише догодило чудо: из родног Даниловграда дошао је да живи у Београд: у големој вароши све чудо до чуда, а међу њима бајка над бајкама — позориште. У дому Ђокићевих, још чешће у двористи, рађа се право „позориште у кући“. Љубиша пише комаде, глуми, режира. Љубав према светлостима позорнице неће га напустити ни у бурној првој младости кад се пред човеком отвара на стотине путева којима може ући у живот. Љубиша уписује режију и студира је код чаробњака Хуга Клајна. Завршава и историју уметности на Филозофском факултету и са две дипло-

ме у џепу — потпуно се предаје сцени. И народу званом деца.

ЛАЖЕ ГРДИЛО

Зашто позоришту? Зашто бајки? И зашто баш деца?

То питамо Љубишу Ђокића док улази у нашу редакцију пошто смо га телефоном обавестили да је жири његову књигу „Позоришне бајке“ прогласио за најуспешније дело за децу и омладину објављено 1981. године. А он се, пошто се ослободио честитања и поздрава, скидања капа и руковања брани:

— Полако, људи! Уопште нисам знао да је „Вук Караџић“ послао моју књигу на конкурс и можете мислити колико сам изненађен и обрадован. Све ми је личило на бајку. Уосталом, зар све у животу није игра, бајка, драма... Драма је и фудбалска утакмица са два чина, драма је и кад се одговара тежак предмет, драма је остати без баке или деке. У исто време свака је игра драма, а свака драма на свој начин бајка. Тај колоплет деца осећају и савршено реагују... Видите „Биберче“, прва од пет бајки коју је сада „Политикин забавник“ наградио, изводи се већ двадесетак година на сцени београдског позоришта за децу „Бошко Буха“. И, кад Грдило (а име му каже какав је карактер) оптужује невинно и добро Биберче, сва деца у хору вичу: — Лаже! Лаже! Лаже! То активно учествовање у збивањима на сцени — за мене је највећа и најлепша награда. А „обичан“ писац може само да претпостави какав ће пријем и судбину да доживи његово дело... Ја сам увек на лицу места могао да видим колико сам успео...

КАКО НАСТАЈУ БАЈКЕ?

Све „Позоришне бајке“ написане су обичном оловком... Али има ли нешто пре тога.

— Траје то понекад и по годину дана. Припремам се у себи, размишљам, све ситуације морају бити јасне а опет ни све то није гаранција да ће писање тећи глатко. Ја то радим овако. Пишем само кад сам свеж и одморан, али никад за писањем столом, сатима

непокретан. Ја вам пишем и на каучу, у кревету, у кухињи, с ногама подиштутим на сто. И све што говорим моји јунаци, по неколико пута изговарам наглас разним интонацијама... То је у мојој породици у почетку изазвало забринутост: сви би ућутали и слушали глас из моје собе, згледајући се јер су знали да сам унутра сам... После су се навикли и схватили да је то мој можда мало необичан начин писања. И, пошто се у мени дуго „таложу“ теме, ликови, заплети и расплети, у мој рукопис оловком уносим пред штампање једва које слово.

Касније, кад је бајка готова и почне да живи свој живот, заједно с децом маштом, визијама и начину доживљавања, њени јунаци су често знали да ме „вуку за рукав“ и терају ме да и даље пишем о њима. Тако је до сада настало десет позоришних бајки од којих је само пет ушло у ову књигу. Друге нису могле да стану, али ће се вероватно појавити у следећој књизи.

ПРИЧАЈ ДАЉЕ, ЉУБИША!

Љубиша Ђокић другује с милионима деце у целој Југославији захваљујући телевизији. Већ десетак година он сарађује с оним школским програмом (који је „телевизију од пре подне“ учинио, по мишљењу армије гледалаца, далеко бољом од оне кад падне мрак) режирајући многе популарне емисије. Ипак, две се не издвајају већ и скачу. То је чувена „Коцка, коцка, коцкица“ и „Коларићу-Панићу“ чији је он покретач, писац сценарија и редитељ.

— Дружим се са маштом, па је ваљда зато остала са мном до данас — смеје се писац. — И никад не заборававам речи класика позоришне режије и педагошке: „Суштина глумачке игре је у том дечијем кобајати“. И тако се обрадујем кад се неко од мојих студената одређује за писање и позоришни рад намењен деци. Деца су богат и благородан свет и — врло озбиљан. И зато сам идући од бајке до бајке, од једних до других дечијих очију и лица записао на крају позоришне бајке „Грдило“:

— Са причом, за данас, толико сам хтео. Гиме нам се овај завршава део, а у исто време крај овога дела. Значи да се прича завршила цела. На мене ће, можда, неко да се тужи: „То није крај приче!... Настави!... Продужи!... Још толико тога може да се дода!... Причај даље! Причај... „О, каква незгода! Никако не стигнем до последње тачке: ја научим једно, буде — напачке. Е, па добро, моја намера се мења: чек' не буде — збогом, него — до виђења!“

Иван Лончар

Када је ХЕНУ СНЕЛ напустио муж и из породичног гнезда одлепшао у војнике, она се прерушила у мушкарца и приступила британској војсци не би ли пронашла свог вољеног. Хена је показала изузетну храброст, истакла се у неколико битака и задобила рану у близини препоне. На операцији је сткривено да је жена и то јој је донело славу широм домовине. Супруга није повратила, али је постала позната артисткиња и углавном је наступала у улози женског ратника. Десетог децембра 1779, у својој четвртој години, Хена Снел је отворила новина „Центиманс магазин“ и у њима, на видном месту, прочитала сопствену посмртницу из које је сазнала да је дан раније преминула у Ворикширу. На ову очигледну глупост Хена се врло уозбиљила и стај је њено ментално здравље почело да попушта. Године 1789, смештена је у лондонску душевну болницу Бетлием где је умрла 1792.

Вест о смрти славног америчког ловца и трапера ДАНИЈЕЛА БУНА, који се повукао у „пензију“ и настанио у држави Мисури, за трен ока обишла је нацију. Амерички лист са источне обале објавио је 1818. године да је велики ловац нађен мртав како клечи иза пања стотинак метара од убијеног јелена. Док су га сународници од срца жалили, Бун се слатко смејао нарочито због наведене удаљености од устрелене дивљачи — он је још могао да поставља замке, али је био сувише стар и слаб да би ишао у велики лов, а јелена није више могао да гађа ни из близине. Две године касније, у осамдесет шестој, Бун је заиста умро, а најлепши спрост тај приредио му је славни енглески песник лорд Бајрон посветивши му седам стихова у свом „Дон Жуану“.

ЛЕДИ ЏЕЈН ЕЛЕНБЕРА била је једна од најлепших и најпривлачнијих жена на свету. Девојачко име Џејн Дитби променила је када се у седамнаестој години удала за британског лорда Чувара краљевског печата. Уваженог државника убрзо је напустила „у корист“ аустријског принца, а за време своје живописне „каријере“ била је више него присна пријатељица славног француског књижевника Балзак, краља Лујџита Баварског, његовог сина краља Ота од Грчке, колико да наведемо само најпознатије. Последњи брак, који је трајао двадесет шест година, леди Џејн Еленбера склопила је са шеиком Меџуелом, школованим на Западу, поглаваром будућног племена Мезраб из Либијске пустиње. Када се шездесет шестогодишња леди Џејн вратила заједно са својим мужем у Европу из једне од посета Либијској пустињи, сазнала је да је умрла. Некролог славној лепотици и дами од авантура појавио се на ис-

такнутом месту у „Ла Реви Британик“, магазину објављеном у Паризу марта 1873. Починјала је овако: „Племенита леди која је навелико употребљавала и злоупотребљавала бракове недавно је преминула. Леди Еленбера је пре тридесетак година напустила мужа стишавши с приликом Фси Шварценбергом. Потом се повукла у Италију где се удавала бар шест пута“. Ова „племенита“ читуља обишла је Европу пошто су је преузели и сви остали листови називајући последњег мужа леди Џејн „гонителом камила“. Следећи број „Ла Реви Британик“ донео је „in memoriam“ Леди Еленбера из пера њене пријатељице Изабеле Бартон, супруге Бартона од Арабије, иначе веома уображене и снобски настројене даме. Госпођа Бартон је тврдила како јој је леди Џејн, заједно са овлашћењем да публикује њен живот, дала и делове свог личног дневника, а многе појединости јој чак и диктирала. Леди Еленбера се заиста удавала безброј пута, али јој то није сметало да буде прва дама. Када ју је напустило прво

нашим читаоцима можемо да објавимо писмо госпођина Хикок дубоко уверени да ће већина њих бити пресрећна да од њега лично сазна да је још „на услузи“. Драги Вилхеме, у случају да изненада сјете богу на истину, молимо вас да нам пошаљете појединости како бисмо били у стању да напишемо најлепши могући некролог мада се искрено надамо да нам то тужно задовољство неће бити приуштено још много година“. Три године касније Дивљи Бил Хикок је убијен док је играо покер.

ШВЕЂАНИН АЛФРЕД НОБЕЛ страховито се обогатио пошто је пронашао динамит. Када је Нобелов старији брат Лудвиг умро од срца 12. априла 1888. године, водећи француски лист погрешно је протумаčio шифрован извештај и објавио Алфреду Нобелу некролог називајући га „трговцем смрћу“. Видевши га Нобел се скаменио од ужаса, не због своје преурањено објављене смрти већ зато што му је прави пут дошло до свести да ће бити запамћен као неко ко се богатио на рачун туђих

ног живота великог човека, како би и био штампан у „Ливинг Сану“ да нам је судба однео нашег великог и Јединог.

Затим су следила четири ступа „посмртног“ текста илустрованог Барнумовим сликама из те године и из времена када му је била четрдесет једна, сликом његове мајке, његове покојне жене Чарити и његове Шведанке, певачице Џени Линд. Барнум је умро две недеље после овога.

Године 1897, чувени амерички књижевник и хумориста МАРК ТВЕН није се неко време појављивао у јавности будући у жалости због смрти блиског члана породице. Тада је прочитао да је и сам проглашен мртвим. Вест је донео један сензационалистички амерички лист тврдећи да је Твен умро у Лондону у беди и немаштини. На ово је национални синдикат послао Твеновој кући свог репортера да дефинитивно утврди шта је посреди. Запрепашћеном новинару врата је отворио лично

ЗБОГОМ,

запрепашћење, села је и упутила штампи деманти о својој смрти, а такође и да је било коме диктирала историју свог живота или било кога опусмоћила да је напише. Славна леди надживела је своју посмртницу читавих осам година, а можда би и више да није подлегла дизентерији августа 1881.

Легендарни шериф Дивљи Бил Хикок, чији је надимак био Вилем, а крштено име ЏЕЈМЗ БАТЛЕР ХИКОК, био је редовни читалац водећег листа државе Мисури „Демократ“. Једног јутра 1873. Дивљи Бил је из својих омиљених новина сазнао да је леш. Ево шта је прочитао револвераши без премца: „Тексашанин који је у вечни корал стрпао неукротивог Вилема учинио је то јер је због Билове брзине на обарачу изгубио брата“. Јут због клевете Дивљи Бил Хикок узео је перо у руке и написао уреднику „Демократа“: „У жељи да исправим грешку у вашем листу од 12. марта све године тврдим да није дан Тексашанин није, нити ће икад, стрпати Вилема у корал“. Исправку шаљем због својих сународника. Ваш слани Ц. Б. Хикок.“ Одушевљени уредник штампао је Хикокovu исправку и у уводном тексту написао: „Очарани смо што

живота. У посмртници француског листа, где је укратко изнет цео његов живот, није било ни речи о његовим хуманим делима, племенитости и љубави према ближњима. Сматра се да је потреба да исправи погрешно мишљење о својој личности била један од разлога који су Нобела навели да у тестаменту установи богате годишње награде за највећа достигнућа на пољу мира, књижевности и науке.

У осамдесетој години живота велики амерички шоумен П. Т. БАРНУМ пао је у кркет. Знајући да је смрт близу Барнум је поверио једном пријатељу да би био срећнији кад би могао рођеним очима да види шта ће се писати о њему кад умре. Пријатељ је ову жељу пренео главном уреднику њујоршког „Ливинг Сана“, омиљеног Барнумовог листа. Када је Барнум 24. марта 1891. отворио „Ливинг Сан“, прочитао је са сузама у очима: „Велики и Једини Барнум. Желео је да лично види своју читуљу и испуњавао му жељу: Господин Барнум је у животу имао готово све укључујући чупаога коња и Џени Линд, па нема никаквог разлога да му се не причини и последње задовољство које је тражио. Ево, стога, укратко исприча-

Марк Твен и одмах издао званично саопштење: „Мој рођак Џејмс Рос Клеменс био је озбиљно болестан у Лондону пре две до три недеље, али се сад добро осећа. Гласови о мојој болести потичу од његове болести. Вести о мојој смрти су веома претеране“. Марк Твен је надживео своју читуљу пуних тринаест година, све до 1910.

Док је тридесетих година свог века познати енглески филозоф БЕРТРАНД РАСЕЛ био у посети Пекингу, изненада се доста озбиљно разболео. Јапански новинари акредитовани у главном граду Кине непрестано су опседали кућу где је Расел боравио, али их никако нису пуштали унутра. Репортери су најзад примућурно закључили да је Расел умро и о томе обавестили своје редакције. Истог часа вест је обишла читав свет. Ево шта је о томе забележио сам Берtrand Расел: „С огромним задовољством читао сам последње збогом којим су ме испратили на онај свет, одувек сам жалео да видим шта ће написати кад

умрем мада се нисам надао да ћу то и доживети. Један мисионарски лист објавио је некролог од једне једине реченице која је гласила: „Нека мисионарима спрости добри бог што су с уздахом олакшања сазнали да је господин Бертранд Расел умро“. Дотађај је инспирисао Расела да 1937. године сам напише свој некролог и пошаље га лондонском листу „Тајмс“. У њему је о себи написао: „Његов живот, мала често кривудава, имао је извесну старомодну доследност попут аристократских побуњеника из раног 19. века... Он је био последњи преживели једне мртве епохе“. Расел је наложио уредницима „Тајмса“ да читуљу „пуста“ 1962. године када је очекивао да ће умрети. „Тајмс“ ју је објавио 1970. када је Расел заиста умро у веома дубокој старости.

Бивши возач тркачких аутомобила ЕДВАРД РИКЕНБАКЕР постао је пилот ловаца и из првог светског рата изишао као највећи амерички небески ас с двадесет шест (погинутих) оборених непријатељских авиона. У доба

МНОГИ БИ
ЖАРНО
ЖЕЛЕЛИ
ДА ЗНАЈУ
ШТА ЋЕ
О ЊИМА
БИТИ
НАПИСАНО
НАД ЈЕДНОМ
УМРУ, АЛИ СУ
САМО РЕТКИ
ТО И
ДОЖИВЕЛИ.
НЕКИ СУ БИЛИ
ЗАДОВОЉНИ,
ДРУГИ
РАЗОЧАРАНИ
И УВРЕЂЕНИ,
ТРЕЋИ БЕСНИ.

ЕДИ!

мира био је на високим положају у аутомобилској и авионској индустрији. На почетку другог светског рата Рикенбакер се понудио да као добровољац обавља мисије за Америчко министарство рата. Октобра 1942. приликом једног извиђачког лета, Рикенбакеров Б-17 срушио се негде у Тихи океан. Предузета је интензивна претрага која није дала резултата — од преживелих ни трага ни гласа. Све новине широм Сједињених Америчких Држава прогласиле су бившег аса мртвим. У петак, 13. новембра, значи само месец дана касније, освануле су насловне стране које су огромним словима обавештавале нацију да су Рикенбакер и седморица чланова посаде виђени живи на таласима Пацифика где су на сплаву провели двадесет три дана. Када се Рикенбакер вратио кући, чекала га је гомила поштомница. Једна, у Њујоршком „Дејли Њузу“ дата је у виду стрипа: на таласима је плутала црна олупина авиона, а изнад је писало: „Збогом, Еди!“ Читуља објављена у „Њујорк Церналу“ имала је велики наслов: „Крај Громовниковог Пута?“ „До ђавола, још није!“ промрско је чувени ас с киселом гримасом на лицу.

На „Санта Маргарети“ упорно су осматрали море али их је ипак изненадила немачка подморница.

~~~~~

ИЗ РАТА НА АТЛАНТИКУ

~~~~~

ЖРТВЕ ЧЕЛИЧНЕ АЈКУЛЕ

~~~~~

Ратни заробљеник је разоружан непријатељски војник. Тако је записано у међународном ратном праву...

Рат, међутим, припрема људима невероватне замке, одређује им најчудноватије судбине. О томе сада на миру, у Мулинама на острву Угљану, размишља Иван Целент, бивши поморац, један од двојице вероватно првих Југословена који су пали у немачко ропство: било је то 13. јула 1940. године, више од девет месеци пре званичног напада Немачке на нашу земљу!

ПОД БОМБАМА

— И отац ми је био поморац. И два брата Јосип Стојан... Ја сам био најмлађи и на море сам пошао као момчић од 15 година. Требало је радити а до посла се веома тешко долазило — сећа се шездесет седмогодишњи Целент.

Пуних девет месеци чекао је у Дубровнику и на Сушаку, у лучким ђумезима препуним вашака и изгубљених људи док у пролеће 1940. године није стигао позив да се што пре јави на брод „Санта Маргарета“ под панамском заставом и у власништву неког Грка Јосе Фогуласа из Париза.

Целент је кренуо са својим нераздвојним другом Антом Фижулетом, такође с Угљана. Возом су думбарали преко Европе која је грцала у рату. Француска је већ била на прагу капитулације, као и низ других, мањих западноевропских

земаља. Коначно су стигли до неке француске луке на Северном мору.

— Била је то слика ужаса. Немци су стално бомбардовали, људи бежали главом без обзира, бацајући у море све што су могли да понесу само да што мање њихове имовине падне у руке непријатеља... И ми смо се укрцали у последњи час а „Санта Маргарета“, леп и чврст брод од око 8.500 тона носивости успео је да иоплови под кишом пројектила са немачких бомбардера.

На броду су углавном били Југословени — заповедник Антун Саблић, први официр Мише Кипре — обојица из Дубровника, радио-телеграфиста Бранко Косијановић и многи други знаани и незнани поморци. С Угљана су још били Јосип Шамунов из Сутомишћиче као и Винко Мазих, Стипе Матацин и Јосо Ванић, сва тројица из Прека. „Санта Маргарета“ је допловила до Кардифа а одатле је прамац усмерен ка другој страни Океана. Али тамо, у Филаделфију, никада није стигла...

УМУКНИТЕ!

Тих дана је немачка агенција DNB, сабирајући жртве страшног масакра који је правила подморничка флота под командом адмирала Деница, објавила да је потопљен „један панамски брод јер је превозио контрабанд“ — материјал неопходан противничкој оружаној сили. (Истине ради треба рећи да је тај брод био потпуно празан!).

— Мене су од младића

За врло кратко време Југословени су преживели два бродолома на океану: први пут их је торпедовала немачка подморница, а одмах затим пресрео немачки гусарски брод. Иван Целент и Албин Шикић били су највероватније први Југословени у немачком ропству у II светском рату.

палубе брзо унапредили у куvara, чим је Мико Грегов отишао на неки други брод. Таман сам припремао гулаш и стављао тек умешени хлеб да се пече, кад се пред мојим очима почела одвијати слика страве. Неко црно чудовиште израњало је полако из дубина. Нисам раније виђао подморнице; доста сам слушао о страхотама које приређују поморцима. То је, дакле, ајкула од челика која прождири трговачке бродове — помислио сам...

Немци су захтевали да командант Саблић одмах дође на подморницу. Он је за веслача одабрао Ивана Целента. У чамчићу су се спустили заповедник Саблић и први официр Кипре и отиснули у кратку

али и врло неизвесну пловидбу носећи бродске документе.

— Иза нас су остали проздови успаничених морнарских глава а ми смо се осећали као да полако улазимо у раље морског пса! Лагано сам веслао и преко рамена посматрао немачку подморницу. Била је мала, касније сам сазнао једва око 600 тона, и сва обрасла шкољкама и алгама...

Мало је познато да је Немачка у други светски рат ушла (бар када се ради о флоти подводних бродова) прилично неопремна: имала је само 46 подморница, а до 1947. године, колико су Немци предвиђали да ће рат трајати, требало је да изграде чак 222 подморнице! Због тога су, у

првим годинама рата, Деницови „морски вукови“ морали да се излажу изузетним напорима и често тако дугим вожњама да нису стизали да обаве ни редован ремонт!

Дијалог између југословенских помораца и Немца био је кратак:

— Зашто нас заустављате? Ово је брод неутралне земље а ми Југославија не ратује. Уз то, пловимо у САД за терет који је намењен Француској а она је, после капитулације, ваш савезник? — проговорио је капетан Кипре.

— Овде ми постављамо питања. Уосталом, поодавно смо утврдили да компанија којој припада ваш брод ради за рачун Енглеза. Имате ли чамце за спа-

савање? Имате ли резерве хране и воде? Добро, сад напустите брод — реско је наредио немачки командант.

— Протестујем... — прословио је капетан Саблић.

шпанске обале или од Азорских острва али је постојала већа вероватноћа да на путу према Пиринејском полуострву наиђу на неки брод који ће их спасти. Тако су се и упутили, али су у невремену током првих ноћи напросто — изгубили једни друге!

Прва група коју је предводио капетан Мише Ки пре дуго се рвала са подивљалим морем, и коначно, кад су већ изгубили рачун о времену и кад су

так часова касније, у зору прве ноћи, у даљини смо приметили неку слабу светлост...

Покушали су да дозову помоћ али су сигналне ракете биле мокре. Срећом, имали су батеријску лампу. Тамо, на хоризонту, осматрачи су били будни и ускоро је до наших помораца дотуњао британски пароброд „Кинг Џон“ који је одмах прихватио бродоломце.

ПЛАМЕН И ЈАУЦИ

„Кинг Џон“ је пре рата био путнички брод, 10 — 12.000 тона носивости а у време ратног службо је као брод болница. И он је био празан, ако се не рачуна

милиметара, па онда и они мањи. Заповеднички мост „Кинг Џона“ се разлетео. Пламен и јауци! Са десне стране, степеништем, трчао је мој пријатељ Анте Фижулето. Одједном је посрнуо и стропоштао се, као промом погођен. Прилетео сам и прихватио га. Мрмљао је нешто неколико тренутака а онда се угаasio...

У том тренутку треснула је нова граната. Иван Целент је тешко рањен у ногу, непокретан. Спасао га је капетан Ковачевић склонивши га од најжешће палбе.

Показало се ускоро да су нападачи под шведском заставом били Немци. Маскирани невиним изгледом трговачког брода они су се лако приближавали

сличних напада „рејдера“. Немачки лекари су ме пажљиво оперисали и неговали. Чудио сам се ратном бесмислу: прво нас уништавају без милости а после нас лече! Међутим, на вратима је увек био стражар са митраљезом да нас покоси у случају да неки савезнички брод наиђе и потопи немачки „рејдер“. Отворено су нам говорили: „Сведока неће бити“.

Четири месеца су Шикић и Целент провели на немачком гусарском броду. Непокретни, слушали су страховиту канонаду после које је увек понеки савезнички трговачки брод одлазио на дно. Потом су Немци пребацили рањенике на други брод који их је транспортовао у Сент Назер, француску луку претворену у врло јаку базу немачких поморских снага.

Чим се опоравио, Иван Целент је пребачен на север Немачке у мочваре око реке Везера, код Времена. Био је то прво Сталат Ирлаг XV а затим Сталат XV Марлаг и Штамлатер XVII A.

Иван Целент је стално носио заробљенички број 106043—27.

— Небројено пута сам питао Немце: зашто су ме, још крајем 1940. године, ставили у заробљенички логор? По ком закону, њиховом, или међународном? Зар се нису бојали реакције света? Они су, рецимо, знали да ме је у Нанту посетио чак и амерички конзул који је свом југословенском колеги саопштио све што је знао о мени. Дакле, постојали су сви услови да југословенске власти предузму нешто. Ја, међутим, нисам успевао да учиним ништа за себе јер су сва моја писма, без сумње, узимали Немци...

Тако су Целент и Албин Шикић, вероватно први Југословени у немачком ропству током другог светског рата, дочекали и април 1941. Целент је преживео некако страхоте логора а у лето 1942. године стигле су усташе и почеле да арбују људе. Поморац је схватио да му је то прилика да се спаси сигурне смрти. У Загребу је успео да надмудри чиновнике такозване НДХ и да прерушен стигне у Далмацију.

Ускоро је на Угљану постао руководилац СКОЈ-а, затим водник у острвском партизанском батаљону. Осветио се окупатору стотруку за све што је претрпео.

Сада, после толико година, он никако не може да заборави једну слику: „Санта Маргарета“ стреловито тоне, око ње, на узвибаном мору, главинају чамци за спасавање, тропи и расушени. А са немачке подморнице смирају филмском камером и цере се братати морнари. Било је то, бар за њега, најсуперије лице бесмисленог рата.

Радован Ковачевић

— Умукните! И немојте случајно да пошaljете S.O.S. сигнал, иначе преживелих неће бити...

СВЕТЛОСТ У ДАЉИНИ

„Санта Маргарета“ се затрпела два пута, после сваке детонације торпеда, а онда је кратко посрнула (морнари у чамцима су плакали и тихо говорили: „То је као ропца...“), и коначно нестала с површине равнодушнoг Атлантика.

Подељена у два чамца посада „Санта Маргарете“ се кратко договарала куда ће. Били су око 370 наутичких миља удаљени од најближег копна — од

се за живот почели борити само нагонски, стигла до рта Финистера, најистуренијег европског копна у Океану. Ту су наше поморце прихватили шпански рибарски бродови.

Друга група је имала неупоредиво тежи и сложенији пут. У њој је поред осталих био и Иван Целент.

— У нашем чамцу је команду преузео капетан Мартин Ковачевић, познати поморац из Ријеке који је путовао на „Санта Маргарети“ у САД где је требало да преузме заповедништво над неким новим бродом. Било нас је 29. Поред мене је био мој пријатељ Анте Фижулето. Борили смо се са морем веслајући на исток. Двадесе-

посада, група артиљераца и болничка опрема. Пловио је у САД.

Једанаест дана путовали су наши поморци и истовремено помагали Енглезима у послу. Дванаестог дана југословенским морнарима је речено да више не раде него да се спремају за искрцавање. Чекао их је одмор на копну и морнарске разоноде...

— Али, нисмо имали среће. Истог дана један брод, бржи и већи од нашег, почео је да нам сече курс. Чинило се да је то обичан теретњак, али кад се приближио на једну наутичку миљу, одједном се претворио у пловећи пакао! Затутњали су са њега топови, прво најтежих калибра, од 150 и 120

својим жртвама, а онда врло брзо (и изузетно сурово) обављали свој гусарски посао. Британци су с правом такве немачке бродове називали „рејдерима“ (разбојницима).

СВЕДОНА НЕЋЕ БИТИ

Двојицу наших рањених помораца, Албина Шикића из Кострене и Ивана Целента Немци су пребацили на свој брод а осталима дозволили да употребе чамце за спасавање. „Кинг Џон“ је потопљен.

— Однели су нас у бродску болницу у којој је било доста помораца рањених приликом оваквих и

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ДОБРО, БАКО?
ПОСТАКУ ИХ
СУТРА?

БАКА КАТА ВАС
ЗОВЕ НА НЕКОЛИ-
КО ДАНА...

СУПЕР?

БАО, ДЕЦО? СЛУШАЈТЕ БАКУ. И НЕ-
МОЈТЕ ЖУРИТИ НАЗАД?

КОНАЧНО МИР? ЈЕДВА САМ
ДОЧЕКАО ДА БУДЕМ САМ?

Copyright © 1981
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

НЕМА ТУЖАКАЊА И СВАБЕ?

НЕ ЧУЈЕ СЕ ТРКА ПО КУКИ И
ЛУПАЊЕ ВРАТИМА...

Distributed by King Features Syndicate

УЗБУДЛИВА
ПУТОВАЊА

БАШ ЈЕ ЛЕ-
ПО БИТИ
САМ?

ПОТПУНО
САМ???

ЗДРАВО, БАКО? САМО ДА
ТЕ ПИТАМ... КАДА БЕШ ПО-
СТАТИ ДЕЦУ НАЗАД?

ШАРЮОВА

БИОГРАФИ СУ
ЗАБЕЛЕЖИЛИ

ЗЕЛЕНА КОСА

БЕТОВЕН СЕ
СВАКОГ
ЈУТРА УМИВАО
ЛЕДЕНОМ ВОДОМ
ПЉУСКАЈУЋИ
ПО СЕБИ СВЕ
ДОН НЕ БИ
ПРОЦУРИЛА НА
ДОЊИ СПРАТ,
ПУШКИН ЈЕ
УЧЕСТВОВАО
НА ПРЕКО
ДВАДЕСЕТ
ДВОБОЈА,
ШИЛЕР НИЈЕ
МОГАО ДА
НАПИШЕ
НИЈЕДАН СТИХ
АКО МУ У ФИОЦИ
ПИСАТЕГ СТОЛА
НИСУ ЧУЧАЛЕ БАР
ТРИ ТРУЛЕ
ЈАБУНЕ...

Брда књига написана су о познатим композиторима, филозофима, великим песницима, сликарима. Историчари уметности, критичари, професори изанализирали су буквално све и са свих страна што су ови великани створили и оставили човечанству... Много су реће биографске књиге које о великим људима говоре приватно: какав је био њихов свакидневни живот, какви су они као људи, њихове слабости... Људи су одувек волели да прочитају нешто о томе, па ево неколико занимљивости које су о великим људима прошлости записали њихови биографи и савременици.

КОМПОЗИТОР С НОЋНОМ КАПИЦОМ

Бетовенови биографи забележили су низ чудних навика и невероватних поступака великог немачког композитора. Тако један од њих описује како се великан сваког јутра умивао:

У Бетовеновом стану владао је генијалан неред... Једна соба била је резервисана за умивање које композитор није пропуштао ниједно јутро. Око умивалика је имао низ бокала. Брборећи и фрклајући промогласно Бетовен се подивао леденом водом не примећујући при том велику бару која се стварала на поду. Од велике количине просуте воде под је био сав испуцан, а таванице доњих спратова увек влажне.

Други биограф износи да се Лудвиг стално свађао са послугом, посебно са кува-

рицом. Његово омиљено јело била је супа са доста препеченог хлеба. Пре него што је куvariца приступила припремању тог јела морала је да му донесе јаја која су у тој супи била неопходна. Он би их узимао и брижљиво загледао према светлости. Затим је једно по једно разбијао и веома пажљиво мирисао да би се уверио да ли су свежа. Ако би јаја мирисала на сламу, куvariца не би добро прошла да није већ имала дугогодишње искуство са својим послодавцем. После првог његовог прекора, знајући добро шта следи, истрчала би из собе што је брже могла. За њом би полетела канонада јаја која је Бетовен, у наступу беса, бацао за њом.

Биографи говоре и о Бетовеновом обичају да позива госте на ручак који би лично спремао и за који је искључиво он набављао намирнице. Званице би дочекивао у старом кућном капуту, разбавио не косе, с ноћном капицом на глави, опасан кецељом. Обеди које је спремао памтили су се, а имали су и зашто: супа је била гора од сплачина, говедина жива некувана, поврће је пливало у води и масти док је печење имало укус гаражи из димњака.

Велики композитор памти се још и по томе што се није либио да баца на келнера јело ако му се не

би допало и то у најчувенијем бечком ресторану какав је, рецимо, био „Лабуд“. Исто тако догађало му се често да изађе из ресторана, а рачун не плати...

ДУЕЛ ЗБОГ КАШЉАЊА

Великог руског песника Пушкина његови савременици памте као човека који је због најмање ситнице излазио на двобој. Укупно је, кажу, учествовао на двадесет једном двобоју, а у последњем је и погинуо. Већину позива на двобој упућивао је сам песник, укупно петнаест, док је на осталих шест, на које су га други изазвали, изишао због својих увреда.

Поводи за двобој често су били безначајни, може се чак рећи дитињаст. Тако је Пушкин, на пример, свог рођеног стрица изазвао на двобој јер му је овај у шали преузео играчицу којој се удварао. Једног мајора позвао је на двобој када му је овај учтиво скренуо пажњу да се не искашљава и да не разговара гласно за време позоришне представе на којој су седели један поред другог.

Једном је Пушкин, попивши чашичу-две, дошао до билијарског стола и почео да задиркује и омета

играче. Кад су га ови опоменули на пристojност, једног од учесника позвао је на двобој. Други пут је опет бацио рукавицу у лице неком Грку који се усудио да се зачуди што Пушкин није прочитао књигу о којој се у друштву водила реч. Секретара француске амбаскаде изазвао је на двобој зато што му се учинило да је овај рекао једној дами којој је песник пришао: „Отерајте га!“

Пушкинов биограф Ходосевич забележио је да је песник на двобојима био необично прибран и неустрашив. Није се плашио

цијални услови да би могао да пише. Пре свега, затварао се у собу која је морала да буде потпуно у мраку, значи навлачио је завесе и затварао све капке на прозорима. Трудно се да онемогући улазак било каквом звуку споља. У време док је радио нико није смео да му привири у стан.

Када би завршио ове припреме, падио је свеће и седао за писаћи сто. Облачио је белу собну хаљину, на ноге навлачио златом извезене папуче од црвене коже. Око врата му је висио дебели златни ланац а на њему сви неопходни „реквизити“: златан нож за сечење хартије, златне маказе и златан перорез. Тако би остајао надиет над рукописом дан и ноћ. Једном је провео 16 дана и ноћи радиће без престанка, са веома кратким одморима од по највише три сата.

Да би свој стваралачки дух што више подстакло прибегаво је још једном средству — у току рада пио је шољу за шољом горке кафе или чаја.

Немачки филозоф Кант био је познат по својој невероватној тачности. Педантан као аутомат одлазио је од куће на предавања и натраг тачно у одређено време тако да су трговци из радињи поред којих је пролазио дотеривали по њему своје часовнике.

Док је Кант био тако дисциплинован, чувени француски песник Шарл Бодлер остао је забележен као човек који се тешко уклапао у све „нормалне“ оквири. Њему се, на пример, никако није спадала природна боја косе, па је бојио своју косу у зелено. Његова чула мириса реаговала су само на мирис трулежи, распадања. У отменним ресторанима појављивао се без кравате, голог врата, „у оделу за гилјотину“. Живео је у стану усред одвраће гомиле гуштера и других гмизаваца. Понекад је волео да буци камен или какав други тврди предмет на излог радиће, јер га је одушевљавао звук поломљеног стакла.

Слично Бодлеру, немачки песник Шилер такође је волео мирис трулежи, али само од јабука! Своју песничку визију како бележе његови биографи, изазивао је и последицама тако што је при раду стављао ноге у лео да баца камен или какав јабука које је стално држао у једној од фиока свог писаћег стола.

И велики француски романисијер Емил Зола имао је своје „бубице“. Прозаички умишљено непрекидно је бројао сијалице и загледао се у кућне бројеве и бројеве флијакера које је непрекидно множио и сабирао. Број 17 био је, по његовом схватању, лош. Дуго је, по сведочењу његових биографа, живео у уверењу да му ниједна ствар неће поћи од руке ако је тог дана закорачио их куће левом ногом...

(Из књиге:
„Трагедија генија“
Владимир Станојевић)

ЗЛАТАН ЛАНАЦ, ЗЛАТАН ПЕРОРЕЗ, ЗЛА...

Великом француском романисијеру Оноре де Балзак били су неопходни спе-

НИШТА БЕЗ УПУТСТВА

цијама захтева и много преклопки. Понекад једна преклопка врши неколико функција. Притиснем једном — укључује се хронометар, два пута — искључује се, три пута — појављује се датум и тако даље.

Амерички дизајнер Мор начинио је релативно једноставан модел: хронометар, календар, будилник, три преклопке и осам функција и замолио четрнаест особа да на часовнику помере време за један час унапред. Седам особа имало је могућност да користи упутства (јапанске фирме препоручују да се за њихове модерне часовнике упутство увек носи са собом), а других седам требало је да се сами снађу. Од првих седам задатак су извршиле само три особе; а од других седам — ниједна! Треба рећи да су се међу одабранима за овај експеримент налазили не само инжењери, научници, конструктори прецизних инструмената, већ и — часовничари.

Електронски часовници постају све сложенији. Модели са секундаром, календаром, осветљеним бројчаником и будилником већ су постали сасвим обични. Постоје већ часовници са уграђеним рачунаром. Неки показују биоритам и учестаност пулса онога ко такав часовник носи на руци. Руковање овим многобројним функ-

ТЕРМИТИ У СРЦУ ЕВРОПЕ

Поред многих проблема који муче главни град Француске, неочекивано се појавио још један: термити. Њихова најезда на Париз је толика да су само у Шеснаестом аранжману ове штеточине открили у 334 зграде. Опасност прети и многим архитектонским и историјским споменицима. Као што је познато, термити наносе штету не само дрвету, већ и бетону и камену. Према речима председника париске општине штеточинама ће ових дана бити објављен прави хемијски рат.

СВЕМИРСКА ДИЈЕТА

Амерички лекар Ралф Нелсон из Минесоте уверен је да је његова дијета управо оно што космонаутима треба: захваљујући њој, гарди Нелсон, свемирски путници моћи ће да проведу дане и дане без хране и воде, што ће имати за врло zgodnu последицу и то да ће у WC ићи само једном до два пута у четрнаест дана. Како је, уопште

дошао на поменути замишљао? Дали су му је црни медведи.

Као што се зна, ове животиње проводе по пет месеци годишње у зимском сну, а да при том не једу и не пију и ама баш ниједном не устану да обаве физиолошке потребе. Др Ралф је помно проучавао њихов начин исхране и на основу тога саставио свемирску дијету које ће, буду ли је прихватили, космонаути морати да се придржавају још пре него што крену на лет.

Пријатно августовско јутро 1976. године. Харолд Меклески, звањ Мек, и његова супруга Ела седи, као и обично, на веранди своје куће у градићу Прозер у држави Вашингтон. После ручка пију кока-колу и ћаскају о плановима за предстојећи годишњи одмор. Договорили су се чим Мек заврши ноћну смену у нуклеарном центру Хенфорд Сајн, око девет часова следећег дана, кренуће на подужи пут.

Међутим, само неколико часова касније Мек више није био у прилици да се радује путовању. Позивали су га у сектор 242-3 да замени једног колегу који се изненада разболео, а то је значило да треба да ради читав дан и ноћ. И то не било какав посао већ са америцијумом-241 који је педесе-

чињене од пластике. На овај начин радник контролише процес прераде и ако је неопходно регулише вентиле...

Цевовод 14-А био је дужко испуњен полуфилтрираном радиоактивном смешом. До застоја у преради дошло је због штрајка једног дела запослених који су се око поноћи, претходног дана, вратили на посао.

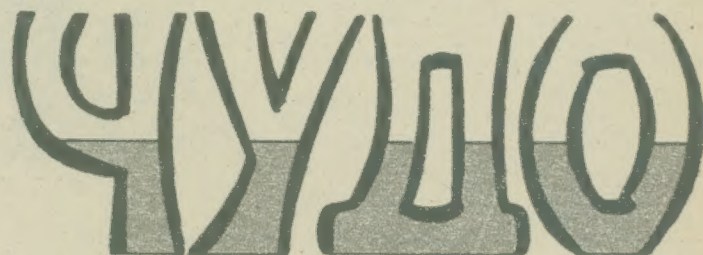
МАСКА СЕ РАСПАЛА

У два часа ујутру улет је узорак за редовну лабораторијску анализу.

Имао је необично тамну боју, прљавонаранасту — сећа се Мек — можда због тога што су се у смеши од стајања одиграле неке хемијске промене. Зауставио сам довод киселине и читав процес прераде с намером да сачекам резултате анализе.

Док је Мек чекао извештај, у просторију је ушао приправник из другог сектора. Обојица су на себи имали заштитну одешу, с тим што је Мек имао још и специјалну гас-маску која га је штитила од радиоактивних испарења. Његов колега Клант пришао је истог момента прозорчићу хелије са рукавицама из кога је куљао густ дим смеђе боје.

— Не би било лоше да мало погледаш шта се овде догађа — рекао је он Меку који је тог тренутка и сам схватио да нешто није у реду.

так пута радиоактивнији од плутонијума-241 из којег се добија.

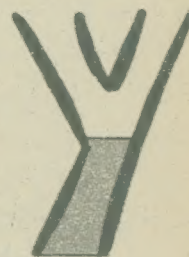
Постројење за производњу плутонијума у овом центру израђено је још 1953. године а Мек се ту запослио као приправник 1951. Убрзо је постао шеф за контролу нуклеарних процеса.

ЋЕЛИЈА С РУКАВИЦАМА

У сектору 242-3 где је тог дана отишао на замену сакупља се радиоактивна шљака из које се издвајају неки споредни радиоактивни елементи као што је америцијум. Он налази примену у неким индустријским гранама, а да би се до њега дошло користи се читави нума деви које још називају и стубовима.

Тога дана и ноћи Мек је био задужен да пази на цевоводе 14-А са специјалним филтерима кроз које протиче висококонцентрована азотна киселина. Највећи део осталог материјала налази се у челичној кабиничи опремљеној заштитне коју су овде називали „ћелија с рукавицама“, што није случајно: кабинича има мноштво отвора са алуминијумским стаклима и вратњацима на којима су специјалне заштитне рукавице на-

Мек је
пожурио
да затвори
вратанца
ћелије
како би
бар
донекле
ублажио несрећу.
Али већ следећег
тренутка био је
изложен
радијационом
зрачењу
пет стотина
пута
већем од
дозвољеног!

ЖЕЊФОРДУ

И док је Кланд пожurio на телефон да позове још неког од колега, Мек се већ попео степеницама и увукао руке у пластичне рукавице. Биле су већма запрежане и пара је била толико густа да није успевао да види ни мониторе ни било који вентил. Само је додиром закључио да је сигурносни вентил у правилном положају, односно довољно отворен. Ипак, шиптање паре никад раније није било толико снажно.

Тад се зачуо и један други, далеко јачи шум који је допирео однекуд са дна цевовода.

— Притисак се нагло повећава! — претрчано је позвао Кланд. — Експлодираће!

Узнемирен Мек пожurio је да затвори вратанца како у случају да до експлозије заиста дође радиоактивна испарења не би угрозила и особље осталих сектора.

То је било све што је још стигло да учини. Тресак који је

уследи избегао је из лежишта сва стакла и покидао опрему на отворима са рукавицама. Мекова маска распала се у комадиће. Истовремено, на њега се дручила киша азотне киселине, а радиоактивне металне честице заједно са комадићима разбијеног стакла попут сачме засуле су му лице, рамена и врат. Узалуд је несрећник покушавао да поврати дах, плућу му била препуна америцијумове паре. Харолд Меклески нашао се на удару највеће дозе радиоактивности која је икада погодила једног човека. Стручњаци кажу да пет стотина пута већој од максимума који људско биће може да поднесе.

НЕ ВИДИМ НИШТА!

Ошамућени Мек зио је да мора што пре да спере радиоактивне честице па је одмах потрчао на ходнику и истовре-

мено, колико га грло носи, заурлао дозивајући у помоћ. Очи натопљене киселином није могао да отвори.

— Људи, не видим ништа. Помагајте!

Иако на себи није имао заштитну маску, Кланд је улетео у облак магле и извукао Мека до ходника. У међувремену, сензори за откривање радијације сигнализирани су опасност и светла за узбуну аутоматски су се упалила.

Контролори и медицинске сестре пожурили су на место несреће. Најбрже што су могли свукли су са Мека сву одећу која је, између осталог, била прилично натопљена крвљу и спустили га у каду за деконтаминацију. Сестра у комплетној заштитној опреми почела је да га пере водом и сапуном.

Већ је било свануло кад су га ставили на носила и унели у амбулантна кола са специјалном опремом.

Телефоном су пробудили и доктора Бриса Брајтеништајна који је руководио хитном службом одељења за деконтаминацију фондације Хенфорд.

НОВА ОПАСНОСТ

Тридесетак минута касније лекари и медицинске сестре са капуљачама, маскама, специјалним комбинезонима, рукавицама и навлакама за обућу спремно су дочекали долазак амбулантних кола. Носила, с Меком постављена су на колица с даљинским управљачем која су прошла кроз специјална врата пресвучена оловом и уведена у одају за деконтаминацију. Ту су Мека подвргли дуту туширању а затим, следећи се шиптама, с њега почели да скидају честице метала, стакла и смоле које су му готово сасвим прекривале кожу лица, врата и рамена.

— Опасност од озрачења била је нагла главна брига — објашњава др Брајтеништајн — али, ту је било и других проблема као што су оштећења коже и очију која је изазивала азотна киселина. Озледе смо обрадили на класичан начин, кожу ослободили радиоактивних честица, а офталмолог се побринуо за Мекове очи. Непрестано купање до максимума је смањило радиоактивност на кожи, али требало је учинити нешто и против отрова који је ушао у унутрашње органе — плућа, јетру, кости. У томе нисмо имали готово никаквог искуства. Знали смо само да ниједно људско биће пре њега није било изложено толикој дози радиоактивног зрачења.

Лекари су у претходним случајевима озрачења користили препарат на бази калцијумове соли, познат под окраћеним називом DTPA, који се хемијски

везује за тешке метале као што је америцијум и олакшава њихово избацавање из организма.

Кад је лабораторијским анализама утврђено да Меков организам заједно са овим препаратом избацује и мање количине америцијума, доза је повећана. У ствари, дали су му највећу дозу DTPA која је икада дата једном пацијенту.

После десет дана искрено је нови проблем: велике количине калцијумове соли трошиле су резерве цинка у организму, што је могло да изазове унутрашње крварење или поремећај функције бубрега. А то је за Мека значило нову смртну опасност.

Неко из екипе се тада сетио да је један други препарат, на бази цинкове соли, приликом експериментисања са животињама показао добре резултате па су одлучили да респирају. Уосталом, то је било једино што су још могли да учине.

Срећом, препарат је успешно деловао.

Читав следећи месец Мек је и дан и ноћ био под лекарском контролом. Више пута дневно директно су му у вену убризгивали DTPA, купали га сваких пола часа и, наравно, сваког дана узимали му мокраћу и крв на анализу. Непрестано су му контролисали очи и количину америцијума у организму — а њега је било толико да се игла на детектору радијације никако није мицала са максимума! Иако му је киселина спржила рођиљаче, што је изазвало оправдану сузну да ће икада више проледати, Мек је већ десетог дана након несреће био у стању да опажа светлост и покрете!

АТОМСКИ ЧОВЕК

— Свакодневно су — прича данас Мек — страховали од нових компликација: радијационе болести, оштећења коштане сржи, трајног губитка косе и слично. Али, на моју велику срећу од свега тога — ништа.

После три недеље лечења дозволили су му да једанпут дневно прошета одељењем за деконтаминацију и изведе неке вежбе како би одржао кондицију. А крајем јануара већ је отпуштен кући. Морао је, наравно, да настави лечење и долази на редовну контролу.

У његовом организму и даље се налази прилична количина америцијума и вероватно ће ту заувек остати. Ипак, на путу ка откривању правог метода за лечење оштећења од радијације Меково искуство је свакако драгоценост.

— Оно што лекари не могу да пружи ниједном пацијенту јесте унутрашња снага коју је Мек заиста имао — каже др Брајтеништајн. — За некога је он можда „атомски човек“, за мене је, пре свега, једна изузетна личност. Најзад, и у чуда треба веровати јер се само тада и догађају.

Д. В.

ГОВЕДАРЕВО МЕСО

Крајем 8. века Мађари или Угри, племена угро-финског порекла, долазе из крајева око Доњег Дњепра и Дунава и насељавају територију данашње Мађарске. Упркос пораза који су претрпели у бици на Леху 955. године од немачког цара Отона I, ова племена оснивају своју државу. У време владавине њиховог првог краља Гезе I примају хришћанство и стварају услове за јачање феудалних односа, који су се за време владавине Стефана I потпуно развили. Моћ мађарских великаша била је неограничена, поред борбе за превласт у својој држави они су непрестано водили ратове са својим суседима. У време тих великих ратних похода једно од омиљених јела мађарских ратника био је гулаш хус. Ово јело је у нешто измењеном облику и данас веома цењена посланица многих гурмана широм света.

На -мађарском језику реч гулаш значи говедар а најмилије јело говедара је „гулаш хус“ — у преводу говедарево месо. По неким старим књигама изворни рецепт састоји се само од говедине и лука и доста масти. У новије време употребљава се и павлака али је и даље најстроже забрањено додавати брашно јелу да би се постигла жељена густина. Ни алева паприка првобитно није спадала у гулаш јер у време када је ово јело осмишљено, паприка која потиче из Јужне Америке није се још била одомаћила у Европи. Данас се ниједан рецепт за припремање гулаша не може замислити без паприке!

Гулаш је постао попу-

ларан у целој Аустро-Угарској. Монархији захваљујући случају да је један пук у коме су у првом реду служили свој војни рок-пастири пусте Хортобађи, био премештен по казни у Беч. Пошто су пробали ово чебанско јело које им се несумњиво допало, Бечлије су „гулаш моду“ проширили по свету. Данас је у аустријској престоници омиљена једна варијанта гулаша у којој Бечлије користе телетину уместо говедине и уз гулаш обавезно једу топле земичке. За припрему овог пастирског јела потребно је: 500 грама лука, 5 чешњева белог лука, 100 грама свињске масти, 3 кашике парадајз-пиреа, 1 кг говедине (ружка или шол), 1 кашика црвене алене паприке (слатка или љута, по избору) мало кима, со, бибер, кора од лимуна, 4 велике кашике киселе павлаке.

Лук нарежемо на ребарца, пропржимо га на масти заједно са здробљеним белим луком, додамо пире од парадајза и месо нарежано на веће коцке. Све то добро измешамо и динстамо док месо не пусти свој сок, тада посипемо паприку и долијемо мало воде. Кувамо у затвореном лонцу док месо не постане потпуно меко. Уколико вода испари, треба доливати. Пред сам крај кувања додамо ким, посолимо и побиберићемо. Склонимо лонац са плоче, додамо лимуну кору и павлаку, све то по потреби још досолимо и добро, добро измешамо. На сто износимо са бареним сланим кромпиром, кнедлама од земички и сира или са куваним тестом.

Црта и пише:
Бошко Стаматовић

теретом који је неколико пута већи од његове сопствене тежине.

Ипак, стићи до таквог апарата није нимало лако. Не кажу узалуд искусни пилоти: — Делтаплан је један проблем, а мотоделтаплан три. — Јер, најпре треба изабрати не само добар већ и одговарајући делтаплан. Потом наћи минимотор и — из основа га прерадити. А тек онда долази оно најсложеније — поставити мотор на делтаплан. При том се мора водити рачуна о жиљаду ствари: да мотор не учини целу конструкцију претешком, да не наруши могућност балансирања и то у свим условима лета. Мотор такође мора без грешке да ради при про-

мени положаја мотоделтаплана у простору, а неизбежне вибрације треба свести на најмању могућу меру. Дода ли се томе сва сложеност прорачуна и израде елисе, система управљања при старту, у ваздуху и при слетању, добија се јаснија слика које све проблеме треба решити кад је у питању нова справа.

Све ове муке спортисти су углавном решавали сами, а у последње време у помоћ су им прискочили пилоти и разни стручњаци из ваздуха.

Делтаплан с крилом од 23 квадратна метра има двотактни мотор јачине 22 киловата (30 коњских снага). Седиште од пластике служи у исто време и као

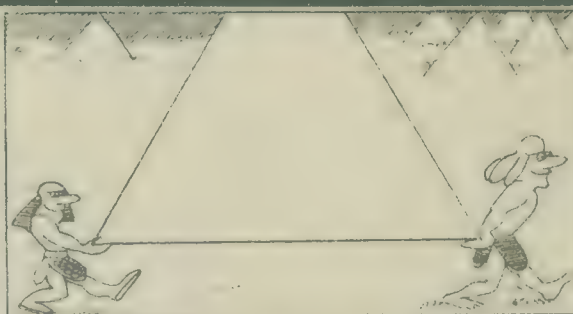
резервоар из два дела: за гориво и хемикалије којима треба запраштити усеве. Количина коју мотоделтаплан може да понесе није велика — 90 литара: због тога ће се ови апарати користити за запрашивање таквим хемикалијама којих не треба много а то су фунгициди и хербициди. На пример. Преимућство које у овом послу има мотоделтаплан над обичним авионом више је него очигледно: он може да се спусти на свега пола метра изнад врхова биљака, а то значи да је запрашивање веома прецизно, раствор отровних хемикалија не пада на суседно поље које, рецимо, уопште не треба запрашивати.

К. В.

— У улици у којој је мој ателе у Макарској, кад дођем да цртам, лети ме увек дочекују ласте које поседају на жице разапете између телеграфских стубова. Године седамдесет шесте на наш праг се оборио жесток град и потукао готово све ласте. Попадале су на бетонски плочник, а ја сам морао да пазим да их не нагазим у ходу. Ушао сам у ателе и нисам чуо жамор клинаца мојих суседа на који сам навикао. Извирим кроз решеткасти прозорчић и утледам у плакану децу како пажљиво скупљају побијене ласте, стављају их на неке граделе и некуд их односе. Пратио сам их кришом да видим куда ће с ластама. А они равно на гробље. Тамо су их уз плач закопали. Тог дана нисам био способан да било што насликам. Схватио сам да од онда у себи стално носим тужни мотив о мртвим ластавицама који још нисам насликао. И не знам кад ћу...

Перо Златар

Из књиге „Медвајед у зеленој бунди“ у издању библиотеке „Вјерица“

ГРАДИ СЕ ПИРАМИДА

Пирамиде древног суданског града Мерое нису тако велике и познате као египатске, али их је зато много више — око две стотине. Као и египатске, и оне су служиле као гробнице владара, дворјана, војсковођа. Прошле године у Судану је почела рестаурација свих занимљивих историјских споменика. Радовима руководи источнонемачки археолог Фридрих Хинкел који је на зидовима једне од њих открио нацрт пирамиде древног немара.

Рестаурација суданских пирамида обавља се без коришћења савремене технике: употребљавају се само

древни механизми за дизање терета реконструисани према сачуваним цртежима. Чак су и ужад као некад — од влакана палме, тако да је подухват својерстан археолошки експеримент. Најважнији посао протекле године била је реконструкција пирамиде означене бројем 19. Добро очувани блокови су нумерисани, оштећени замењени новим, а после тога пирамида је поново подигнута. Двадесет радника подизало је ову пирамиду свега 75 дана. Према Хинкеловом мишљењу том брзином се зидало и у старом веку, не рачунајући ту, разуме се, вађење, обраду и допрему камена.

КАКО СМО

НЕМОГУЋЕ ВИДРЕ

Прву видру доби-
смо од младих љуби-
теља животиња из
Куала Лумпура у Малези-
ји. Стигла је теретним ави-
оном у одличном располо-
жењу и ми смо сместа по-
ручили још једну да јој
прави друштво.

Дивних ли животиња!
Одмах смо се заљубили у
них — тако су то пре-
красна створења: сјајне
плаве, несташне, живакне
и забавне. Видре су брзо
научиле да иду на каишу.
Али, оне имају снажан и
мишићав врат да им ста-
вљамо широк ремен који
је обухватао чак бокове.
Нису воделе да их неко
мази али су се зато са у-
живањем трљале о људе
— да би осушиле крзно.
Свако од нас могао је да
поведе видре по парку и
покаже их публици. Било
је довољно да неко седне
па да му видре скоче у
крило и почну нежно и с
љубављу да се мазе. Тако
се бар нама у почетку чи-
нило. Али, убрзо смо от-
крили да су људи за њих
само живи мантили за ку-
пање.

КАО У ЦРТАЊУ

Почели смо да разми-
шљамо шта би видре могле
да раде. Имају веома
спретне шапце, тако рећи
руке, у стању су, на при-
мер, да окрену кваку на
зратима. У то смо се брзо
уверили. Изванредно пли-
вају и роне и велико је
уживање гледати их и на
копну и у води. Већ смо
замисљали десетине за-
нимљивих подводних тача-
ка — на пример, видра па-
кује и распакује котарицу
с храном за излет или
љупти јаје.

Али, показало се, није од
видре лако направити ар-
тисту. Прво, оне су у свако
доба, кад год би то заже-
леле, могле да побегну на
слободу! Закон Савезне А-
меричке Државе Хаваји
обавезивао нас је да их
држимо у кавезу али су
оне, како се показало, биле
способне да побегну из
сваког кавеза, сваке згра-
де, и једино сигурно место
где смо могли да их задр-
жимо био је празан базен
са зидовима високим три
метра. Међутим, оне нису
чезнуле за потпуном сло-
бодом и увек после сваког

бекства враћале су нам се.
Једноставно су радиле шта
им падне на памет...
„Траже видру!“ — тај уз-
вик разлегао би се скоро
сваког дана. Губили смо
много времена тражећи
их...

Друга тешкоћа при дре-
сирању видре је то што су
оне веома превртљиве.
Ретко раде једно исто два
пута узастопце. Живот
видре — то је стално тра-
жење нечег новог. Зато их
је веома занимљиво по-
сматрати и проучавати али
животиња с таквим особи-
нама није погодна за дре-
сирање или иступање пред
публиком

ПСИХОЛОЗИ НЕ ВЕРУЈУ

Једног дана док смо ру-
чали у ресторани Парка,
пожалила сам се Билу
Вејсту и доктору Леслију
Сквајеру, психолозима са
Ридовог колежа који су
нам дошли у госте. Испри-
чала сам им да сам поку-
шавала да наведем видру
да стоји на преврнутом
сандуку. Није било тешко
научити је да разуме шта
се од ње тражи: тек што
сам донела сандук у њихо-
ву ограду, она му је при-
трчала и успентрала се на
његу. Затим је брзо схва-
тила да јој скок на сандук
доноси награду: рибицу.
Али, тек што је то научи-
ла, почела је да мења тач-
ку „Хоћеш ли да легнем
на сандук? А шта ако по-
ставим на њега само три
шапе? А да стојећи на
сандуку спустим главу
према земљи? Или да ста-
нем на њега с две ноге и
гледам шта је испод? А да
се усправим на њему и за-
лајем?“ За двадесет минута
она ми је предложила два-
десет варијација на тему
„Како може да се искори-
сти сандук“, али је одлуч-
но одбила да просто стоји
на њему. На крају сам се
избезумила. А она? Мирно
је појела своју рибу и по-
ново трчала до сандука
предлажући још једну ва-
ријанту и са ишчекивањем
(мени се чинило са злура-
дошћу) погледала на мене.
Изгубила сам живце и —
одустала.

Моји пријатељи психоло-
зи нису ми поверовали:
ниједна животиња се тако
не понаша. Треба бити упо-
ран и не играти се с њом.

**КАРЕН
ПРАЈОР
ВИШЕ ОД
ОСАМ
ГОДИНА
ПРОУЧАВА
И ДРЕСИРА
ЖИВОТИЊЕ
У ОКЕАНО-
ГРАФСКОМ
ПАРКУ
„ЖИВОТ МОРА“
НА ХАВАЈСКОМ
ОСТРВУ ОАХУ.
СА СВОЈИМ
ПИТОМЦИМА
ИСТУПА
И ПРЕД
ПУБЛИКОМ,
АЛИ СА
ЈЕДНИМ
ПАРОМ
ТО СЕ НИНАД
НИЈЕ
УСУДИЛА.**

Заједно смо отишли до
базена, ја сам узела другу
видру и покушала да је на-
учим да пливајући прође
кроз мали обруч. Спустила
сам обруч у воду. Видра је
пропливала кроз њега, два
пута. Дала сам јој рибу.
Дивно! Психолози су задо-

вољно климали главом.
После тога видра би сваки
пут погледала у мене оче-
кујући моје бодрене и —
урадила следеће: упливала

КАПИТУЛИРАЛИ

би у обруч и поставила се попречке — њушкица на једној страни обруча, реп на другој. То је била само њена прва варијанта. Затим би прошла кроз обруч, ухватила га задњом шапцом и повукла за собом. Или: легла би и савила се у лук дуж унутрашње стране обруча. Или: утризла би обруч. Или: прошла би кроз обруч — репом напред.

— Рођени експериментатори — рекла сам тихо.

— Фантастично — промрљао је Сквајер. — А ја тек после четири године, и то ретко, добијем од својих постдипломаца одговор који није шаблонски!

Да, да, њима је било фантастично. А мене је доводила до беснила. Најгоре је било то што се понашање видре није могло предвидети. Оне су, рецимо, бирале своје непријатеље, било би тачније рећи — жртве. Помоћник дресера који још није радио са њима седео је једном на ивици њиховог базена опустивши доле ноге и посматрао моје покушаје да их дресирам. Једна видра изненада је скочила и тако га ујела да је морао у болницу. После недељу дана, за време шетње по парку, та иста видра угледала је истог помоћника, јурнула на њега и ујела га за исту пету!

Дресери у нашем океанографском „позоришту“ почели су после два-три слична случаја да се боје видри... Да смо имали новца да прерадимо или изградимо идеалан базен за видре, да смо имали времена и стрпљења, а можда и вештине, добили бисмо од њих најљупкије и највештије артисте. Али, новца нисмо имали, стрпљење нас је издало и — ми смо капитулирали. Видре смо послали у зоолошки парк у Хонолулуу где су, верујем, срећно наставиле да живе.

К. Прајор

СМИЦАЛИЦА ОД ШИБИЦА

Н ије баш као мађарска коцка, па ипак, њоме ћете „излудети“ сигурно више од једног пријатеља. Ево како: узмите две кутије од шибица и залепите их једну за другу, као на слици. Сачекајте да се лепак добро осуши. Онда исеците два палидраца тако да могу да стану у кутије попреко, па их залепите на удаљености од једног центиметра од

краја кутије. У сваку кутију ставите још два кликера (пречника око 18 милиметара) и — штос је готов.

Задатак се састоји у томе да кликере пребаците са друге стране преграде од палидраца, али да их при том не додирујете. Ма колико кривили и извртали кутију, у томе нећете успети. Кликери ће стално испадати, или у најбољем случају

један ће ући у преграду, а други неће, и тако унедоглед.

Једини начин да постигнете циљ јесте да кутију ставите на сто, а затим ухватите прстима за средину, тамо где су две кутије слењене. Напним покретом завртите кутију и центрифугална сила покренуће кликере управо тако да ће се оба у истом тренутку наћи на жељеном месту!

ЗАМБОНИ: ПИОН, ЖРТВА ИЛИ ХЕРОЈ

Тридесет и првог октобра 1926. године Болоња је славила четврту годишњицу доласка фашизма на власт. Пошто је тог преподнева створио нови спортски стадион, а поподне 15. конгрес италијанског Друштва за прогрес и науку, дуче је у отвореном „алфа ромеу“ црвене боје кренуо у лагану возњу градом до железничке станице.

У 17 часова и 45 минута, у тренутку када се личина нашла на углу улица Виа индипенданца и Виа Риццоли, одјекнуо је револверски хитац који су због скандирања и плескања масе чули само они најближи Мусолинију.

ДНЕВНИН

Сумњи није било места: атентатор је пуцао на дучеа, али је метак само окрзнуо траку витешког реда Мауриција и Лазара која је красила Мусолинијеву војничку јакну.

„Алфа ромео“ се зауставио за тренутак: дуче је седео непомичан и миран као да се ништа није догодило. Група фашиста се одмах после пуцња бацила на једног осамнаестогодишњака који се налазио у шпалтуру редара што су обезбеђивали пролаз дучеу. Атентатор се, испоставиће се касније у истрази, звао Антео Замбони.

У полицијску управу је нешто касније довучен деш: избоден камама, испребијан пендрецима, унакажен... У жртвачници су на телу Антеа Замбонија пребројали четрнаест дубоких убода, установили једну рану од револверског хица и безброј трагова остављања. Замбонијево тамнобраон одело и црна кошуља били су натопљени крвљу. Крвави трагови на лицу и коси...

Узалуд су иследници претраживали цепове и поставу умрлог у потрази за некаквим компромитујућим документом. Сат после атентата фашисти Асторе Крођа и Ђовани Вализи донели су у станицу пиштољ из кога је испален хитац на дучеа. Да ли је ороз заиста повукао Антео Замбони? Прошло је петесет и пет година од догађаја у Болоњи, али је он и даље објавијен велом мистерије. Претпоставке постоје, и то више њих.

Има историчара који верују да је Замбони деловао сам, да није имао саучесника. Њихово мишљење поткрепљује дневник који је током истраге нађен међу Антеовим стварима. „Убити тиранина који зло-

ставља једну нацију није злочин већ правда“, „Умрети за слободу узвишено је и свето“, забележио је младић. Јесу ли ове две белешке довољне да оправдају претпоставку о храбром борцу за слободу који презима правду у своје руке? Нису, кажу многи: постоје оправдане сумње да је рукопис дневника дело изузетно вештог фалсификатора...

Болоња, 31. октобра 1926. године: пошто су измрцварено тело Антеа Замбонија прво превезли улицама града, фашисти су деш затим обесили да послужи као опомена свакоме ко није мислио као они.

Тридесет година после атентата, у доба када је фашизам већ био срушен у Италији, Антеов отац Мамоло Замбони изјавиће да је његов син тог дана изашао из куће с пиштољем у цепу и „непоколебљиво решен да ослободи Италију тираније те мрачне личности“.

„С дужним поштовањем према старцу кога је задесила страшна несрећа да изгуби сина на тако трагичан начин“, написао је један италијански историчар. „Човек не може да се одупре сумњи да је отац с годинама измислио тај револвер како би од сина створио хероја уместо недужну жртву“.

А како је гласила званична верзија фашистичких власти? Завера. Завера у којој је Антео Замбони одиграо улогу обичног извршиоца, а у коју су били умешани и чланови његове породице, „професионални анархисти“.

ПОМИЛОВАЊЕ ЗА ОПАСНЕ ЗАВЕРЕНИКЕ

Зна се да је Мамоло Замбони у младости заиста припадао анархистичким круговима, али се с доласком фашиста на власт потрудио да с њима успостави добре односе: давао је добровољне новчане прилоге у разноразне фондове и у више наврата је у штампарии чији је био власник

бесплатно штампао фашистичке брошуре и манифесте.

На суђењу које је одржано септембра 1928. године „доказано“ је да је Антео Замбони заиста испалио онај хитац, али су у завери, пресуђено је, учествовали и отац Мамоло и Антеова тетка Вирцинија Табарони. Саучесници су осуђени на по тридесет година робије. Догодио се, међутим, нешто што збуњује и побуђује оправдане сумње. Године 1932. Мамоло Замбони и Вирцинија Табарони доживели су за оно време заиста несвакидашњу срећу: помиловао их је лично краљ и „опасни завереници“ су после само четири године робијања пуштени на слободу.

По трећој верзији, организатор атентата у Болоњи био је Роберто Фариначи, неко време истакнута личност у фашистичким круговима који је после искључења из секретаријата Партије имао много разлога да буде незадовољан. Фариначи је имао бројне присталице који су у свом вођи видели новог дучеа. Фариначи је виђен у Болоњи непосредно пре и после атентата, али никад није утврђено какви су га то послови довели у овај град последњих дана октобра 1926.

Најзад, међу историчарима има и поборника следеће хипотезе: атентат је део полиције, односно самих фашиста, с тим што, разуме се, хитац није требало ни да окрзне дучеа, већ са-

КО ЈЕ НА ДУЧЕА?

ПУЦАО

АТЕНТАТОР НИЈЕ ИМАО ВРЕМЕНА ДА ПРОГОВОРИ: ОДМАХ ПОСЛЕ ПУЦЊА ГРУПА ФАШИСТА БАЦИЛА СЕ НА ЊЕГА И ЛИНЧОВАЛА ГА НА СМРТ. ДАНАС, ПЕДЕСЕТ И ШЕСТ ГОДИНА КАСНИЈЕ, МНОГО ОКО ОВОГ ДОГАЂАЈА НИЈЕ ЈАСНО. ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ ЧАК НИ ТО ДА ЛИ ЈЕ ОСАМНАЕСТОГОДИШЊИ АНТЕО ЗАИСТА ПОВУКАО ОРОЗ...

меси окупљеној на једном тргу у Болоњи: „Убица је линчован. Остаје нам да се обрачунамо са саучесницима“. Једном речју, кукнуо је час на који су фашисти дуго чекали — час обрачуна с опозицијом.

Тих дана и недеља, широм Италије, казнене експедиције упадале су у куће истакнутих антифашиста, у седишта противничких партија и уредништва напредних листова. Четвртог новембра луче је у једном

Година 1926. могла би се назвати годином атентата на Мусолинија — неуспелих. Седмог априла дуче је за длаку избегао смрт: шездесет двогодишња Иркиња Вајолет Гибсон пуцала је на Бенита, али је метак прошао на центиметар од његове главе погодивши га у нос због чега је дуче говор одржао с пољезом преко раног дела лица.

мо да послужи као повод и оправдање за низ репресивних мера које је влада касније предузела. Неки незадовољни фашиста који је био упознат са планом лажног атентата је, међутим, искористио ту прилику и заиста пуцао на дучеа претворивши тако политичку фарсу у покушај правог политичког убиства. Да ова могућност није далеко од памети, говори и чињеница да се двадесет и четири часа пре атентата о њему већ навелико причало!

У прилог наведеној претпоставци иду и следећи догађаји: неколико недеља пре атентата француски контраобавештајци ухапсили су италијанске агенте Ла Полу, Шиволија, Скалу, Ричотија и Гарибалдија ко-

ји су у Француску дошли са задатком да италијанске политичке избеглице увуку у заверу против Мусолинија. Тих дана су чак једне француске новине освануле с насловом „Завереник Мусолини кује заверу против дучеа“, што ће рећи против самога себе...

Но, ако атентат и остаје обавијен тајном, његове историјске последице сасвим су одређене и јасне. Јасно је и да је покушај убиства Мусолинија фашистичка влада већто искористила у своје сврхе.

ДОБИЋЕТЕ ШТО СТЕ ЖЕЛЕЛИ!

Дан после атентата секретар фашистичке партије Аугусто Турати рекао је

говору у Милану изјавио: „Сутра ћете добити оно на шта сте чекали“. Био је то закон којим су, између осталог, укинуте све политичке партије жим фашистичке и сви опозициони листови.

Крајем новембра поново је уведена смртна казна и установљен Специјални суд за заштиту државе који је у току свог постојања повео 978 процеса и изрекао преко четири и по хиљаде казни затвора у трајању од 28 хиљада година...

Недужна жртва, јунак или обичан пион мрачних сила, Антео Замбони је тако изазвао читав ланац стравичних политичких збивања.

М. И.

СВЕ ЈЕ ВЕЋ ИЗМИШЉЕНО

У току раскопавања једног викингског насеља енглески археолози открили су старинску фалсификовану монету која је пуштена у оптицај пре тачно хиљаду година. У сплику пронађених предмета свај новчић је, у почетку, био заведен као сребрњак, међутим, ускоро је то морало да буде промењено. Анализа рендгенским зрацима показала је да је „сребрњак“ заправо био начињен од брзине и превучен танким слојем сребра. Стручњаци је изненадио изузетан квалитет фалсификата коме би

могли да позавиде и највештији савремени кривотворитељи. Наравно, нонац је дуго био у оптицају јер је било немогуће да се у оно време открије презара. То је постало могуће тек сада, најсавременијом методом.

ПУТ ПУТУЈЕ... ПИСМО

У пошту шведског краљиче Мариестата недавно је стигло уистину необично писмо. Упутио га је из Данске извесни Е. Каренсон тачно... 1611. године. Наравно, Швеђани су одмах скинули кривицу са своје поште и пребацили је на суседе. Ови су, пак, ангажовали читаву екипу стручњака да утврди због чега је писмо путовало готово пуна четири века. Разлог је, тако да на крају изјавили, у томе што су у то време Шведска и

Данска ратовале између себе. Рат је вероватно био, како би савремени војни стратеги рекли, тоталан и писмо упућено земљу крвног непријатеља одложено је у архиву. Поштом од пре тачно седамдесет година откриј је један поштански службеник и ревносно је убацио у сандуче. Не каже се да ли је ова неочекивана порука урла прималоцу, односно његовом пра, пра, пра... претку.

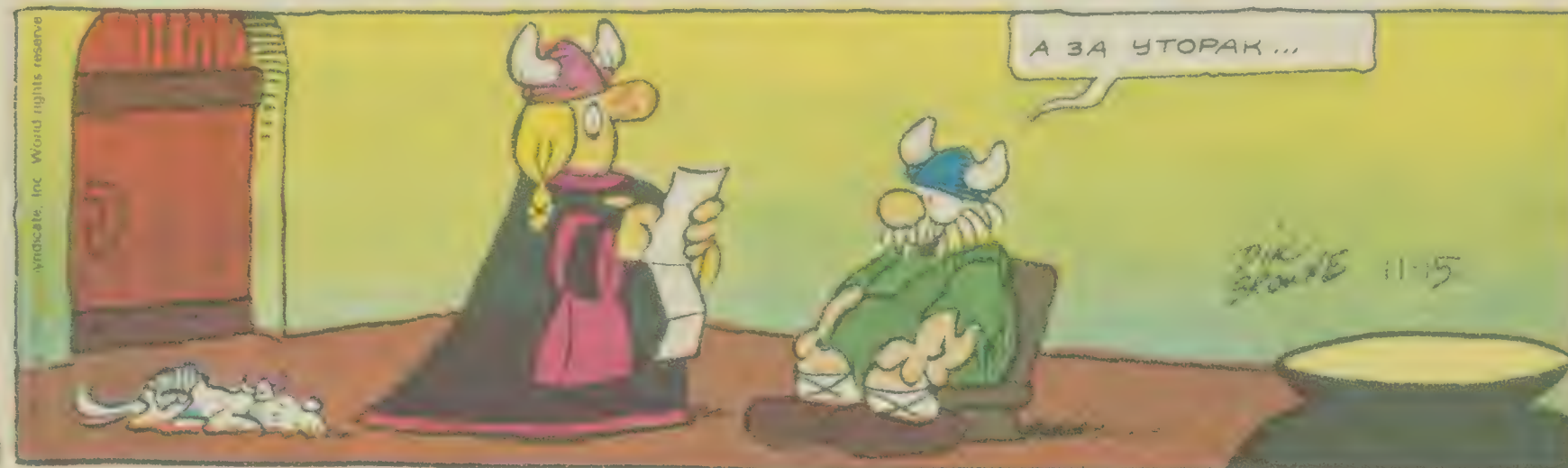
СВАКИ ДЕВЕТИ — НАШАРАН

У правој инфлацији разних конгреса и симпозијума новинске агенције забележиле су вест да је недавно у Холандији одржан конгрес тетовираних, други по реду. Да би разuverили неверне Теме који су тврдили да се ради о скупу малог броја људи, организатори су у свом билтену одштампали податак да на нашој планети живи више од 300 милиона тетовираних! Та цифра свакако није за потцењивање јер се, пише даље у тој конгресној брошури, број тетовираних повећава из дана у дан. Да нису далеко од истине, сведочи и податак да се данас у близини амстердамске луке налазе читаве улице са специја-

лизованим разнама-сатонима за тетовирање. Треба рећи и то да су се тетовирани већ поодавно изборили за свој часопис у коме се срећу најновија научна сазнања о тетовирању.

Тај часопис је недавно посветио велик број својих страница археолошком ископавању на острву Сент Лоренс где је у леду откривен леш Ескимке чија су тела била истетовирана. Ископске анализе показале су да је тетовирана Ескимка умрла пре 1600 година. Откриће је изазвало праву провалу одушевљења присталица тетовирања, јер, ето, и они имају своју историју, подигре

НОЖ НИЈЕ ПРОНАЂЕН!

УПРКОС ТОМЕ
ШТО ЈЕ БИО
ТЕШКО РАЊЕН
МАРТИН ПЕРИЋ
ЈЕ ДАО ДЕТАЉАН
ОПИС МЛАДИЋА
КОЈИ СУ ГА

ПРЕСРЕЛИ У ПАРКУ
И РАНИЛИ.
ИНСПЕКТОРУ БОРИ
НИЈЕ БИЛО ТЕШКО
ДА ИХ ПРОНАЂЕ,
АЛИ...

Милицијска кола су јурила кроз хладну јануарску ноћ према болници. Улице су биле потпуно пусте: прошла је поноћ. Један час раније дежурни лекар на хируршком одељењу јавио је Станици милиције да је управо примио Мартина Перића кога су у парку напали, опљачкали и ранили га у трбух.

БИЛА СУ ДВОЈИЦА

Екипа за вршење увиђања одмах је упућена у парк где се одиграло разбојништво, а инспектор Бора добио је задатак да обави разговор са повређеним човеком. У болници су га обавестили да је рана обрађена и да се повређени

осећа доста добро. Смештен је у засебну собу да инспектор може неометано да разговара с њим.

Мартин је очигледно већ очекивао инспектора. Био је то тридесетогодишњак оштрих црта лица. Видело се да је још узбуђен.

— Како се то догодило? — питао је Бора.

— Кренуо сам са железничке станице према својој кући: допутовао сам око 23 часа возом из суседног места. Било је јако хладно па сам журио. Зато сам и кренуо кроз парк. Нисам ни приметио да ме прате два младића. Отприлике на средини парка су ме сустигли: мислио сам да ће затражити шибницу. Један је стао испред мене а други остао иза. Уместо шибнице затражили су ми новац. Уплашио сам се. У близини није било никога. Дао сам им све што сам имао у новчанику — око 5000 динара. Тражили су још. Кад сам им рекао да немам, младић који стајао испред мене извадио је нож и ударио ме у трбух. Онај други ме је затим гурнуо. Пао сам, а они су побегли. Био сам јако уплашен, рана ме је болела и крварила па сам одмах дошао у болницу.

— Можете ли да опишете нападаче? — упитао је инспектор.

— Могу јер се све оди-

грало у близини светиљке — рекао је Мартин сигурним гласом. — Онај који је стао испред мене био је висок око 175 сантиметара. Имао је плаву коврцаву косу и јаку браду: носио је фармерке и капут светле боје. Другог сам слабије видео јер је стајао иза мене. Запазио сам само да има црну јакну и светле панталоне. Био је нешто нижи, црномањаст, са дугом косом на раздвајање.

Инспектор је био задовољан: и поред претрпљеног страха Мартин је успео да опише нападаче. Сада је могао да се врати у Станицу.

КУЋА ПОРЕД ПРУГЕ

Убрзо је стигла и екипа која је вршила увиђај на лицу места. Пошто је време било повољно користили су и службеног пса који је одмах почео да следи траг. Отприлике километар од парка пас се зауставио пред кућом поред пруге. Кад су милиционери пробудили власника, рекао им је да у кући осим њега и његове жене живи и Божен Матејић коме су пре неколико месеци издали собу. У њој су затекли и Матеју Лилића за кога је Божен рекао да му је друг из војске и да је синоћ допу-

товао на неколико дана. Милиционери су извршили претрес, али без резултата. Новац нису нашли, а оба младића су упорно порицала да имају било какве везе са разбојништвом. Истина, око 23 часа прошли су кроз парк, али то је све.

Инспектор Бора пажљиво је слушао излагање свог колеге Војина. Опис двојице младића потпуно се слагао са описом нападача који је дао Мартин.

— Да прегледамо Мартинову одећу, можда ћемо наћи нешто — предложио је Бора.

На кошуљи је било доста крви и јасно се видео прорез од ножа. Сако и мантил били су неоштећени.

— Наставићемо сутра — уздахнуо је уморно Бора. Те ноћи ионако зише ништа није могло да се уради.

Сутрадан је Бора отишао да разговара са Мартинином супругом. Становали су у изнајмљеној собици на крају града. Жена је рекла да се зове Марија и да је већ пет година са Мартином у браку. Намештај и њена одећа јасно су говорили да овом дому недостаје новац. Била је неиспавана, одговарала је кратко, а из сваке њене реченице избијала је брига за мужа.

— Већ годинама тешко живимо, рекла је. — Знате,

Мартин је врло миран, ни са ким не долази у сукоб. Знао је понекад да потроши новац са друштвом, па и да ме истуче, али све се променило откако се запослио у суседном месту. Тамо је и становао, али пре месец дана је од предузећа добио стан па се синоћ задржао јер се припремао за пресељење. Понео је и новац да купи нешто од намештаја...

ДОБАР РАДНИК АЛИ...

Инспектор Бора вратио се у Станицу милиције. Позвао је телефоном радну организацију у којој је Мартин био запослен: са знао је да је овај био добар радник, али да је пре месец дана напустио посао и да је због тога добио отказ. Стан није добио.

У међувремену су стигли још неки извештаји. Још једном је обављен и разговор са младићима за које је Мартин рекао да су га напали. Упорно су порицали да су било шта учинили. Још једном су проверени сви детаљи који су уочени у току увиђања. Бора је приметио да нож којим је Мартин рањен није пронађен.

Посебну пажњу привукао му је извештај у коме је стајало да је Мартин недељу дана пре него што је рањен, извршио резервацију железничког вагона за пресељење намештаја. Иначе, и изјаве суседа и Мартинових колега и пријатеља говориле су да је миран и посучен човек.

Дани су пролазили. Бора је сваког дана пажљиво прегледао материјале у вези са овим случајем. Мартин је у међувремену изашао из болнице и опоравља се код куће. Стигас је и извештај о вештачењу одеће. Бора га је проучио, али у њему није нашао ништа ново што би представљало корак даље у решењу овог случаја. Ипак, прочитао га је још једном. У тренутку му је синнула идеја. Телефоном је затражио да му доведу Мартина.

Пола сата касније овај је закуцао на врата. Несвесно, десна рука му се често заустављала на месту где је рањен.

— Мартине, молим вас да ми још једном испричате шта се догодило оне ноћи у парку? — рекао је Бора.

— Па немам ништа ново да додам. Допутовао сам из суседног места око 23 часа и кренуо кући. Било је јако хладно па сам журио. Пречица води кроз парк.

— Мартине, вас нико није напао — прекинуо га је инспектор Бора у пола реченице. — Сами себи сте нанели повреду, а зашто надам се да ћете ми сада рећи.

После два месеца рада случај је био решен. Знате ли на основу чега је инспектор Бора посумњао да Мартин не говори истину?

Ако не знате, потражите решење на страницама „Мале поште“.

БИМ И БУМ

МЪАЦ? МЪАЦ?
ПИТА СА МАКОМ И
СУВИТ ГРОЖДЕМ?

ОСТАВИЛА САМ ОВДЕ
ПИТУ ДА СЕ ХЛАДИ И САД
ЈЕ НЕМА? НЕСТАЛА?
ИСПАРИЛА?

ГЛЕ?

АКО ЈЕ ВИ НИСТЕ СТА-
ЗАЛИ.
ЗАШТО
БЕЖИТЕ?

ТО
СЕ И
ДА
ПИТАМ,
МАМА?

МЪАЦ?
ЖВАБ?

ПА, ПОШТО ЈЕ
СТАРИ ЖДЕРОЊА
ЛУД ЗА ПИТА-
МА, ТРЕБА ДА
ПРОБА И ОВАЈ
СПЕЦИЈАЛИТЕТ?

И НИЈЕ
БАШ НЕ-
КА
РАЗЛИ-
КАУ БАР
НЕ У БО-
ЈИ?

НЕ ДИРАЈ,
МА-
МА?

ШТА ТО
СПЕРА-
ТЕ ВАС
ДВОЈИ-
ЦА?

ШШШ? САД КВ-
МО ТИ ДОКАЗАТИ
КО ЈЕ НАЗВЕГИ
ПИТОЖДЕРАЦ?

ОХ...
ЈОШ
ЈЕД-
НА ПИ-
ТИЦА?

А САДА
САМО ТРЕ-
БА ДА ОСПУШ-
НЕШ?

КО СЕ
ТО
ПРО-
ДРАО?

ЈЕДИ ТУ ПИ-
ТУ, КАПЕТАНЕ.
ИЛИ КУ ТИ ПО-
КАЗАТИ НЕКЕ
ЗВЕЗДЕ И
ПЛАНЕТЕ?

ИМАЈ
СРЧА,
МАМА?

ХИ, ХИ,
ХИ, ХИ,
ХИ?

1961 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved 11-2

MIKE
SENICH

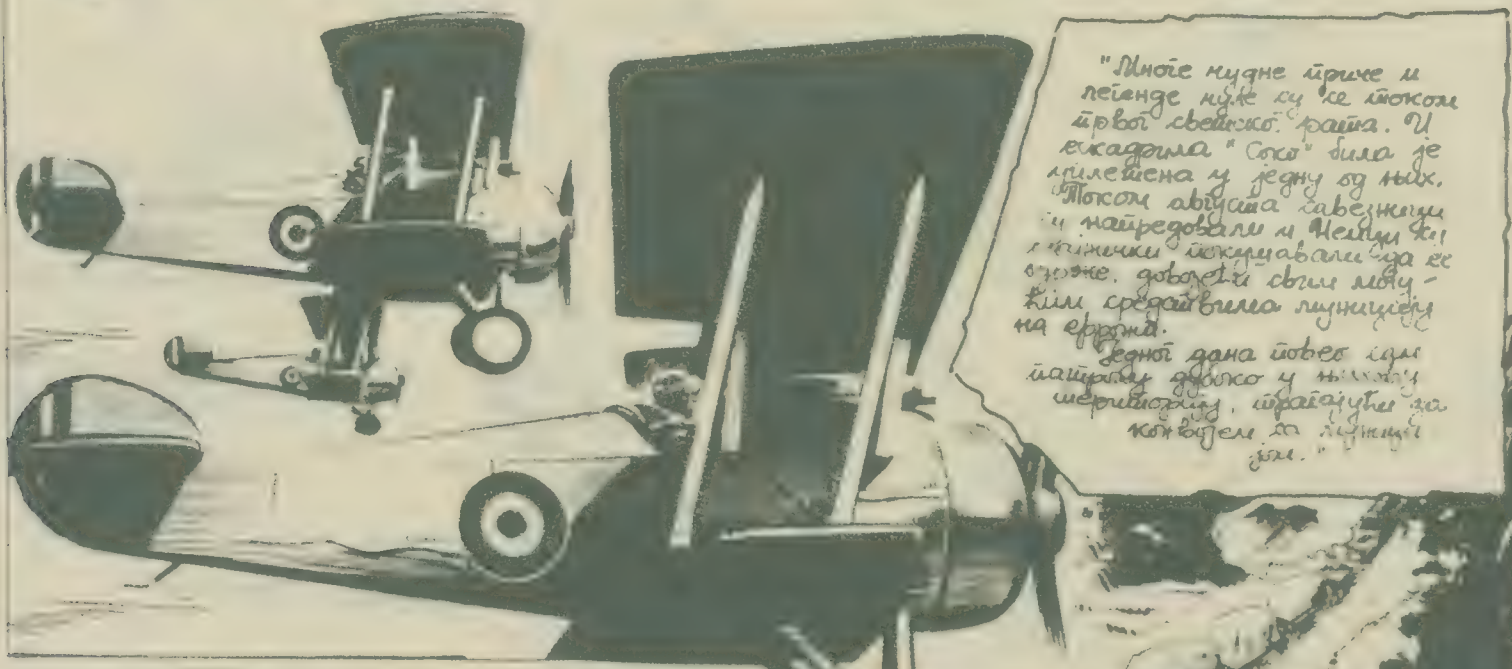
ПЕРИМАРМ

ЗДРАВО, ДРУГАР?
КАКО СИ УСПЕО ДА
ЗАПАЛИШ ВАТРУ
ТАКО БРЗО?

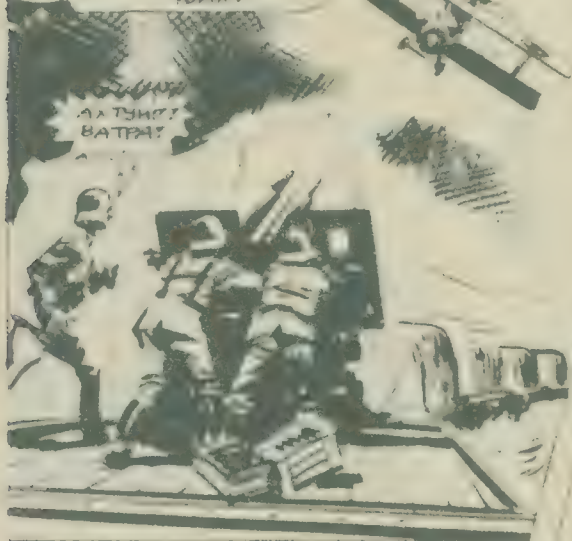
ТЕХНИКА-НАРОДУ,
МОЈ ПРИЗАТЕЉУ?
УЗЕМЕШ ДВА УПАТЈАЧА
И СНАЖНО ИХ ПРОТР-
ТЈАШ?

ЕСКАДРИЛА »СОКО«

III ДЕО

ОВИ АРТИЈЕРЦИ СА ВО-
ДА ПОКУШАВАЈУ ДА СЕ
ДОКАЖУ? БОЉЕ ДА СЕ
ПРВО ПОБРИНЕ П ЗА
ЊИХ?

"КАДА ЈЕ АРТИЈЕРИЈА ЧЕШКА-
НА, ПОГЛАСИ СПО НА ПИРУ ДА СЕ
ПОЗАБАВИМО ВОЗОМ."

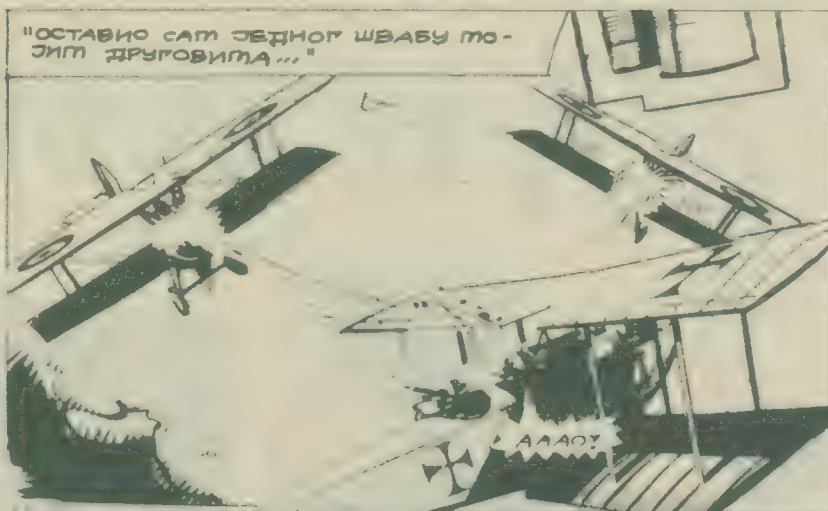

"НАШИ СПЕЦИЈАЛНИ ПРОТИВОКОЈНИ ПЛЕЦИ СУ
СЕ РАЗБИЈАЛИ О САНДУКЕ СА ПУМИЦИЈОМ И
АРТИЈЕРИЈСКЕ ГРАНАТЕ."

ДВА ШВАПСКА
АЛБАТРОСА? ТРИ
ПРОТИВ ДВА? ОВО
БЕ БИТИ ЗАБА-
ВА?

"ОСТАВИО САМ ЈЕДНОГ ШВАБУ МО-
ЖИГ ДРУГОВИМА..."

"ОДУСТАО САМ ОД ВАТРЕ И
ПРОШИШАО ИЗНАД АЛБАТРОСА..."

"ТАМАН САМ ХТЕО ДА ПУЦАМ,
КАДА САМ УГЛЕДАО ПИЛО-
ТА."

ДЕВОЈКА?
ПА ТО ЈЕ ДЕВОЈ-
КА У КАБИ-
НИ?

НЕ МОГУ ТО
ДА УЧИНИМ... НЕ
МОГУ ДА ПУЦАМ
У ЖЕНУ, МА-
КАР ВИЛА И НЕ-
ПРИЈАТЕЉ...

АЛИ, ОНА СЕ
НЕ УСТРУЧАВА
ДА ПУЦА У
МЕНЕ...

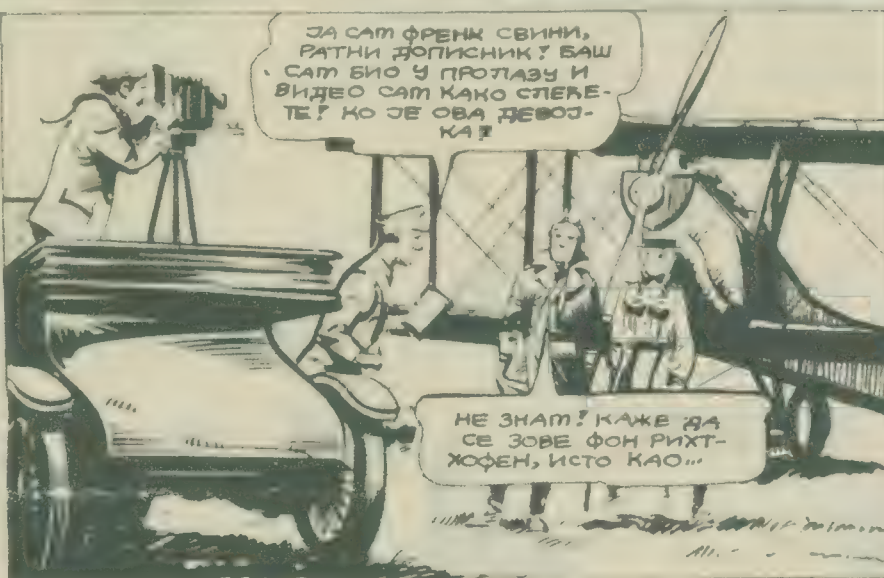
"ПОСЛЕ КОМПЛИКОВАНОГ МА-
НЕВРИСАЊА, ПРИСИЛИЛИ
СМО ДЕВОЈКУ ДА ПО-
БЕ СА НАМА КА ЗА-
ПАДУ."

"А КАДА СМО СЕ СПУСТИЛИ НА
НАШ АЕРОДРОМ..."

КО СТЕ
ВИ?

ЈА? ОХ, ДА?
КАО РАТНИ ЗА-
РОБЉЕНИК МО-
РАМ ВАМ РЕКИ
СВОЈЕ ИМЕ? ПРЕ-
ЗИВАМ СЕ ФОН
РИХТХОФЕН!

ЈА САМ ФРЕНК СВИНИ,
РАТНИ ДОПИСНИК? БАШ
САМ БИО У ПРОЛАЗУ И
ВИДЕО САМ КАКО СПЕЛЕ-
ТЕ? КО ЈЕ ОВА ДЕВОЈ-
КА?

НЕ ЗНАМ! КАЖЕ ДА
СЕ ЗОВЕ ФОН РИХТ-
ХОФЕН, ИСТО КАО..."

ИСТО КАО ЦРВЕ-
НИ БАРОН, НЕМАЧ-
КИ ВАЗДУХОПЛОВ-
НИ АСТ ЈЕСТЕ ЛИ
ВИ У СРЕДСТВУ
СА БАРОНОМ МАН-
ФРЕДОМ РИХТХО-
ФЕНОМ, ГОСПОДИ-
ЦЕ?

ОДБИЈАМ ДА
ОДГОВОРИМ?

НАКВА РЕ ТО БИТИ ВЕСТ?
САМО ДОК СТИГНЕШ У ФЛИТ
СТРИТ?

ОВУДА, МОЛИМ? ИДЕМО У КАН-
ТИНУ ДО НАШЕГ КОМАНДИРА?

ОВО ЈЕ МАЈОР
ТОРД МОНТИ?
СЕР, ОВО ЈЕ ФРО-
ЛАНД ФОН РИХТХО-
ФЕН КОЈА ЈЕ
ПОКУШАО
ДА МЕ СТАН-
НЕ?

ОДБИЈАМ ДА ГО-
ВОРИМ ПРЕ НЕГО
ОДЕМ У ТОАЛЕТ?
МОЛИМ ВАС, ПОКА-
ЖИТЕ МИ КУДА ДА
ИДЕМ?

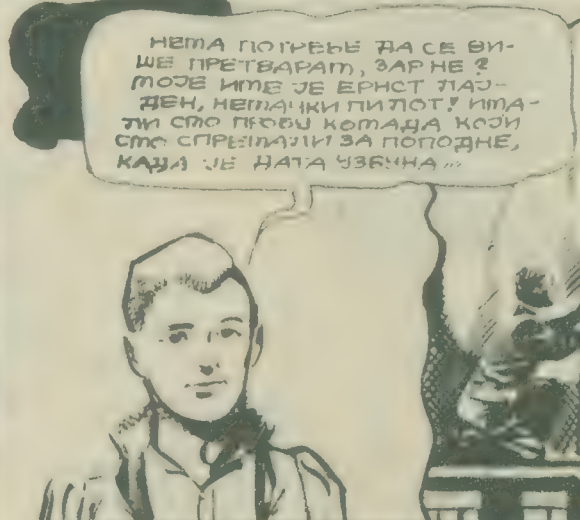
"РЕКАО САМ ЈОШ ДА ЈЕ КУПАТИЛО
ГОРЕ, И ТАДА..."

ТАКО,
ДАКЛЕ?

КАО ШТУ САМ
И ПОМИСЛИО
- ПЕРИКА?

АХ?

НЕМА ПОТРЕБЕ ДА СЕ ВИ-
ШЕ ПРЕТВАРАМ, ЗАР НЕ?
МОЖЕ ИМЕ ЈЕ ЕРНСТ ЛАН-
ДЕН, НЕМАЧКИ ПИЛОТ, ИМА-
ЛИ СМО ПРВУ КОМАДУ КОЈИ
СМО СПРЕМАЛИ ЗА ПОПОДНЕ,
КАДА ЈЕ НАТА ЧЕВНА...

АХТУНГ?
ЕНГЛЕЗИ ОПЕТ НА-
ПАДАЈУ ВОЗ СА
МУНИЦИЈОМ?

НИСАМ СМЕО ДА РУ-
БИМ ВРЕМЕ У ПРЕ-
СВЛАЧЕЊУ?

И ПОШАО СИ У
КОСТИМУ? ЛАНД-
ЕН, ХРАБАР СИ ТИ
ПОТАК? ОСТАНИ И
РУЧАЈ СА НАМА?

"ПОКУШАТИ СМО ДА ОБАВЕСТИМО ФРЕНКА
СВИТЦА, АЛИ БИЛО ЈЕ ПРЕКАСНО. И НЕ-
КОЛИКО ДАНА КАСНИ-
ЈЕ..."

НЕМАЦИ ПОЧЕ-
ЛИ ДА УПОТРЕ-
ЂУВАЈУ ЖЕ-
НЕ ПИЛОТЕ.
ЕСКАДРИЛА
"СОКО" ЗАРО-
БИЛА СЕСТРУ
ЦРВЕНОГ БА-
РОНА.

НЕ ДЕШАВА СЕ ТАКО
ЧЕСТО ДА ЕСКАДРИЛА
"СОКО" ДОПЕ НА НАСЛОВ
НЕ СТРАНЕ? ОВО ВРЕДИ
СТАВИТИ НА ЗИД ДА СВИ
ВИДЕТ?

"Наравно, била о
немачком женском
пилоту била је
сестра, и многи кри-
штански, амерички и
француски пилоти
желели су да убо-
ду ју. Није од
них, али, није
имали сре-
ће!"

"Свако ваздухопловство има
је своје "дасове," и њихови ус-
песи су белешени на табли.

Пилоти су се дивили или
завидели.

Конкуренција за највиши
успех била је веома ош-
тра...

Понекад ирсонира..

БРАВО, ТАК?
ЈОШ ДВА, ПА
КЕМО ТЕ ЗВАТИ
ДУПЛИ
АС?

А МИ КЕМО СЕ ПО-
ТРУДИТИ ДА ТО И
ОСТВАРИШ, ТАК? СВА-
КИ ШВАБА КОЗИ НА-
ИБЕ, БИМЕ САМО
ТВОЈ?

МОЈ ДЕ ЗАВИ-
ШЕО ЈЕ СА ПИ-
ЛОТ?

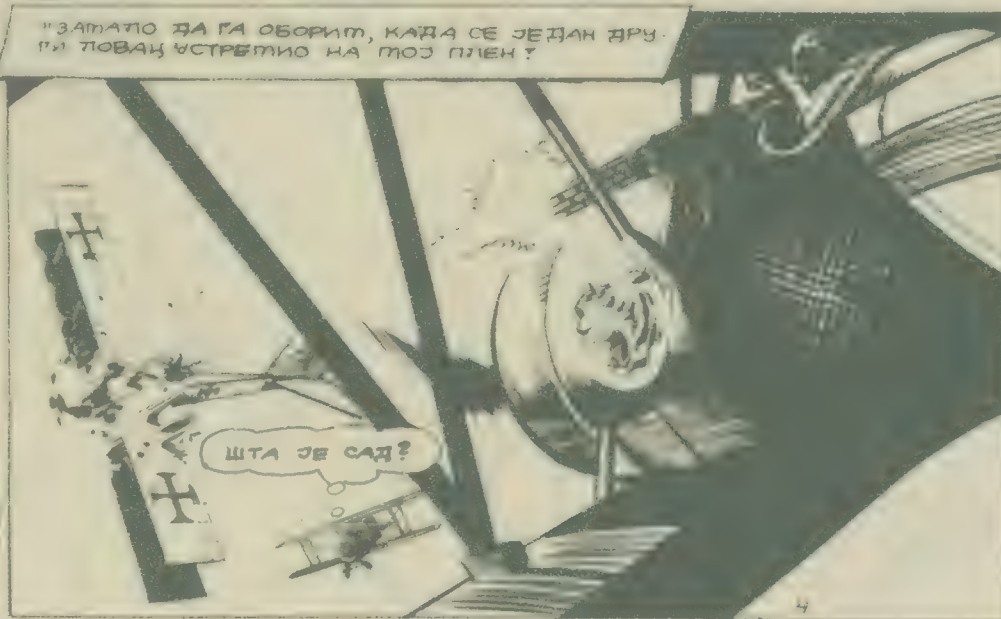
КОНИ И ТЕД
СУ ГА ОСТАВИЛИ
МЕНИ... ОВО КЕ МЕ
КОШТАТИ ДВЕ
ВЕЧЕРЕ...

"ЗАПАТЛО ДА ГА ОБОРИМ, КАДА СЕ ЈЕДАН ДРУ-
ГИ ЛОВАЦ УСТРЕМИО НА МОЈ ПЛЕН?"

ОВАЈ ТИП УМЕ
ДА ЛЕТИ, АЛИ ДА-
НАС САМ РЕШИО ДА
ОБОРИМ ПЕДЕСЕТИ
АВИОНУ ЗАТО, ФРИЦ,
ЧУВАЈ СЕ!

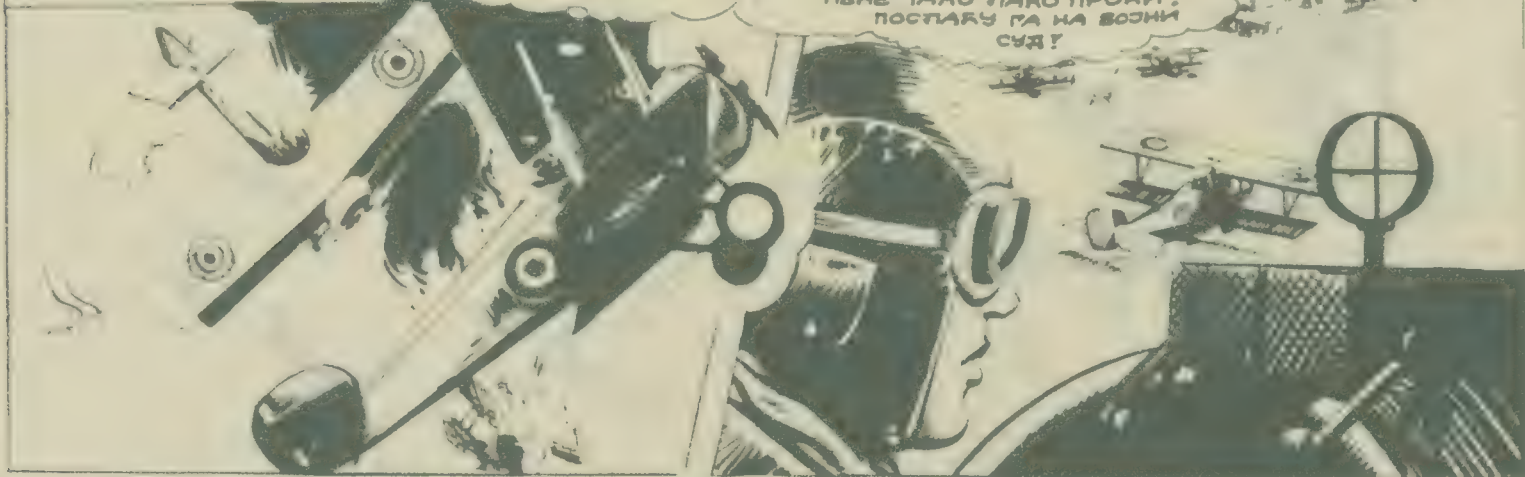
ШТА ЈЕ САД?

"ЗА ПЛАКУ САМ ИЗБЕГАО
ФРАНЦУСКОГ ЛОВЦА."

ПУЊАК? МОГАО
ЈЕ НА НАС ОБОЈИЦУ
УБИЈЕ?

"КИПТЕРИ ОД ВЕСА, ПРАТИО САМ ГА ДО ЊЕГОВОГ
АЕРОДРОМА."

НЕБЕ ТАКО ЛАКО ПРОКИ?
ПОСТАВЉУ ГА НА ВОЈНИ
СУД?

АХ, МОЈЕ? ВЕОМА
ЉУБАВНО ОД ВАС ШТО
СТЕ ДОШЛИ ДА ПОТВРДИ-
ТЕ МОЈ ПОРОДАК? ТО ЈЕ
БИО ТРИДЕСЕТИ ШВАБА
КОГА САМ ОБОРИО?

ТИ, ЖУТОКЉУНЧЕ?
МОГАО СИ НАС ОВО-
ЈИЦУ УБИТИ? А ДРУ-
ГО, ЗНАО СИ ДА ЈЕ ТО
БИО МОЈ ШВАБА? ГДЕ
ЈЕ ТВОЈ КОМАН-
ДАНТ?

"АЛИ НИСАМ НАИШАО НА ПРИЈЕМ
КОЈИ САМ ОЧЕКИВАО."

КАПЕТАН МЕКДАД, МО-
ЛИМ ДА НЕ ДОПАЗИТЕ
ОВАМО И ЖАЛИТЕ СЕ НА
МОЈЕ ПИЛОТЕ? ОНИ ЛЕ-
ТЕ, ТРАЖЕ И ОБРАЗУ НЕ-
МЕ КАД И ГДЕ ПОГУТАКО
СТЕ СЕ НАШЛИ НА ЊИХОВОМ
ПУТУ, ОНДА ЈЕ ТО ВАША КРИ-
ВИЦА? ЗАТО ИДИТЕ ОДАВДЕ
ПРЕ НЕРО ШТО ВАС ЈА ИЗ-
БАЦИМ?

"У БАЗИ."

ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ
ФРАНЦУЗ ИВ ЕСКА-
ДРИЛЕ "ТИГАР"?
А ОНИ ПОКУ-
ШАВАЈУ ДА ДО-
СТИГНУ ДВЕ СТО-
ТИНЕ?

НИ НЕ МОЖЕМО НА ИЗ-
ГУБИМО, КОМАНДАНТЕ, А НИ-
КО НЕКЕ БИТИ ЗАДОВОЉНИЦИ
ОД МЕНЕ?

"ДА СВЕ БУДЕ ЈОШ ГОРЕ, ФРАНЦУЗИ СУ ПОЧЕ-
ЛИ ДА ЛУЖЕ ИЗНАД
НАС."

ГЛЕДАЈ ОНОГ ПО-
РЕ? КЛАДИМ СЕ
ДА ЈЕ ТО ОНАЈ ИС-
ТИ КОЈИ МИ ЈЕ
УКРАО ПЕДЕСЕТОР
ШВАБУ И САД МЕ
ИЗАЗИВА?

ЧЕКАЈ, ЈОШ НИСИ ЧУО
СВЕ? ПРЕДСЕДНИК
ФРАНЦУСКЕ ЖЕЛИ ДА
ПОСЕТИ ЈЕДНУ БРИТАН-
СКУ ЕСКАДРИЛУ И
ИЗБОР ЈЕ ПАО НА НАС.
ОСЛОБОЂЕНИ СПАСИХ
АКТИВНОСТИ ЗА СПЕ-
ДЕКА ЧЕТИРИ ДАНА
ДА БИМО УРЕДИЛИ ПА-
ШИНЕ? А ТА ЧЕТИРИ
ДАНА СУ БИШ ОНО ШТО
ТРЕБА ЕСКАДРИТИ
"ТИГАР?"

"АЛИ НА САМ ДАН СМОТРЕ ЧУЛИ СМО ДА ЈЕ ЗБИР
ОСТАО НЕПРОМЕНЕН - ЕСКАДРИЛА "ОСКО" 198, ОБО-
РЕНИХ АВИОНА, А ЕСКАДРИЛА "ТИГАР" - 197, ОБОРЕНИХ
АВИОНА."

"ПОСЛЕ СМОТРЕ КРЕНУЛИ СМО У ПОДРАВНИ ТИТ."

СВИ СМО УЛИЦАНИ И ИЗГЛАЊАНИ, УПЕС-ТО ДА СМО НА ФРОНТУ?

"АЛИ ШВАБЕ СУ БИЛЕ БЛИЖЕ НЕГО ШТО СМО ПРЕТПОСТАВ-ЉАТИ."

"ЈА САМ ИХ ПРВИ ПРИМЕТИО И НИСАМ ГУБИО ВРЕМЕ."

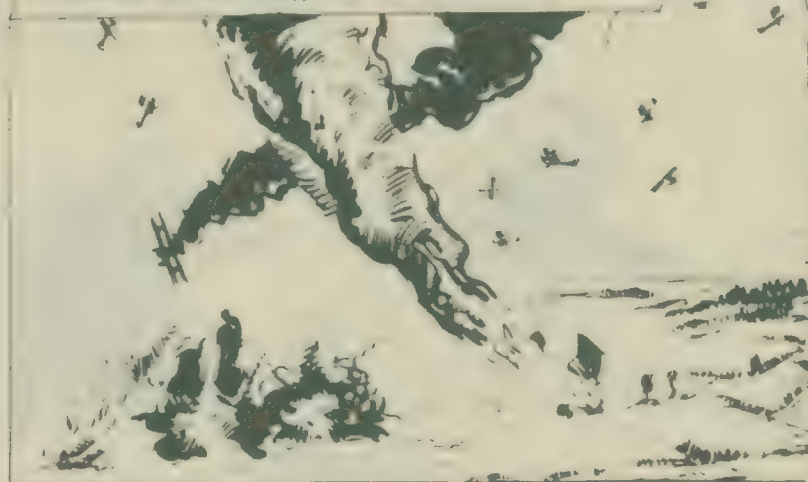

ШВАБЕ МОРА ДА СУ НАЊУШИЛЕ ДА ЈЕ ФРАНЦУСКИ ПРЕДСЕДНИК ОВДЕ?

"ОДЛУЧИО САМ ДА ИХ РАЗДВО-ДИМ ПРЕ НЕГО ШТО БАЧЕ БОМБЕ! ПОРОДИО СМ ЈЕДНОГ ОД НИ-ХОВИХ ВОДЕКИХ АВИОНА."

"У СЛЕДЕКИХ НЕКОЛИКО МИНУТА УСПЕО САМ ДА ОБОРИМ ЈОШ ЈЕДНОГ."

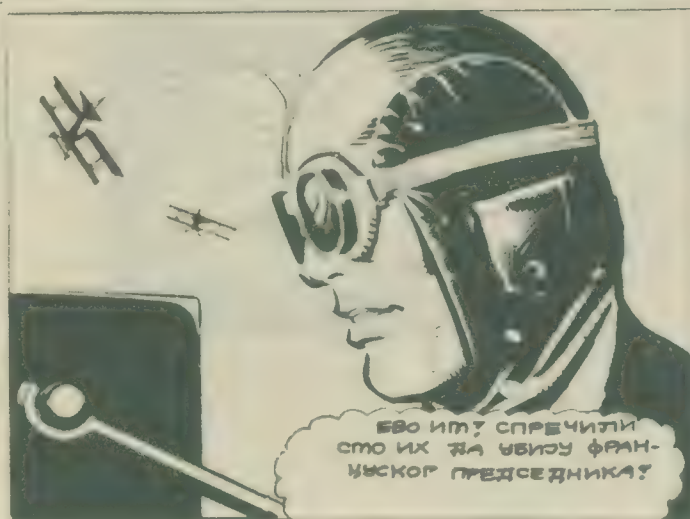
"МИ СМО ИЗГУБИЛИ ЈЕДАН "КАМЕЛ", АЛИ СМО ОБОРИЛИ ЧЕТИРИ "ФОКЕРА" ШТО ЈЕ МЕНИ ДОНЕЛО ЈОШ ЈЕДНО ОБАРАЊЕ, А ЕСКАДРИЈИ 203 ОБОРЕНА АВИОНА. ВЕРУЈЕ, НИСАМ МОГАО ДА ОДОЛИМ, А ДА КАСНИЈЕ НЕ ПОСЕТИМ ЕСКАДРИЈУ "ТИГАР!"

ТАКО ЈЕ ТО, ДРУГАРИ? САД СЕ ЖДЕРИТЕ!

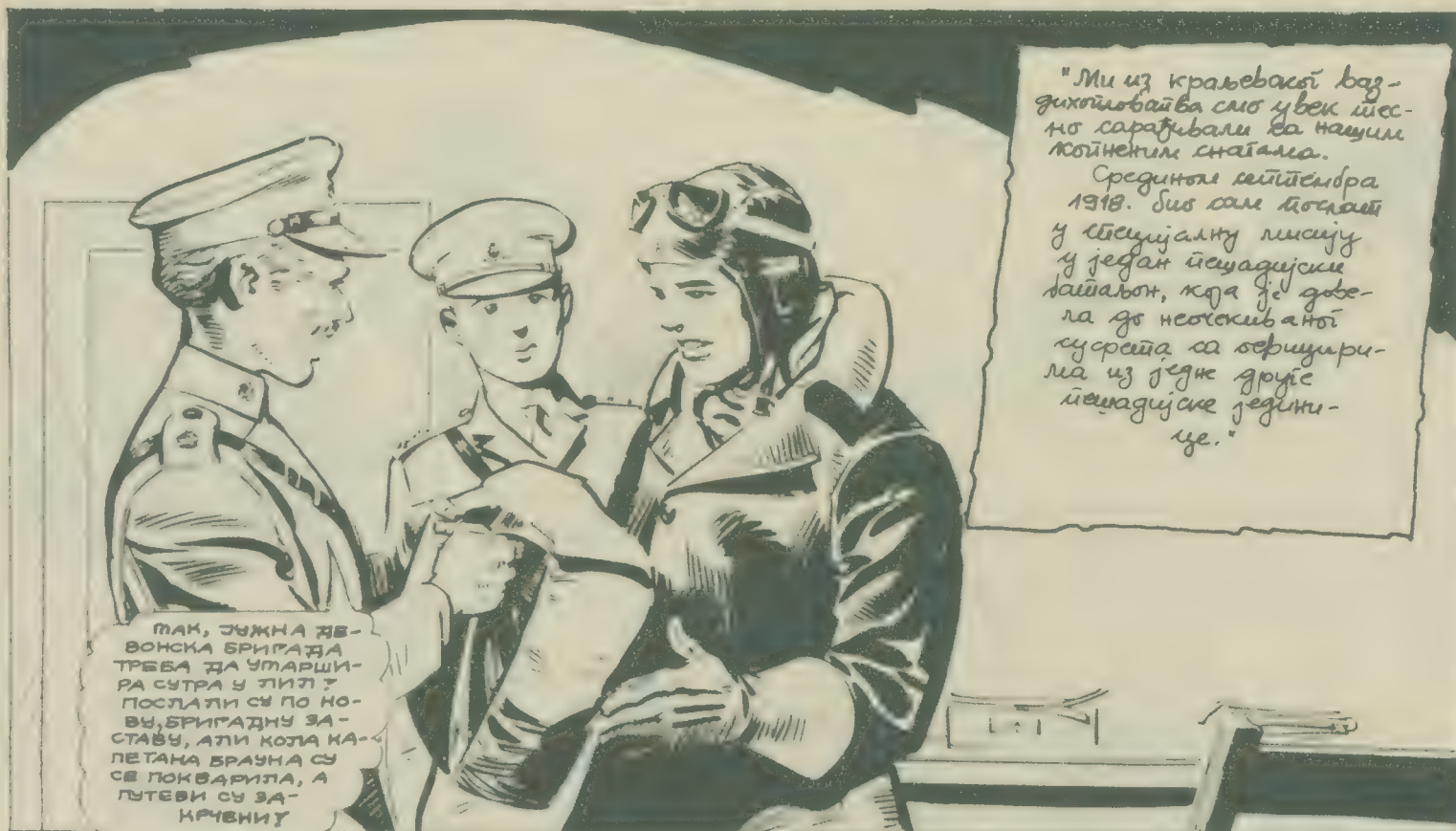
ЗНАЧИ, БРИТАЊИ СУ НАС ПОБЕДИЛИ? СЛАВА ПРИПАДА ЊИМА?

ЕВО ИМ? СПРЕЧИЛИ СМО ИХ ДА УБИЈУ ФРАНЦУСКОГ ПРЕДСЕДНИКА?

"ДА, ДОБИЛИ СМО ТРКУ НА 200 ОБАРАЊА. ПОСЕТА ФРАНЦУСКОГ ПРЕДСЕДНИКА ЈЕ ВЕРОВАТНО ПРИВУКЛА ШВАБЕ И ОМОГУЋИЛА НАМ ДА ПОСТИГНЕМО ТАЈ БРОЈ."

"Ми из краљевској ваз-
духопловства смо увек шес-
то сарађивали са нашим
којинетим снагама.

Средином септембра
1918. био сам поштом
у специјалну мисију
у један немачки
тајловон, крај је дове-
ла до неочекиване
сусрет са савезни-
ца из једне друге
немачке једини-
це."

МАК, ЈУЖНА РЕ-
ВОНСКА БРИГАДА
ТРЕБА ДА УМАРШИ-
РА СУТРА У ЛИП? ПОСЛАТИ СУ ПО НО-
ВУ БРИГАДУ ЗА-
СТАВУ, АЛИ КОЈА НА-
ПЕТАНА БРАУНА СУ
СЕ ПОКВАРИЛА, А
ПУТЕВИ СУ ЗА-
КРЧЕНИ?

ПОСТОЈИ ЈЕДНА ПИСТА
КОЈА ЛИПА, БЛИЗУ МЕСТА ГДЕ
ЈЕ ЊИХОВА БРИГАДА УЛОГОРЕНА?
ПРЕДАС ИЛИ ЊИХОВУ ЗАСТАВУ, ТО СУ
ДОБРИ МОЋИ?

ПУНО ВАМ ХВАТА?
ДА ЈЕ НЕ ДОНЕСЕМ, ПУКОВ-
НИК МИ НЕБИ НИКАД ОПРОС-
ТИО?

"АЛИ, ПРИЛАЗЕИ
ЛИПА..."

ШТА? НЕМАЈИ
БОМБАРДУЈУ ПИС-
ТУ?

УМЕША-
РУ
СЕ...

УХ, ОВАЈ ШВАБА
ЗАПАЛО ДА МЕ ДОКА-
ЧИТ ЧЕКАЈ ДА МУ ПО-
КАЖЕМ..."

ПРОТИВНИК МЕ ЈЕ НАВЕО НАД НЕМАЧКУ ТЕ-
РИТОРИЈУ."

ГУБИМ СНАГУ... НЕКУ МОРИ
ДА ГА СТИГНЕМ..."

"СПУСТИО САМ СЕ НА ТИВАЊУ И
УСПЕО ДА СЕ ИЗВУЧЕМ ПРЕ НЕГО
ШТО СУ НЕМУИ НАИШЛИ."

ЗАР ЈЕ ОВО КРАЈ?
КАКАВ НАЧИН ДА
ЗАВРШИМ РАТУ

"А ОНДА ЈЕ МОТОР ПОЧЕО ДА КАШЉЕ
И УГАСИО СЕ..."

РЕЗЕРВОАР ЈЕ ПРА-
ЗАН... МОРА ДА ГА ЈЕ
МЕТАК ПРОБУШИО..."

УБИЈЕМО ТЕ?
МИ НЕ ВОЛИМО ТЕ-
ТАЧЕ КОЈИ НАС МИ-
ТРАЉИРАЈУ ОДОЗГО

ФЕЛДВЕБЕЛОВА
ИДЕЈА ЈЕ ДОБРА
АЛИ ВИХ ВОЛЕО ДАТЕ
НАПРЕ ИСПИТАТО У
ШТАБУ?

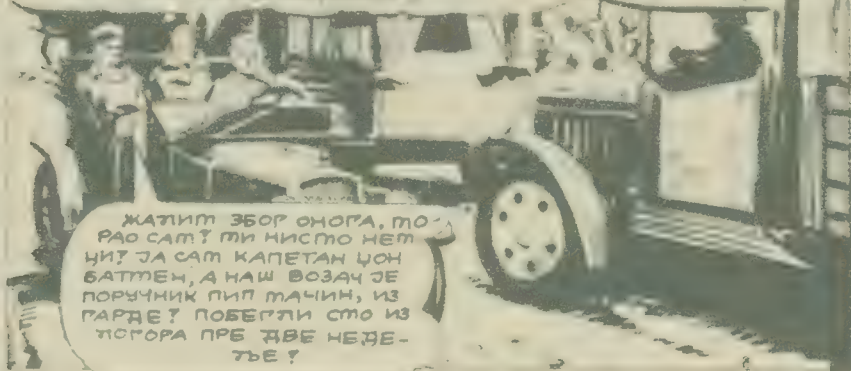

АЛИ ЈА
АНУ?

ТИШИНА? ЈА КУТИ РЕКИ КАД
МОЖЕШ ДА ГОВОРИШ? УПЛАНИ
У КОЈА?

"ПОСЛЕ КРАКЕГ РАЗГОВОРА НА НЕМАЧКОМ СА ВОЈНИЦИ-
МА, ОФИЦИР НАМ СЕ ПРИДРУЖИО И ТАДА СМ ДАКИ-
ВЕО ШОК..."

ЗАР НА ТАЈ НАЧИН ВИ НЕМУИ ПОСТУПА-
ТЕ СА ЗАРОВАЉЕНИЦИМА?

ЖАЛИМ ЗБОР ОНОГА, МО-
РАО САМ? МИ НИСТО НЕ-
МУИ? ЈА САМ КАПЕТАН ЧОН
БАТМЕН, А НАШ ВОЗАЧ ЈЕ
ПОРУЧНИК ПИП МАЧИН, ИЗ
ГАРДЕ? ПОБЕГЛИ СМО ИЗ
ПОГОРА ПРЕ ДВЕ НЕДЕ-
ЉЕ?

ГОВОРИМ ТЕЧНО НЕМАЧКИ,
ШТО НАМ ЈЕ МНОГО ПОМОРЛО?
ПОКУШАВАМО ДА СЕ ПРОБИЈЕМО
ДО НАШИХ ЛИНИЈА? ПОМИСЛИХ
ДА БИ ПОБЕГЛИ И ВА... ДА ПО-
ВОЗЕМО?

ПА, ХВА-
ТА ШТО
СТЕ МЕ
ПОВЕЗ-
ЛИ?

"А КАДА СЕ СТРАЧИТО ..."

"ИЗИШЛИ СТО НА ЗАДЊИ ИЗЛАЗ И КРЕНУТИ НИЗ ПОЉЕ?"

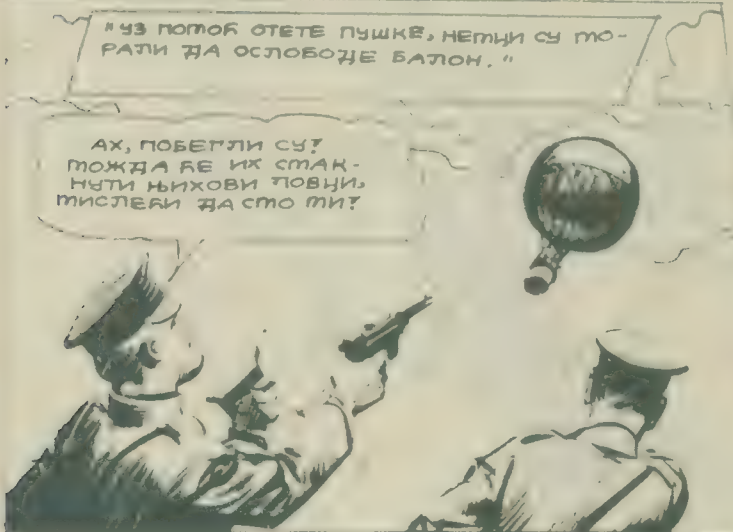
ДОБРО, ЧОНИ, И
ДА САМ СПРЕМАН
ДА ОДРЕТАМ!

"АЛИ, РАНО
ИЗЈУТРА..."

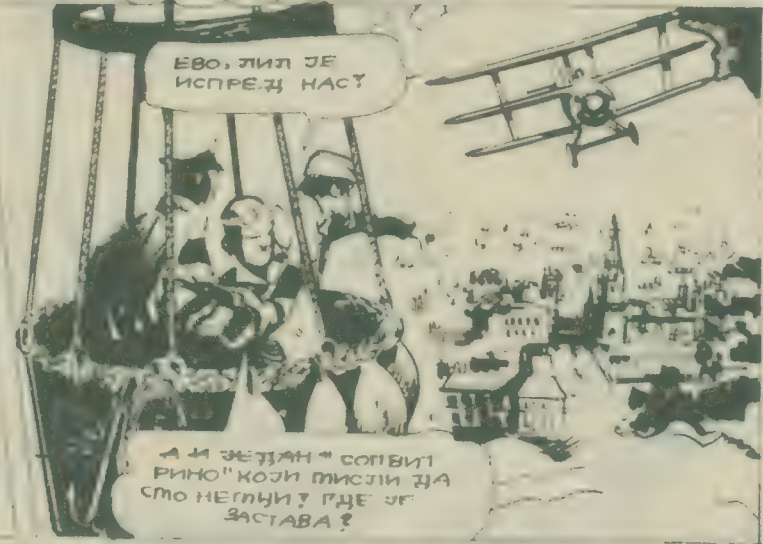
АХТУНГ! ДА ВИДИМ
ОБУЖДЕ?

КАКАВ БЛЕФ!
ШВАБА ПРЕДАЈЕ
ПУШКУ НА СМОТ-
РУ...

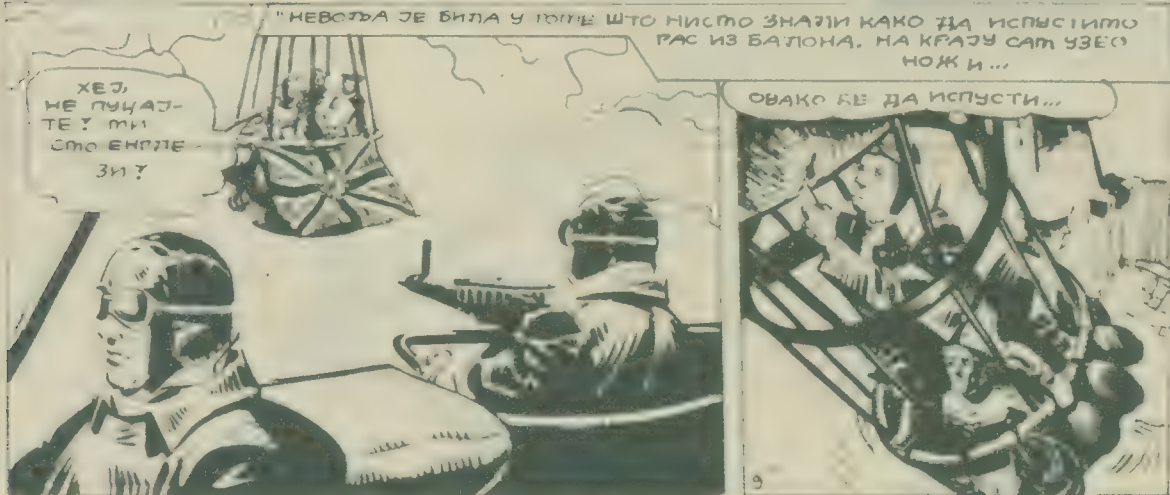
"УЗ ПОМОЌ ОТЕТЕ ПУШКЕ, НЕЋИ СУ МОРАТИ ДА ОСЛОБОДЕ БАЛОН."

АХ, ПОБЕГЛИ СУ!
МОЖДА РЕ ИХ СТАК-
НУТИ ЊИХОВИ ПОВНИ,
МИСЛЕЛИ ДА СТО МИ?

ЕВО, ЛИП ЈЕ
ИСПРЕД НАС!

"А И ЈЕДАН "СОПВИ
РИНО" КОЈИ МИСЛИ ДА
СТО НЕГЛУИ! ГДЕ ЈЕ
ЗАСТАВА?"

"НЕВОЈДА ЈЕ БИЛА У ПОЉЕ ШТО НИСТО ЗНАТИ КАКО ДА ИСПУСТИМО РАС ИЗ БАЛОНА. НА КРАЈУ САМ УЗЕО НОЖИ..."

ХЕЈ,
НЕ ПУЧАЈ-
ТЕ! МИ
СТО ЕНГЛЕ-
ЗИ!

ОВАКО РЕ ДА ИСПУСТИ...

"Система културно-
деканско-хулијано-
било и баданом
исполњено је кас-
није баданом и
Макина, а ја сам
може да одио
милу баданом
мајку Јорду Ма-
лину због сунчи-
на "Солари-
капелли!"

Глава седмнаеста

"Почетком новембра 1918. знали смо да крај рата није далеко. Чиме су доживеле неколико исељених удараца и добили су се на свим фронтима, премда се њихово ваздухопловство и даље храбро борило.

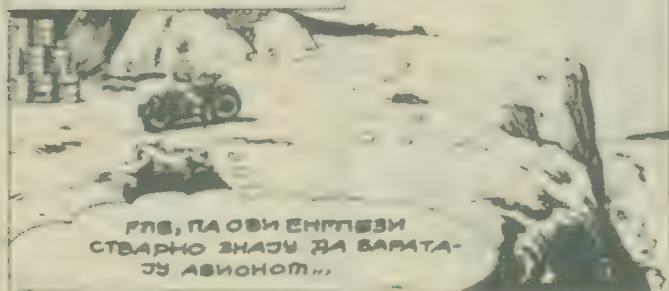
Једнога дана њихов војводе најбоље нашој артиљеријској колони."

"Ми из ескадриле "Соко" ускоро смо били на лицу места покушавајући да пресретнемо нападаче."

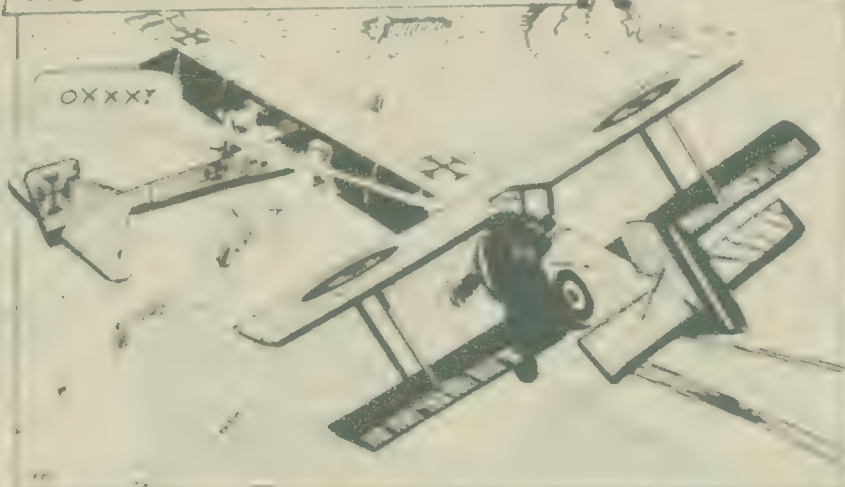

"Амерички ваздухопловни мајор јучи, застало је и посматрао је једну танку борбу."

"Где, па они енглези стварно знају да варирају авионом..."

"Пошто смо средили њихову пратњу, "гове" су постале так плен."

ДО БАВОЛА?
МОРАМ БРЗО ОДАВ
ЋЕ!

"ГОТА" СЕ СРУШИО НА ИВИЦУ ПУТА
И УЉЕ И БЕНЗИН СУ СЕ РАЗЛИЛИ."

ОВО МОЖЕ
ДА БУДЕ
ОПАС-
НОУ

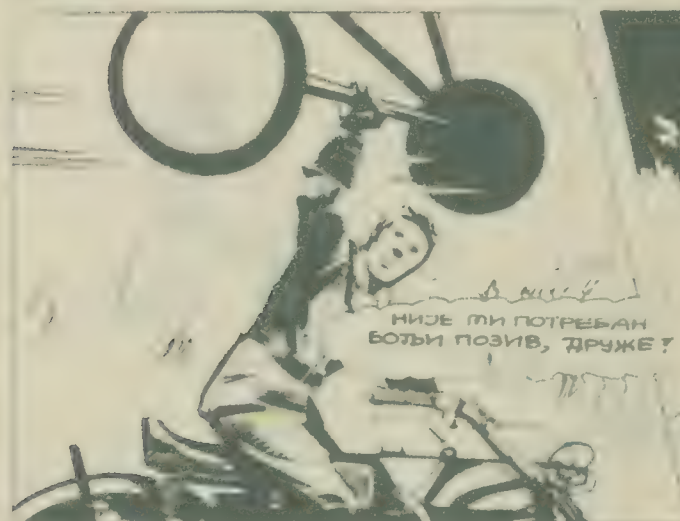
"ОДОВГО САМ ВИДЕО ЧОВЕКА У ЖИВОТ-
НОЈ ОПАСНОСТИ..."

ЈЕДИНИ ПУТ ИЗ ПЛАМЕ-
НА МУ ЈЕ ПРЕСЕЧЕН ЛИ-
ТИЦОМ...

"ЗВУК ТОГА МОТОРА ПРИВУКАО ЈЕ ЊЕГОВУ
ПАЖЊУ."

ЕНГЛЕЗ? ИДЕ
ИЗНАД МЕНЕ У
НИСКОМ ЛЕТУ?

НИЈЕ МИ ПОТРЕБАН
БОЉИ ПОЗИВ, ДРУЖЕ?

НЕ МОЖЕ
СЕ ОВАКО
ДОШ ДАЛО
ДРЖА-

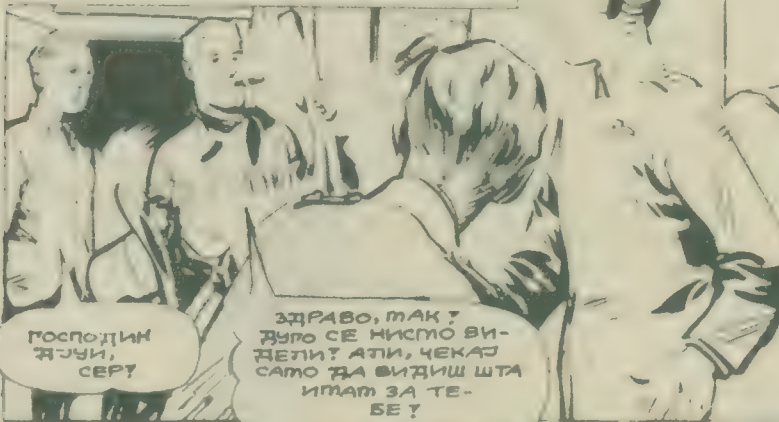
СКОП У РЕКУ ЈЕ
БОЉИ НЕРО НА
КОПНО...

ПОСАДКА ОНОГ ШПЕ-
ПА РА ЈЕ ПРИХВА-
ТИЛА? САД ЈА ЈЕ НА
СИГУРНОМ?

ТО ЈЕ ЈЕДАН
ИЗ ЕСКАДРИЛЕ
"СОКО"? КАКАВ
ПЕТАЧ?

"МОЖА ПРЕТПОСТАВКА СЕ ПОКАЗАЛА
ТАЧНОМ. ТОКОМ СЛЕДЕЋЕ ГОДИНЕ
ЕСКАДРИЛЕ СУ СЕ РАСПРОДАВАЛЕ
НА ВЕЛИКО. ЈЕДНОГ ДАНА..."

ГОСПОДИН
ДЖУИ,
СЕР?

ЗДРАВО, МАК?
ДУПО СЕ НИШТО ВИ-
ДЕЛИ? АТИ, ЧЕКАЈ
САМО ДА ВИДИШ ШТА
ИМАМ ЗА ТЕ-
БЕ?

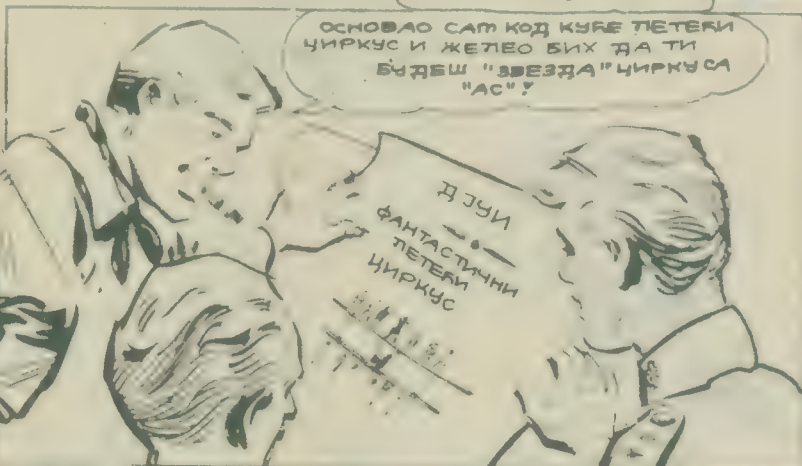
"ТЕ ВЕЧЕРИ ЈЕ ПРИРЕДИО ПРИЈЕМ. СЛЕ-
ДЕЋЕГ СУТРА, 11. НОВЕМБРА, ОДМАХ ПОСЛЕ
ДОРУЧКА, НАШ КОМАНДИР МАЈОР ПОРД
МОНЛИ, ДОТРАЧАО ЈЕ ЗАДИХАН..."

ДОРОДИЛО СЕ? ПОТПИСАЛИ СУ
КАПИТУЛАЦИЈУ И СВЕ ЈЕ НАУЗАД
РОТОВО? РАТ ЈЕ ЗАВРШЕН?

ДИВНО? САМО, ШТА
РЕ САД БИТИ СА НА-
МА?

ОСНОВАО САМ КОД КУКЕ ПИТЕРАИ
ЧИРКУС И ЖЕЛЕО БИХ ДА ТИ
БУДЕШ "ЗВЕЗДА" ЧИРКУСА
"АС"?

ДОШАО САМ ОВАМО ДА АНГАЖУ-
ЈЕМ ДОВРЕ ПИЛОТЕ, А ТИ СИ НАУ-
БОЋИ КОГА ЗНАШ? ПА, ШТА МИСЛИШ?
ИДЕШ ЛИ СА МНОМ ЗА
АМЕРИ-
КУ?

ВОЛЕО БИХ, АТИ САМО
АКО ТЕ ИЗБАЧЕ ИЗ РАФА.
ИЛИ АКО СЕ ЕСКАДРИЛА
"СОКО" РАСФОРМИРА? А ТО
ЗА САДА ЈОШ НЕ ЗНАМО?

ЗНАШ ШТА?
УЗМИ ОВАЈ ЧЕК
НА ПЕТОСТО ДОЛА-
РА? ТО РЕ ТИ
БИТИ ДОВОЉНО
ЗА КАРТУ ПРВЕ
КЛАСЕ?

"Ескадрила" "Соко" наставила је са својим радом,
а ја сам добио италијанску
слиједу.
Покушао сам да бродим
"асу" италијанског флота, али
није је от рекао да их за-
држим.
Први месеца наставио до-
дично је акробатички ред-
ни човек акробата. Неког
месеца дослужио је на
авионској бази средњег моде-
ла "Солбијер камела" ко-
ја је ипак и данас на мори-
шима. Назвали смо га
"Фрејди ас".

ИСПИ-
МО ЗА
"АСА"
ДЖУИ?

КРАЈ

ВЕЛИКЕ АВАНТУРЕ МИРА И РАТА

ОТМИЦА ГЕНЕРАЛА

ФЕБРУАРСКО ВЕЧЕ 1944. ИЗ БАЗЕ У ЕГИПТУ ПОЛЕ-
ТЕО ЈЕ БРИТАНСКИ АВИОН...

ЧИЉ: ОСТРВО КРИТ ЈЕ БИЛО ОКУПИРАНО ОД НЕ-
МАЦА.

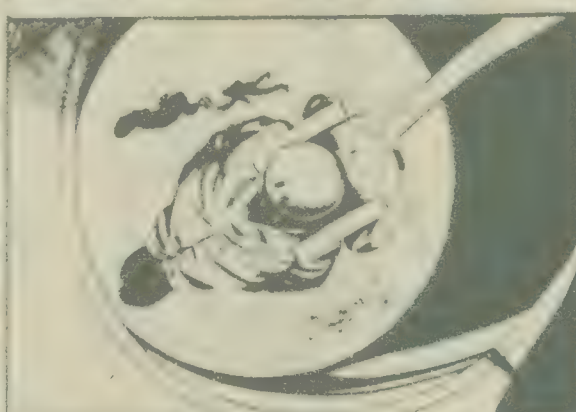

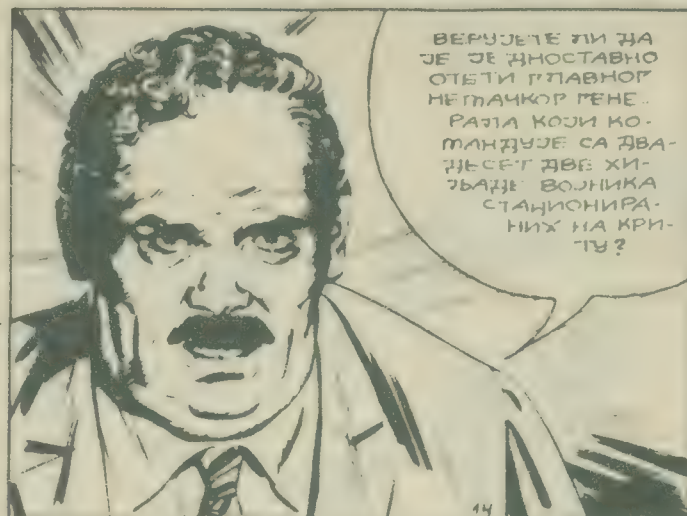
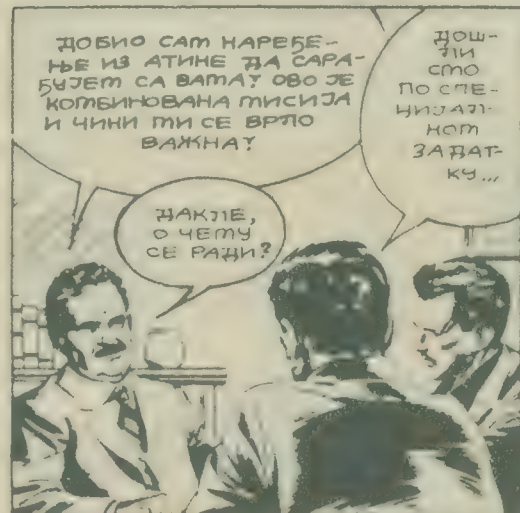
АВИОН ЈЕ НАДЛЕТЕО БРДОВИТЕ
ПРЕДНЕ КРИТА КОЈЕ СУ КОНТРО-
ЛИСАЛИ ПАРТИЗАНИ...

ЕНО СИГНАЛА?
СПРЕМИТЕ
СЕТ

ДВА ОФИЦИРА БАЦИШЕ ЈЕ У ДУБИНУ

ЕВО, ПОГЛЕДАЈТЕ? ОНО ЈЕ КРАЈФЕОВА ВИЛА? ИЗАБРАО САМ ОВУ КУКУ ЗАТО ДА БИХ МОГАО ДА ЈА ДРЖИМ НА ОКУ?

УХ... ЖИЧАНА ОГРАДА, ПСИ... БИГЕ ТЕШКО?

НЕМОГУЋЕ ЈЕ ДА ТАМО УЗБЕТЕ, АЛИ ЧЕКАЈТЕ ДО ВЕЧЕРАС ПА БЕТЕ ВИДЕТИ?

ШТА БЕМО ВИДЕТИ?

ВИДЕЋЕТЕ, КАЖЕМ ВАМ? А САД МАЛО ВИНА?

ЧАСОВИ СУ СПОРО ПРОЛАЗИЛИ. ОКО ОСАМ УВЕЧЕ...

ЕВО? БРЗО ДОБИТЕ ДА ВИДИТЕ?

НЕМАЧКА КОМАНДА ЈЕ ОДАВДЕ УДАЉЕНА ОСАМ КИЛОМЕТАРА? ГЕНЕРАЛ КРАЈФЕ ОДЛАЗИ ТАМО СВАКОГ СУТРА У СЕДАМ, А ВРАКА СЕ УВЕЧЕ У ОСАМ ЧАСОВА?

КАКО? ЗАР ПУТУЈЕ БЕЗ ПРАТЊЕ?

ДА? ХРАВАР ЈЕ... ИЛИ ТИМЕ ЖЕЛИ ДА СВОЗИМ ПРЕТПОСТАВЉЕНИМА ПРИКАЖЕ ДА ЈЕ СИТУАЦИЈА НА КРИТУ НОРМАЛНА?

У СВАКОМ СЛУЧАЈУ, БОЉЕ ЗА НАС?

ДА? А СУТРА БЕМО СМИСЛИТИ ПЛАН?

СУТРАДАН
ПЛАН ЈЕ НАПРАВЉЕН?
ЈЕДИНО МОГУЋИ НАЧИН ДА СЕ ОТМЕ ГЕНЕРАЛ ФОН КРАЈФЕ БИО ЈЕ ДА СЕ НАПАДНЕ ЊЕГОВО АУТО КАД СЕ УВЕЧЕ ИЗ КОМАНДЕ ВРАКА КУКИ...

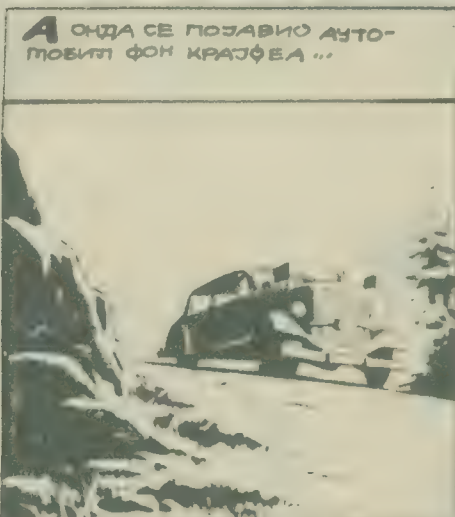
НЕКОЛИКО СЛЕДЕЋИХ ДАНА, ПАЗР, МОС И МИКИ ПРОУЧАВАЛИ СУ СВАКИ МЕТАР ПУТА...

НАЈБОЉЕ МЕСТО ЈЕ ОВА ОКУКА ЈЕР АУТО МОРА ДА СТАЊИ БРЗИНУ?

ПОКУШАЈЕМО ДА ЈА БЛОКИРАМО?

ГЕНЕРАЛ И ШОФЕР СУ ТАКО СВАЛАДАНИ...

ПАРТИЗАНИ, КОЈИ СУ УЧЕСТВОВАЛИ У ОВОЈ АКЦИЈИ, ВРАТИЛИ СУ СЕ У СВОЈА СКРОВИШТА. АУТО ЈЕ БРЗО КРЕНУО...

УСКОРО ЋЕМО БИТИ ИСПРЕД ВАШЕ ВИЛЕ, ГЕНЕРАЛЕ! СТРАЖАРИ ЋЕТЕ ДАТИ ЗНАК ДА НЕГЕТЕ УКИНУ ПАЗИТЕ, МИКИ ДРЖИ УПЕРЕН У ВАС ОШТАР НОЖ!

ПРОШЛИ СУ ПОРЕД ВИЛЕ БЕЗ ПОРЕШКОРА...

ДА БИМО БИЛИ ДОНЕКЛЕ СИГУРНИ, ТРЕБА ДА СЕ УДАЉИМО ОКО ШЕЗДЕСЕТ КИЛОМЕТАРА ОД КАНДАНОСА?

САМО, МИ ИМАМО ВРЛО ДОВРНО ПРОПУСНИЦУ, ЈЕ ЛИ ТАКО, ГЕНЕРАЛЕ?

НИКО СЕ НИЈЕ УСУДИО ДА ЗАУСТАВИ АУТОМОБИЛ ГЕНЕРАЛА КРАЈОБЛА ПА СУ ТАКО ПРОШЛИ ПОРЕД ДВАДЕСЕТ ДВЕ СТРАЖЕ...

НЕКОЛИКО ЧАСОВА КАСНИЈЕ...

МОС, УБИТЕ У ОНУ КУКУ? ЧЕКАЈУ НАС?

ЈЕСИ ЛИ ТИ, МИКИ?

ДА, МАНОЛОУ СВЕ ЈЕ У РЕДУ?

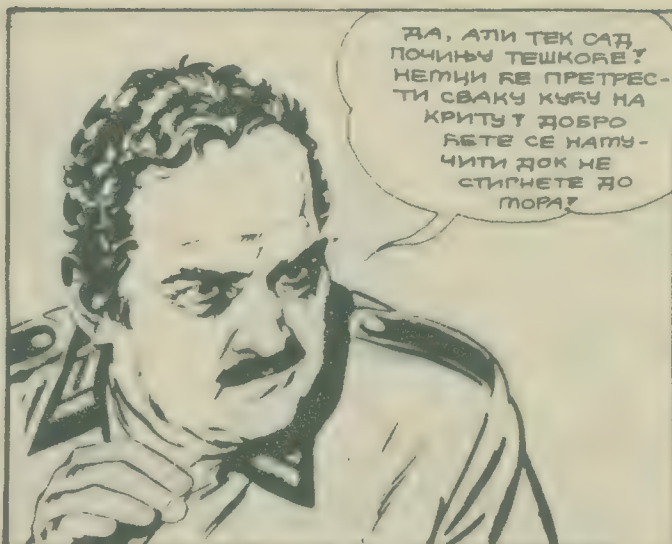
ЈЕС-ТЕ?

ОВДЕ СЕ РАСТАЈЕМОУ ЈА УЗИМАМ АУТО И ВРАЋАМ СЕ У КАНДАНОС?

ХВАЛА ТИ, МИКИ? БИЛО ЈЕ ВРЛО ЛАКО, ЈЕ ЛИ?

ДА, АЛИ ТЕК САД ПОЧИЊУ ТЕШКОРЕ? НЕМЦИ РЕ ПРЕТРЕС-ТИ СВАКУ КУЋУ НА КРИТУ ДОБРО БЕТЕ СЕ НАПУ-ЧИТИ ДОК НЕ СТИГНЕТЕ ДО МОРА?

ОСТАЛОМ, ПОВЕРАВАМ ВАС МАНОЛУ, НАПОЗНАТИЈЕМ КРАД-ЉИВЦУ ОВАЦА, АЛИ И НАЈБО-ЉИЈЕМ ВОДИЧУ НА КРИТУ?

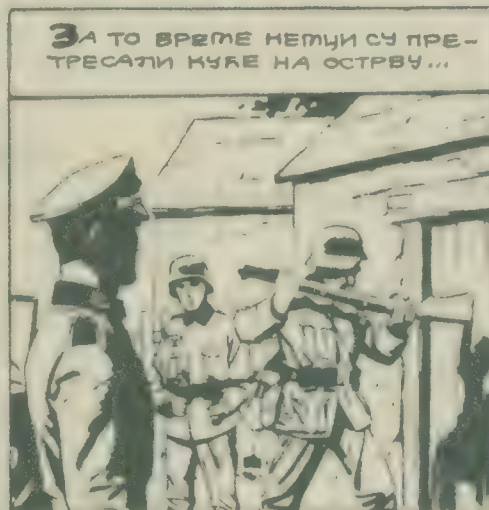
МАЛО КАСНИЈЕ...

ХРАБРО, ГЕНЕРА-ЛЕ? КРЕРЕМО?

САМО САМ ЗБУ-ЊЕН, ВЕРУЈЕМ ДА ВАС ТО ПРЕ-ВИШЕ НЕ ИЗНЕ-НАБУ-ЈЕ?

ПРАТЕЊИ МАНОЛА, МОС, ЛАЗР И ЊИХОВ ЗАРОБЉЕ-НИК, КРЕНУЛИ СУ КРОЗ БР-ДА И ШУМЕ...

ЗА ТО ВРЕМЕ НЕМЦИ СУ ПРЕ-ТРЕСАЛИ КУЋЕ НА ОСТРВУ...

АВИОНИ... БАЦАЈУ НЕКЕ ПЕТКЕ? ДО ВРАГА? ТО ТРАЖЕ НАС?

МИКИ ЈЕ БИО У ПРА-ВУ? ТЕК САД ПОЧИЊУ НЕЗРО-ДЕ?

НЕМЦИ СУ ОБАВЕСТИЛИ СТАНОВНИШ-ТВО ДА РЕ ПОЧЕТИ РЕ-ПРЕСАТИЈЕ. ЊИХОВЕ ПА-ТРОЛЕ ПРЕ-ТРАЖУЈУ СВАКИ ПУТ, СВАКО БРДО НА КРИ-ТУ...

ЛЕЗИ? ЕНО НЕМА-НА?

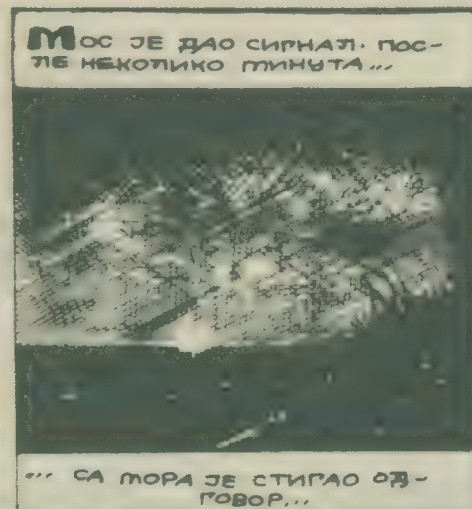
НЕ ВЕРУЈЕМ ДА БЕТЕ УСПЕТИ?

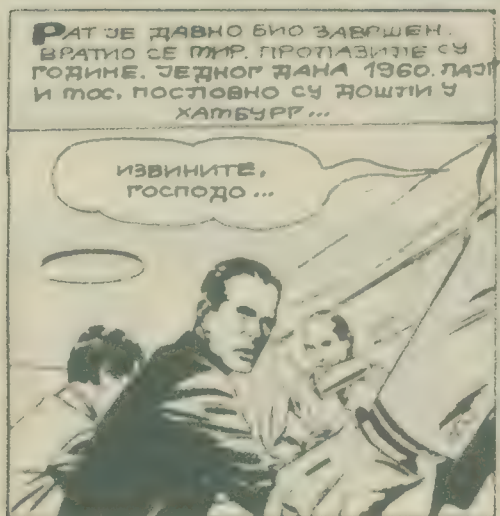
КАКО ТО МОЖЕ-ТЕ ДА КАЖЕТЕ, ГЕНЕРА-ЛЕ?

НЕ БУДИТЕ ТАКАВ ПЕСИ-МИС-ТА?

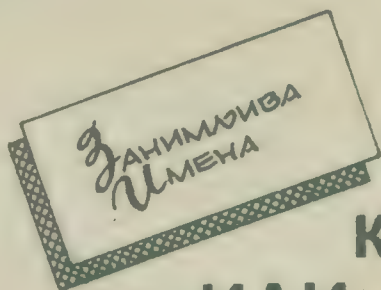
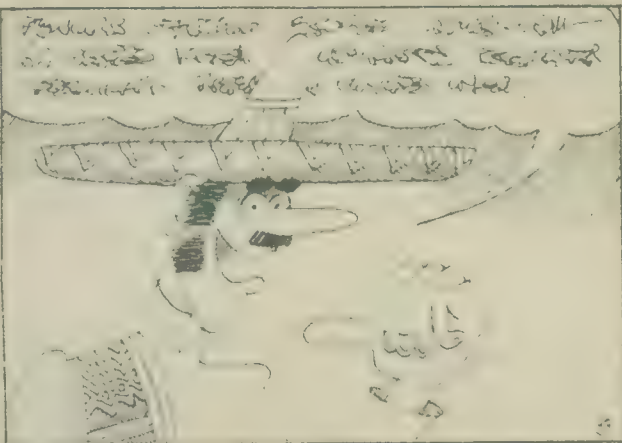

ЛАЗР И МОС СУ ПОМАГАЛИ НА СВАКОМ КОРАКУ...

КОКА ИЛИ ЈАЈЕ?

Један наставник историје волео је да збуњује ученике питајући их „Како се презивао Сократ?“ или „Како се презивао Перикле?“ Наравно, одмах је објашњавао да је питање постављено у шали, јер стари Грци нису имали презимена. Да су нешто ђаци хтели да му узврате равном мером, могли су упитати: „А ЗАШТО их нису имали?“

Таквим питањем збунили би не само свог професора, него и највеће научне ауторитете. Заиста, нико још није успео са сигурношћу да објасни откуд та разлика: док у старом веку није било презимена (с делимичним изузетком Римљана који су имали посебан троимени систем везан за родовско уређење), у новом веку их, један за другим, усвајају сви народи.

Испитивање старих архива показало је да су се презимена најраније јавила у северној Италији — још од осмог века. Од XI века надаље можемо их срести у Француској, Немачкој, Шпанији и другим земљама, мада ће у редовну употребу ући тек у време ренесансе. Њихова појава без сумње је везана за градски живот, то јест за потребу да се становници многољудних насеља боље разликују међу собом. То је утолико вероватније што су се управо у северној Италији најпре развили градови на месту дотадашњих феудалнихседа. Па ипак, како објаснити чињеницу да у античко доба нико није осетио потребу за презименима, мада је и тада било градова од по неколико стотина хиљада становника?

Стога понеки научници сматрају да су презимена постала нужна зато што се смањило број личних имена. Стари Грци показивали су тако рећи неограничену машту у измишљању личних имена, али у новије доба више није било тако. Један мањи број имена стиче све већу популарност — зато што су их носили владари, што их је наметала црква, или из других разлога — док остала постепено падају у заборав. О томе говоре и статистички подаци. У пољском граду Вроцлаву, према рачунима једног марљивог историчара, пре 1320. године долазило је у просеку једно име на четири становника, а у периоду 1360-1400 — једно на четрдесет три. У Гослару, у Немачкој, један регистар из година 1144-1200. бележи 29 грађана са 25 различитих имена; век и по касније, у истом таквом регистру, 14 грађана носи само шест разних имена, а њих седаморица се зову Јоханес. У таквој ситуацији постајало је све потребније да се додају и презимена да би се многобројни имењаци разликовали међу собом.

Други научници не слажу се с таквим тумачењем. Они пребацују својим колегама да су побркали узрок и последицу: нису се презимена појавила због недовољног броја личних имена, него обрнуто — употреба презимена омогућила је да се број имена смањи, пошто више није било нужно да сваки појединац носи друкчије име. Која је страна у праву — показати, нађамо се, будућа истраживања.

Историја археологије луна је необичних прича. Ипак, оно што се догодило пре двадесетак година у планинама Јордана тешко може да има премца. То би тешко смислила и машта неког писца криминалистичких романа. Криминалистичких — зато што је реч не само о шверцу већ и о покушају убиства.

Главни актери овог догађаја била су два Американца, Милер и Тенер, археолози који су у Јордану радили на откопавању неких древних гробница. Тенер је имао сјајну репутацију као научник, али и сумњаву прошлост као човек: био је протеран из Мексика после неуспелог покушаја да са Јукатана изнесе вредне старине, а недуго после тога исто му се догодило и у једној држави на Индокинеском полуострву. Међутим, његово одлично познавање историје и добар археолошки „њух“ нису га преварили ни овог пута кад је са млађим колегом из струке Милером дошао у овај „библијски“ крај.

На ископини је радило шест копача, сви Јорданци. Кад је откривена гробница — радове је надзирао Милер пошто је Тенер имао грип и лежао у шатору — копачи су начинили четвртасту рупу величине шест метара са четири и по. Милер се полако спустио низ лествице. Напољу се већ смркавало, па је и у рупи било још мрачније. Упалио је батеријску лампу и њоме прешао по пространој гробници. Онда га је нешто пресекло у грлу и крв му је наврла у главу: у једном углу стајала је статуа жене у природној величини. И то каква!

ДА ЛИ СУ НАС ПРИЈАВИЛИ

Статуа је чудесно светлוצала у својој мраморној белини, толико је била глатка да је изгледало као да је влажна. Глава је била окренута у страну, према левом рамену, а њен израз лица — нешто незнано у уметности античких времена, као да је у каменим очима могао да се прочита страх, или можда ужас, запањеност неким приказом.

САМО

Прва Милерова реакција кад се мало повратио од изненађења била је и њему самом чудна. Није мислио ништа лоше или недозвољено, па ипак, успео се уз лествице и одмах, не удаљавајући се од рупе како би заклонио поглед на њену унутрашњост, отпустио раднике. Чим су покупили ствари и отишли позвао је Тенера.

Реакција старијег археолога била је још бурнија. Он је био ван себе од среће али и то је недовољно добар израз да опише његово стање. Само је понављао:

— Милер, знаш ли ти колико ово вреди? Имаш ли уопште представу? Ово је старије од грчког или римског периода, њихови вајари нису умели да дају овакве изразе лица... Ово, па ово може потицати из времена Старог завета!

Када се и Тенер мало прибрао, упутио је колеги практично питање:

— Да ли је још неко видео статуу?

— Не, сигурно није. Сам сам нашао...

— Јеси ли сасвим сигуран?

— Наравно! Да су видели, одмах би ишли да пријаве властима.

ЗАР ГАЗИШ ЧОВЕКА!

Али, Тенер није хтео да рескира. Одлучно је објавио:

— Крећемо одмах. Знаш људе у Израелу, а знам и пут...

Милер је био толико запањен да је само зуррио у Тенера.

— Знаш место где са камионом можемо прећи преко бодљикаве жице. Спремај се! — Тенеров глас није трпео приговоре и Милер се није бунео.

Најтежи проблем био је како да сами извуку велики кип и утоваре га у стари камион који су имали. Међутим, када су је ухватили, статуа се показала лакша него што се могло очекивати тако да се Милер питао од чега је начињена. Можда од ахата? Ипак, није био тренутак да се оклева и они су изнели плен и сместили га у камион. Тај „крш“ није имао покривач па су преко статуе набацали неке цираде како би је камуфлирали. Тенер је сео за волан.

Кренули су клизавим, излоканим друмом на југ, у правцу границе са Израелом. Киша је лила као из кабла.

После неколико сати вожње у сусрет им је наишао мотоциклиста. Била је то патрола. Тенер као да уопште није имао намеру да стане, чак је дао гас! Милер левом ногом из све снаге шутну Тенерозу десну и притисну на кочницу. Камион се занео и једва зауставио испред мотоциклисте. Милер узбуђено повика:

— Кретену ваљда ниси мислио да га гзгазиш?

Војник, огрнут кабаницом и са митраљетом у рукама пришао је камиону и упитао их ко су. У том тренутку Тенер га је млатнуо по глави клештима која је држао крај волана и војник се срушио у блато док су рафали из његове митраљете прснули у ваздух. Тенер је искочио из кабине, дохватио оружје и уперо у Милера:

— Сакриј га у страну!

Запањени и ништа мање уплашени Милер је послушао. Ипак је промрмљао:

— Али, он је тешко рањен, може умрети...

Тенер је на то пришао и приљубио му цев уз потиљак. Милер је послушао и сад је војник лежао у потпуној помрчини, покривен својом кабаницом. Тенер је наредио Милеру да вози, док је сам сео до њега са митраљетом на крилу, упереном у возача. Наставили су ка југу, према Тенеровим упутствима који је био уверен да ће ускоро наићи на раскрсницу и да онда треба окренути лево, ка оном тајном месту на коме се може прећи у Израел.

НЕРВНИ СЛОМ

Међутим, раскрснице није било. Убрзо су довели камион право пред граничну караулу. Морали су да стану. И Тенер и Милер изишли су истовремено из камиона, а јордански граничар већ је прилазио.

— Ко сте и куда ћете? — упитао је.

Одговорио је Тенер:

— Ми смо Американци, археолози. Идемо у Израел.

— Шта носите?

— Ништа — гласио је Тенеров одговор. Али, вој-

ЗБОГ

КИШЕ

Двојица
археолога
нису презала
ни од чега
само да
баснословно
благо потајно
пребаце
из Јордана
у Израел и
тамо га уновче.

ник се није задовољио тиме већ је тражио да погледа у камион. Тенер и Милер као по некој команди обиђоше камион и створише задњу преграду. Један са леве, други са десне стране. Само је вода покуљала напоље и граничар није тражио да гледа даље. Махнуо им је руком да могу да прођу.

Ушли су задовољно у камион и стигли до израелске граничне постаје. Поновила се слична сцена са прегледањем камиона. Само, овога пута војник је захтевао да види има ли нечег и испод циrade која је збиља изгледала као о-влаш бачена на дно камиона.

Тенер је оклевао. Али, војник је енергично повукао циradу. Међутим, одмах ју је вратио на место и одобрио:

— У реду, слободни сте.

Милер и Тенер који су помно пратили приказ стајали су као скамењени. У камиону заиста није било ничег! Први је Тенер прошаптао:

— Украли су је!

Међутим, обојици је било јасно да је то невероватно. Како би неко могао да је украде, била је то статуа природне величине, тешка. Ни у сну! Догодило се нешто друго. Тенер повика гласом који је био на ивици плача:

— Растопила се! Проклетва киша!

Срушио се и почео да урла. Нервни слом био је на помолу. Војници су га одвукли у постају где су имали лекара. Милеру је поново прошло кроз главу да је статуа била сувише лака када су је преносили из гробнице у камион. Од чега ли је била направљена?

Војници су га позвали да се унутра и осуши се. Дали су му и цигарету. Убрзо се лекар појавио на вратима. На Милерово питање како је Тенеру, он је слегнуо раменима, изражавајући тиме чуђење.

— Биће му добро. Он је, зар не, верски фанатик?

Милер се готово насмејао:

— Ни у ком случају, зашто мислите?

— Па, непрестано је бунцао о Лотовој жени, знате оној из Библије коју је Бог казнио пошто се упркос његовој забрани окренула да погледа уништавање Содоме и Гоморе, па је претворена у стуб соли...

КО ТО НАВИЈА ЗА НЛО?

Фармер Пол Трент из Минвила у савезној држави Орегон снимио је две најчувеније фотографије неидентификованих летећих објеката у читавој историји уфологије (од UFO=Unidentified Flying Objects = НЛО = Неидентификовани летећи објекти). Маја 1950. он је у даљини приметио чудан предмет у облику диска. Мада није био никакав уфолог, смеа је зграбио камеру — био је пасионирани фотограф — и успео двапут да их сними. Како је време било лепо, на сликама се добро видела и позадина, и објект, и простор испред. Судећи по снимцима у обзир су долазила два објашњења порекла НЛО: или се радило о малом предмету обешеном изнад електричних водова, или о великом удаљеном објекту. Једну од слика испитао је на све могуће начине најбољи фотографски стручњак Сједињених Америчких Држава и на крају изјавио да је то што је имао у рукама „најбољи снимак НЛО који је икада анализирао“. Ово стручно мишљење званично је потврђено тек када је у употребу уведено компјутерско увећавање снимака. После детаљног компјутерског процеса, какве стручњаци НАСЕ примењују на фото-се које шаљу сателити, потврђено је да су снимци Пола Трента аутентични. Они спадају међу веома ретке НЛО фотографије које су издржале „дуел“ с науком.

ИНТЕЛИГЕНТНО МАНЕВРИСАЊЕ

Увече 14. јула 1952. године пилоти Пан Америкеновог путничког авиона, који се приближавао аеродрому Норфолк, приметили су да је небо источно од града блиставоцрвено. Сјај се брзо претворио у шест светлећих објеката који су се спуштали према авиону летећи ниже од њега. Капетан авиона Неш изјавио је да су НЛО били крвавоцрвене боје, јасно одређених изица и потпуно округли. У року од неколико секунди пилоти су с ужасом запазили да им „објекти“ прилазе у згуснутој формацији благо нагнутој тако да је „предводник“ летес најниже, а сваки следећи на нешто већој виси-

ни. Кад се формација дискова нашла готово сасвим испод авиона, изненада је муњевито скренула и нестала у супротном смеру. Посада је стигла да види и процени дебљину ивице диска на око четири и по метра и однос дебљине према пречнику објеката на један према шест. Док су шест НЛО нестајала с видика, иза авиона појавила су се још два, прошила испод трупа и прикључила се осталима невероватном брзином. Следећег јутра инспектори америчких ваздухопловних снага испитивали су пилоте и остале сведоке више од два часа. Сви искази слагали су се од првог до последњег слова, а инспектори су им онда саспшили да је појаву приметили и седам посматрача са земље. Према проценама пилота НЛО су се кретали брзином од преко 15 хиљада километара на час! Стручњаци америчког ваздухопловства сврстали су овај случај у „непознате“ због савршено уочљивог извођења „фигурног лета“ и крајње прецизности у формацијском маневрисању.

ПОЧЕТАК ЗВАНИЧНЕ КОНFUЗИЈЕ

Током два узастопна викенда јула 1952. Вашингтон су надлетали ројеви не-

идентификованих летећих објеката. Маневрисали су савршено, „донашали“ се непредвидљиво, а видели су их својим очима многи пилоти док су их истовремено регистровали и радарри. Три различита радарска постројења показала су дванаест неидентификованих летећих објеката који су се кретали брзином од стотина до хиљада миља на час и при том изводили најневероватније бравуре. Одговорни високи официри послали су у небеса брзе ловачке авионе и постигли то да НЛО отперјају највећом могућом брзином. Затим су проверени сви радарски уређаји и на њима није нађена ни најмања грешка. Њихови екрани показивали су, а то је проверено бар стотинак пута, чврста тела. Касније, под притиском одређених војних и политичких кругова, Америчко министарство ваздухопловства издало је саопштење да је „мрље“ на радарима изазвала промена температуре, а да су светла са земље, одбијајући се о

слојеве ваздуха, изазвала „чудне оптичке појаве“. Овај случај означио је, бар у Сједињеним Америчким Државама, почетак званичне конфузије у вези са НЛО као и почетак крајње нелогичних и контрадикторних тумачења у циљу смиривања духа јавности.

ЦИА ТРАНИ НЕСТАЛИ ДЕО

Марицац по имену Ралф Мејер снимио је крајем јула 1952. године у Мајамију на Флориди спектакуларан неидентификован „летећи тањир“ сватлог облика и пламеноцрвене боје. Мејер је успео да сними педесет секвенци пре него што су неке невидљиве силе блокирале његову камеру. Као савестан војник он је о догађају обавестио своје претпостављене и предао им снимљени материјал на

испитивање. Испоставило се, мада нешто касније, да је једина паметна ствар коју је урадио била та што је тајно „одсекао“ првих седам секвенци свог шеснаест милиметарског филма и задржао га. Пролазиле су године, а Мејеру филм нико није ни помињао, а камоли вратио. Крајем 1957. новинари су се заинтересовали за случај и тада се о њему први пут писало. Одмах потом ЦИА је у више наврата испитивала злосрећног сниматеља и тражила део филма који је „нестао“. Када је основано Друштво за посматрање тањира на земљи (GSW), по четац Мејеровог филма анализирани је компјутерском техником и устано-вљено је да је догађај аутентичан, односно да се не ради ни о каквом трику или монтажи. Да је само цео филм могао да буде испитан! Удружење GSW је, некако баш у време анализе овог филма, поднело суду тужбу против ЦИЕ, а Мејеров случај само је долио уље на ватру. Мада филм до данашњег дана

ВРАТИТЕ НАМ МАЈЕРОВ ФИЛМ!

У Сједињеним Америчким Државама постоји Удружење за посматрање петећих тањира на Земљи. То је, упркос називу као за малу децу, научна организација која се бави озбиљним анализама података добијених о (или са) неидентификованим петећим објектима. Избор од седам најбоље документованих случајева НЛО направио је дугогодишњи директор ове организације Вилјем Сполдинг, један од водећих светских стручњака за уфологију.

открило да су НЛО далеко супериорнији и да је амерички (а и сваки други земаљски) војни систем у односу на њих обична грица и кучина

ВРЕМЕ ЗА ОПРОШТАЈ

1937. апарат В-47 налетео је (или је било обрнуто) на НЛО „велики као шупа“. Јаркоцрвени предмет држао је корак с авионом мењајући брзине и скакућући с једног места на друго. Овога пута „игру“ су, осим посаде кроз прозор, пратили и радари и из авиона и са земље. НЛО је емитовао неку врсту електромагнетске енергије веома високог интензитета. У ваздуху се све завршило лепо, а праве перипетије почеле су на чврстој родној груд. Пошто је посада испитана не може бити детаљније, влада је употребила сав свој утицај да документа о „инциденту“ испаре. За такав поступак имала је више него јаке разлоге: авион је био опремљен за електронске противмисије, а НЛО се с њим поиграо као с играчком и дословце га облетао! Таква безбедност улива нацији слабо поверење. Осим тога, и још важније, фини електронски уређаји на авиону тачно су одредили да НЛО емитије велике количине електромагнетског зрачења у уској области микроталаса. Испала да НЛО користи микроталасну радијацију као погонско средство, а познато је да тај систем као од шале може да умањује или чак поништава силу теже! Ово не би била најслаба пилула за америчку јавност, сматра удружење GSW, јер би се

Септембра 1976. на стотине људи видело је изнад Техерана, у Ирану, необичан блистави предмет, док су истовремено техрански радари регистровани сигнале неидентификованих летећих објеката, били они тањира или шта му драго. Ваздухопловна команда одмах је у сусрет незваним гостима послала два супермодерна млазњака, колико да их одмере и идентификују. Кад се први „приближио“ циљу на око двадесет пет наутичких миља, одједном су престале да му раде све везе и системи за комуникацију. Уто се појавио и други ирански млазњак послат који тренутак касније. Његов пилот запрепашћено је гледао како из трбуха великог НЛО излази један мањи. У том моменту и другом млазњаку отказао је систем за комуникације, а пилот је почео да активира ракетни систем ваздух—ваздух чим је приметио да мањи НЛО показује жарку жељу да му се приближи. Овоземаљско оружје је отказало и пилот је схватио да је време за „опроштај“ (што је и учинио понирањем) имајући снажан, мада вероватно варљив, утисак да мали НЛО хоће да га ухвати. Тада се мањи НЛО вратио у велики и с њим нестао с техранског неба.

није враћен власнику, на светло су изишли многи документи о случајевима НЛО које је чувала ЦИА. Верује се да ће и Мејер кад-тад добити назад свој снимљени материјал.

И УЖИВО, И НА РАДАРУ

Посада једног америчког војног авиона имала је ретко „задовољство“ да неидентификоване летеће објекте посматра истовремено и кроз прозоре и на радарском екрану: шестог децембра 1952. године авион В-29 Америчког војног ваздухопловства налазио се на вежбама изнад Мексичког залива. Пред само свитање необичан радарски сигнал ухваћен је на једном од помоћних уређаја. Само што је показивач начини следећи круг, непо-

знати предмет прешао је раздаљину од тринаест миља! Запрепашћена посада смогла је присебности да израчуна брзину кретања „предмета“ и добила резултат од 8 хиљада километара на час! Тада је капетан авиона похитао према главном радару и на њему такође ухватио „непознате“. Када је и трећи радарски уређај показао исту ситуацију, пилот је наредио осталим члановима посаде да посматрају шта се дешава напољу. Чим су пришли прозорима, ови су га обавестили да се око њиховог апарата крећу плавичастобеле пулсирајуће светлеће мрље. Следећих неколико минута посада је разрогачених очију и слеђена од страха посматрала групе „летећих тањира“ и на три авионска радарска уређаја и „уживо“ кроз стакла како се све више приближавају авиону. При таквој ужасној брзини НЛО није заиста могло ништа да се учини осим да се беспомоћно буљи. Одједном се догодило нешто још фантастичније — појавио се огроман НЛО, на радарским екра-

нима већи од 1,25 см, с којим су се, крећући се и даље истом великом брзином, „стопили“ сви остали. Гигантски НЛО удаљио се од авиона брзином процењеном на око 14 хиљада километара на час. На аеродрому су авион В-29 сачекали функционери службе безбедности и посади приредили срдчан дочек у виду вишечасовних појединачних интензивних разговора. Ни претрпљени страх, ни умор, ни унакрсно испитивање, нису учинили да се у изјавама очевидаца промени и једна једина реч, а сви радарски уређаји у авиону били су у беспрекорном стању. У такозваној Плавој књизи случај се још води као „непознат“.

МИКРОТАЛАСИ? — СТРАШНО!

Чудан сусрет имао је још један амерички војни авион на вежбама над Мексичким заливом. Септембра

3 а туристе Шкотска је као разгледница, за Шкоте затворен круг из кога они годинама настоје да изађу и допру до благостања савременог света.

Изгледа невероватно, али је тачно: у Шкотској живи једва нешто више од пет милиона Шкота, док их је у свету готово двадесет милиона! Нанизали се „Макови“, читаве породице, највише по немачким и америчким градовима: Мекдоналд, Макингрегор, Макларен... Тврди, јаки, жиливи људи. Не знају и неће да знају за ауторе разноразних енциклопедија који им сувим текстовима чине неправду набрајајући чиме је све богата њихова домовина. Јер, једино је природно богатство, а друго стварност. А стварност је вековна запуштеност, велика незапосленост, мале зараде... У једном од највећих градова Шкотске у коме се налази највеће бродоградилнице на свету — Глазгову и данас постоји најозлоглашенији квартал кућерака у целој Европи. Од око милион и по шкотских кућа 40 одсто је изграђено пре првог светског рата, 300 хиљада нема купатило, 400 хиљада нема топлу воду, 200 хиљада нема одговарајуће санитарне уређаје.

СУЊУ ГОРЕ!

Из затвореног круга Шкоти се изналазе иселјаванем: ако неће срећа њима — они одлазе у сусрет њој. Не стиде се рада. Шаке су им копчае, мишице снажне. Са собом носе своје сукњице и гајде. Куд би Шкот без тога!

Мало их је чуло да је „Марш пуковника Боггија“ стара шкотска песмица за гајде, још мање њих зна да је од ње направљена вероватно најпопуларнија корачница. Свирана је пре двадесетак и више година у филму „Мост на реци Квај“. После њу је звиждукао цео свет.

Гајде су понос Шкота, али не и њихов изум. Донели су их из Ирске. Уз зауке гајди јурићали су против непријатеља, оне су им подизале борбени морал, крепиле их. Без гајди се није могла замислити ниједна свечаност, погреб или венчање, уз свирку гајди обрачунавали су се кланови и умирало на бојном пољу. Некад је сваки клан имао свог гајдаша, данас се они једином годишње окупе у граду Инвернеису на зборовање и свирање.

Инструмент потиче из старе Халгеје од пре шест хиљада година. Неки тадашњи довитљивац

додао је пастирским двојницама мех и... ето.

На рачун шкотске мушке сукње настале су многе шале. Није мали број туриста које и данас голица да сазнају шта Шкот носи испод ње. Помине се и прича о неком пуковнику из прошлог века коме је дојављено да неколико војника носи гаће. Пуковник је постројио пук, а онда је пала команда: „Сукње горе!“ Приче су приче, истина је да Шкот као сваки цивилизован човек није безгаћник. Никад и није био.

Мушка сукњица —

килт домаћа је творевина. Настала је из практичних потреба. Шкоти су се доселили из Ирске. У та стара времена облачили су се једнако све док кланови нису почели да се издвајају по бројчаној снази, богатству и количини оружја. Настале разлике обележене су и одећом. Прво су чланови сваког племена узели одређену боју за знак препознавања, а онда су преко рамена почели да носе ћебе у тој боји, такозвани — тартан. За верање по брзина и планинама најпогоднија је сукњица. Пошто сукњица

или килт није имала цепове, о гајтану се носила кожна кеса — споран. Споран виси спреда испод паса. Заштиту од ветрова пружала је капа налик француској беретки. Сви делови одеће су ткани.

У Шкотској се тешко може наћи и прадић без трговине националне одеће карираних боја. Цела земља преплављена је карираним десеном: кариран је килт, карирано бере, кариране су доколенице, кариран је и тартан. Боје, боје, боје... разноврсне, најразноврсније!

Притиснути великом

немаштином Шкоти никад нису били у прилици да се понашају комотно према ноацу. Међутим, то ни изблиза није разлог да их протласе тартицама без премца. Нема народа на свету за који је везано више вицева него што су Шкоти и њихов наводни тврдичлук. Познати виц како су отац и син кренули у Аустралију па уз пут син рекао оцу како је Аустралија далеко, а он му одговорио „Ћути сине и пливај!“ само је блага илустрација цицијашења које се приписује Шкотима.

Нико као Шкот није

ШКОТСКА НЕОБИЧНА ЗЕМЉА ЗАПАДНЕ ЕВРОПЕ

МАРШ

Шкотска има најукуснији
виски, најбољи твид, нај-
више игралишта за голф,
најлепши звук гајди и —
мало Шкотланђана.

Нафта пронађена у Северном мору не доноси Великој Британији ни половину суме коју добија од извоза шкотског вискија. У земљи има око стотину дестилација. Ниједна неће да ода тајну справљања овог пића. Зна се само да „џони вокер“, „тичерс“, „балан-тајн“ и остале познате марке настају мешањем разних врста вискија и зато носе ознаку — блен-дид (мешани). Чист или молт виски пече се од слада јечма на ватри од мрког угља и нема црвенкасту боју као мешанац већ златасту. Назив виски настао је од старе ирске речи „вишка“ што значи — вода живота.

НИ БАЈАТУ КИФЛУ

Шкотланђани су изу-
мили и голф. Игралишта су

самљеном и дивљем кршу који заплускују суморне воде Атлантика. Једина веза тамошњих становника са светом су мали бродови — пућкали који повремено долазе с робом и новостима. Залива и лука је мало па се пућкала провуку између подводног стења и чекају осеку. Море се повуче, а бродови пошто имају равно дно насучу на жало. Тако мештани могу да им приђу колима с коњском запрегом и обаве у-товар и истовар.

Најпознатији део Хебрида је Харис. Јужни део острва званог Луис и Харис.

Харис не би био вредан помена да се ту не прави, и то само ручно, најбољи твид на свету. Ту је настао и олатле кренуо у трговине широм света. Сама реч твид настала је забуном. Пре стотину и више година власник неке фабрике тканина у Шкотској дошао је до харис-твида и послао га у Енглеску пријатељу трговцу. Тканина се звала твил, али је у купању пропратног писма учињена трешка и „д“ замењено словом „т“. Трговцу се допала и тканина и назив јер у Шкотској постоји река Твид. И данас се мисли да тканина носи име по тој реци и због тога се пише великим почетним словом.

Твид се производи на старински, мукотрпан начин. Хебриђани ни за живу главу не би променили начин рада. Посао обављају жене. Оне пре-ду вуну, боје пређу.

ПУКОВНИКА БОГИЈА

толико поносан на до-
мовину, традицију и борбе-
ни дух. Било где да оде
чезне за својим брдима и
пренеси на поколења при-
че о прецима.

ЗНАЧАЈНА РУПА

Некад је Шкотска била
самостална, данас се на-
лази у оквиру Велике
Британије.

Откад знају за себе
Шкоти су међусобно или
с неким ратовали. Ни у
миру нису имали спокоја:
рвали су се с ветровима,

ерлетима и посном зе-
мљом. Из тог времена о-
стало је много племићких
замкова и ништа мање
прича о духовима који
витлају ноћу по огромним
одајама тих сабласних
грађевина. Цену приче
плаћају туристи...

Тешко је утврдити ко-
лико има Шкотланђана
са презименом Макдо-
налд, Маигрегор, Макла-
рен... Презимена су не-
кад припадала кланови-
ма. Оно Мак у презимену
које бисмо ми неопрезно
сврстали у префиксе има
своје значење: Мак значи
— син, па Макдоналд о-
значава — син Доналдо-

вог, а Маигрегор — Гре-
горовог сина...

Шта тек рећи за језера.
У Шкотској их има око
стотину и готово сва има-
ју у називу реч — лох:
Лох Ломон, Лох Нес... С
разлогом. Језеро је ко-
лина испуњена водом, а
на старом келтском јези-
ку лох значи — рупа!
Лох Нес је значајна рупа.
Шкоти на њој згрћу но-
вац. Туристи масовно др-
лазе на језеро али не да
се купају већ да виде
место где у језерским дуби-
нама живи чудовиште
налик диносаурусу.

Шкотска је ненадмашна
у производњи вискија.

пуна, а ипак далеко мање
од пабова. Подрум, шанк,
неколико столица и ето
паба. Ту се може пити до
миле воље. Ако човеку
крче црева пре ће умрети
од глади него што ће мо-
ћи нешто да поједе у тој
подрумској кафаници.
Пабови не прсају храну,
чак ни бајату кифлу!

Чувају Шкоти успомену
на Џемса Вата, свог чо-
века, оца парне машине,
лице се и славним писцем
Валтером Скотом. Шкот-
ска је дала доста познатих
имена и крунисаних
глава. Архаичан начин
живота очувао се још на
Хебридским острвима, у-

справљају боју од биља-
ка, ткају... Кад буде го-
тсва, тканина је крута.
Омекшава се потапањем
у сапуњаву воду, а онда
је жене на моби простру
по столу и „месе“ рукама
као тесто. Гњече је и пе-
вају. Полувлажан твид
обмота се око даске и кад
се осуши може у продају.

Шкоти су велики мај-
тори и у куглању на за-
леђеном језеру, изврсни
ловци на харинге...

Но, све је то једно, а
гајде друго. Кад их чују,
Шкоти се лећу. Један је
„Марш пуковника Боги-
ја“, на пример.

Миленко Тодоровић

ХИТ СТРАНА

ДОДАЈ ГАС

ПОД ПРИТИСКОМ

(UNDER PRESSURE)

Музика и текст: Фреди Меркјури и Дејвид Бови

Изводи: Дејвид Бови и ансамбл „КВИН“

Pressure pushing down on me
pressure down on you
ne man ask for
under pressure — that burns
a building down
splits a family in two
puts people on streets.

It's terror of knowing
What this world is about
Watching some goon friends
Screaming let me out
Pray tomorrow — gets me higher
Pressure on people —
people on streets.

Chipping around — kock my brains
around the floor
These are the days it never
rains but it pours
People on streets —
people on streets.

It's the terror of knowing...

Turned away from it all like
aa blind man
Sat on a fence but it don't work
Keep coming up with love
but it's so slashed
and torn
Why-why-why.

Love
Insanity laughs under pressure
we're cracking
Can't we give ourselves
one more chance
Why can't we give love that
one more chance

Whu can't we give love
Cause love's such an old —
fashioned word
And love dares you to care for
The people on the edge
of the night
And love dares you to change
our way of

Caring about ourselves
This is our last dance
This is our last dance
This is ourselves
Under pressure
Under pressure
Pressure

Најбољи начин да се музика приближи публици свакако су плоче и лични контакти. У свету је већ постао обичај да се после сваког новог албума организује турнеја на којој се музика са плоче представља уживо. Код нас то раде само најпознатије групе, а крајем прошле и почетком ове АТОМСКО ОКЛОНИШТЕ из Пуле предузело је турнеју у око 30 градова представљајући тако музику са свог албума „Екстраутерина“. Пошто прва песма на том албуму носи назив „Смањи гас“ то је овај наслов употребљен за турнеју по Србији крајем прошле године. У организацији нове музичке естраде из Крагујевца АТОМСКО ОКЛОНИШТЕ је обишло Крагујевац, Краљево, Чачак, Светозарево, Крушевац и друга места и свуда постигло завидан успех. Свирали су у највећим халама пред више хиљада посетилаца. Нарочито је био успешан концерт у Чачку где се окупило преко 3.000, већином врло младих посетилаца. Било је задовољство слушати како цела хала пева заједно са Серђом познате хитове „Дјевојка број осам“, „Паклени возачи“, „Вез капута“ итд. Наступајући врло професионално чланови ансамбла су се заиста лепо одужили својим обожаваоцима. Да вас подсетимо — чланови АТОМСКОГ ОКЛОНИШТА су: Бруно Лангер, бас, вокал и композитор, Драган Гужван, гитара, Здравко Шмирила, бубњеви и Серђо Влакић, вокални солиста.

НИЈЕ ПОД ПРИТИСКОМ

Ако треба оценити најуспелији музички подухват у протеклој години онда је то сванано сарадња између два велика имена светске поп-сцене — Дејвида Бовија и групе „Квин“ (QUEEN). Дејвид Бови је одувиен ценио ову групу и случај је хтео да се једном приликом нашао са њима у познатом швајцарском туристичком месту Монтреу. Дејвид тамо има вилу, а Фреди Меркјури, Брајан Меј, Џон Дикон и Роџер Тејлор дошли су да снимају материјал за нови албум. Резултат њиховог случајног сусрета била је сингл-плоча „Под притиском“ која је заједнички снимљена нао од шале, али која је одмах доспела на прво место многих топ-листа у свету.

Излог нових плоча

АРА АРТИСТИЧКА РАДНА АКЦИЈА — (Југотон LSY 61650)

Поднаслов овог албума је „Београд 81.“ — десет нових имена, двадесет нових песама! Заиста необично издање за које се никако не би могло рећи да је комерцијално. „Југотон“ се одлучио да изда ЛП плочу мало познатих гру-

па чија имена ништа не значе публици ван Београда! По две песме снимиле су групе: РАДНИЧКА КОНТРОЛА, БЕЗОБРАЗНО ЗЕЛЕНО, ПРОФИЛИ, ДЕФЕКТНО ЕФЕКТИ, УРБАНА ТЕРИЛА, ПЕТАР И ЗЛИ ВУЦИ, У ШКРИПЦУ, ПАСТА 33, ВИА ТАЛАС и ТВ МОРОНИ. — Међутим, када се зна како је тешко издати самосталну плочу, овим потезом дато је охрабрење низу младих група и албум је више документ о стању на музичкој сцени Београда крајем 1981. године када је на Ташмајдану изведена велика смотра вокално-инструменталних ансамбала (којих у Београду има преко стотину)! Можда све групе и нису заслужиле да се нађу на овом албуму, али ће природна селекција доћи у каснијој фази. У сваком случају је за похвалу да једна велика издавачка кућа одвоји средства за аматере! На овај начин су нам представљена имена 45 младих музичара — извођача.

ЈЕСТЕ ЛИ ПОП-ЕКСПЕРТ?

1. Један од првих музичких филмова са поп-музиком у коме је главну улогу играо Клиф Ричард (уз свој ансамбл Шедоуз) носио је назив:

- а) West Side Story (Прича са Западне стране)
- б) Young Ones (Млади)
- в) Бен Хур

2. Пол Макартни је рођен 18. јуна 1942. године у Ливерпулу. Он је:

- а) најмлађи члан Битлса
- б) млађи од Ринго Стара, а старији од Џона Ленона
- в) млађи од Џона Ленона, а старији од Џорџа Харисона

МОЈ ИЗБОР

Ево још једног љубитеља музике из Ниша. Зовем се ПРЕДРАГ ЈЕЛЕНКОВИЋ и ученик сам III разреда ОВО „Светозар Марковић“ у Нишу. Стални сам читалац „Политикиног забавника“, а нарочито ми се допада „Хит страна“. Због тога сам и одлучио да вам пошаљем свој избор најслушанијих плоча.

ДОМАЋЕ

СТРАНЕ

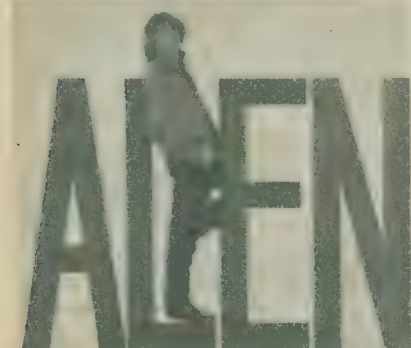
1. УЛАЗАК У ХАРЕМ — Сман
2. ШТА БИ ДАО ДА СИ НА МОМ МЈЕСТУ — Бијело дугме
3. РОК МАШИНА — Рок машини
4. ДЕЦИМЕН — Галија
5. НА ИВИЦИ ПАКЛА — Проклетство вештица (група из Ниша)

1. CHILD IN TIME — Deep Purple
2. HUSH — Deep Purple
3. FOOL FOR YOUR LOVING — Whitesnake
4. STAIRWAYS TO HEAVEN — Led Zeppelin
5. PARANOID — Black Sabbath

АЛЕН

(ПГП РТБ — 2120615)

И друга издавачка кућа се одлучила за анонимног младог певача. Разлика је само у томе што је цео албум посвећен младом певачу Алену Славици. 17-годишњем средњошколцу из Осијека. Пројекат је изведен у „обртном смеру“ од претходног: за непознатог певача ангажован је врло познат штаб! Све композиције је написао Бело Јусић, текстове Жељко Сабол, а као аранжери су ангажовани Стипица Калођера и Слободан Марковић. Остаје ипак питање Аленовог контакта са широм публиком. Певачи — појединци се не могу тако лако појавити на сцени без оркестарске пратње, па ћемо Алена вероватно видети на телевизији или у неким кинел програмима, али би његовим годинама ипак одговарало другачије наступање.

САРАДНИЦИ — ЦРТАЧИ

Чланови групе „Меднес“ су заиста zgodни за цртање. Ту прилику није пропустио наш читалац из Панчева СЕНИША ПРВАНОВ који има 16 година и станује у Граничарској улици бр. 12

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем врло јевтино ЈП плоче (по 70.— динара) »In-rock« (DEEP PURPLE), »Доживјети стоту« (БИЈЕЛО ДУГМЕ), »Ако приђеш ближе« (З. ЧОЛИЋ), »Обараш ме с ногу« (Д. ПЕТКОВИЋ), »For sale« (BEATLES), »Make your move« (CAPTAIN TENILLE), »Rockin' all over the world« (STATUS QUO), »Jazz« (QUEEN), »181 Ocean Boulevard« (ERIC CLAPTON).

Продајем плоче »Argust« i »Just testing« (WISBONE ASH), »Highway to hell« i »Back in black« (AC/DC) »The Best of Jimi Hendrix« te »Sgt. Peppers Lonely Hearts Club Band« (BEATLES) Свака плоча по 100.— динара, а по 80.— динара плоче »Lionheart« (KATE BOSH), »Oxygene« Ж.Н. М'ШЕЛ ЖАР) и »The Beatles at the Hollywood Bowl«.

Драган Илић
7. Јули 45/5
19210 Бор

Сања Поповић
Голесвртијева 27
11000 Београд

Имам већи број касета и ЈП плоча Роллингстона, Битлса затим „Вудсток“ па бих желео да их продам по цени од 70.— динара комад

Валентина
Лауцоски
ул. Кеј 1. мај
бр. 24
38000 Прилеп

3. Први албум чувеног дуета Сајмон и Гарфанкл звао се:

- а) Кондорон лет (El condor pasa)
- б) Мост преко узбуркане воде (The Bridge over troubled water)
- в) Средом у три ујутру (Wednesday morning 3 a. m.)

4. У позоришном комаду „Чаробњак из Оза“ наступио је и члан једне чувене музичке групе:

- а) Мајкл Џексон
- б) Дони Осмонд
- в) Шон Кесиди

5. Насловну песму са албума Слађане Милошевић „Горим од жеље да убијем ноћ“ компоновао је:

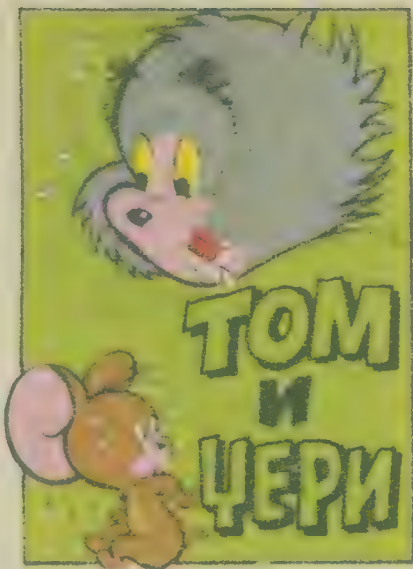
- а) Мики Петковски
- б) Лаза Ристовски
- в) Александар Илић

Уколико сте тачно одговорили на сва питања, ви сте заиста прави поп-експерт. Ако имате 4 или 3 поена, то значи да имате врло добар, односно добар резултат. Два поена су довољна, мада се претпоставља да друге области познајете боље. Са једним поеном (или без поена) — мрсахте пажљивије да читате хит-страну „Политикиног забавника“

Лични одговори: 10. 20. 30. 40. 50.

БАШ ЈЕ СМЕГ
ЛУДА
СТВАР?

БРРР?
ЈА НЕ БИХ
РЕ-
К'О?

АП' СИ ГЛУП ШТО НЕ
СХВАТАШ?

ПАПЕРЈАСТ СМЕГ ЈЕ
НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉ
СВАКОГ МИША?

ЗАИСТА?

ДА? ЈЕ П' КАД ТЕ МА-
ЧАК ПОЈУРИ, ТИ ЗБРИШЕШ
У СМЕГ?

МА НЕМОЖУ
БАШ ДА
ВИДИМ?

ЗАР ТО НАЗИВАШ
СКРИВАЊЕМ?

ЗНАМ ДА СТЕ ТУ,
МИШОЊЕ?

ТРАС
ТУП

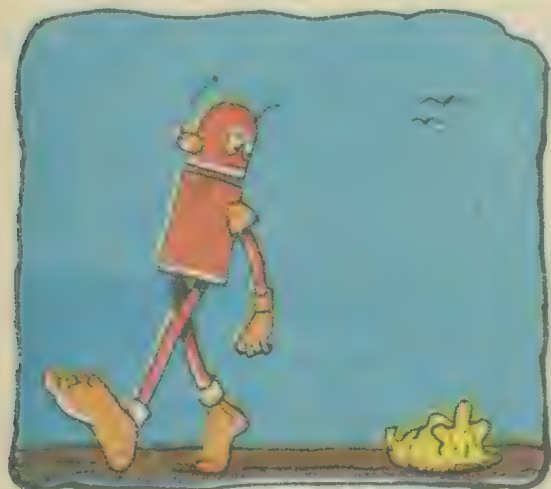
ШТА ТИ 'ОБЕШ

ШИЦ, НАЗАД У
СВОЈУ СОБУ,
МАЧКЕТИНО?

УБЕДИО СИ
МЕ ДА ЈЕ СМЕГ
ДИВАН, ЦЕРИ?

ШРАФКО

Код PEZ-a је увек нешто ново!

Ако радо узимаш PEZ бомбоне
и играш се PEZ фигурцама,
пошаљи нам 5 омотница
PEZ бомбона, а ми ћемо
ти послати лепо PEZ књижицу.
Као пријатељ PEZ-a користићеш
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког дана
на овом месту о новостима
за пријатеље PEZ-a

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ“, 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно
са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број,
место и поштански број)

ДАНТЕ И ДВОРСКА ЛУДА

Велики италијански песник Данте Алигијери био је једно време на двору војводе Кан де ла Скале. После неке вечере дворска „луда“ је развеселила војводу и његово друштво, али не и Дантеа. То је нагнало домаћина да упита сјаог госта:

— Зар није чудно да је ова сирота „луда“ тако занимљива док ви, мудар човек, седите ту ланима и немате баш ничим да се занимате?

— Није чудно — одговорио је песник мирно — Ваше Височанство треба да се сети изреке: Слични се друже!

ДЕВЕТ ГРЕШАКА

КУПАЊЕ ПО СВАКУ ЦЕНУ

— Али, сада није време за купање — букила се супруга.

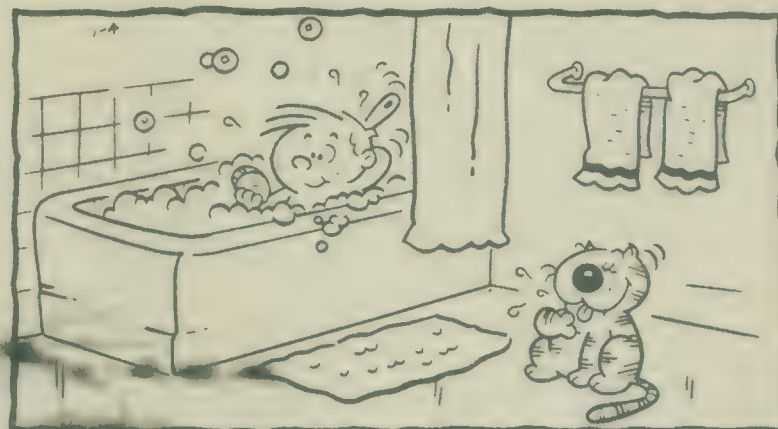
— Какве то има везе? Важно је да имамо пераја, а и гума за пливање је ту!

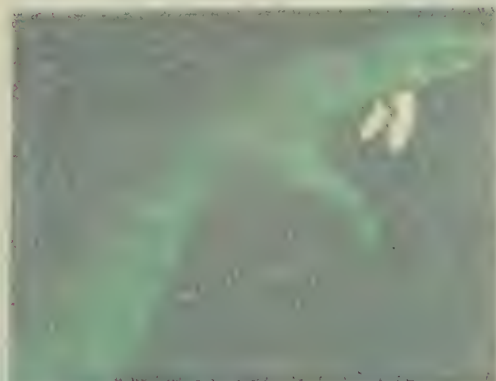
Они су кренули да се „освеже“ у мору (бррр...) а ви, ако сте расположени, крените у потрагу за 9 грешака које је намерно направио наш илустратор прецртавајући горњи цртеж.

РЕШЕЊЕ:

‘нэкек нэг
-эј эс оинэјоу вжэллп инэдлэ
јонсэг ен в ‘эпиа внидеж ен
-вэј эј ижиги ен ‘вјинвэд эј
впинекоклоп внэч ‘олсэг эј
оинэкооп эчвиги ен инэл
јонинэж ен эчвигиууен вэ
чигл ‘онсэгян эј внэкоп
ввэд коллрл л влпн ввп
‘эпиа вжэллп вэ лэ ичлп
-ој ен ‘вдип влэввж вној
-эч ‘вч:бел эј лхипш ковож
-эвој ен вжэдл ‘ндрп эј овлэ
-оп эпигидгэ оэл ичол

МАЧАК ХАРАЛАМПИЈЕ

СЛОН У РУЦИ

Шаке, бојице, четкице, пар кликера или пинг-понг лоптица, то је све што вам је потребно да бисте направили сопствени зоолошки врт са омиљеним животињама.

Марио Мариоти из Фиренце смислио је заиста оригиналан начин како да бојом, рукама, шакама, ноктима и неким мањим приручним средствима дочара себи и другима познате афричке звери, деблокошце — слона и носорога — разне екзотичне птице и домаће животиње, али и фантастична бића из праисторије као и она која срећемо само у бајкама. Изглед њихове коже постиже бојицама, а то воденим како би лакше могао да их спере, док за „очи“ користи пинг-понг лоптице, дугице, пластичне плочице или једноставно кликере од стакла.

На овај начин отворене шаке премазане балом постају два годуба, у-

здигнут палам обојен у сиво — слонова сурла, а полумесечасте нокти на остала четири прста верна копија његовог стопа; рука обојена жуто са њена браон боје представља дуговрату жирафу; црвени прст и жуто обојени патчеви неодољиво подсећају на крсту и кљун петла...

У Италији је ових дана изашла и књига са двадесетак могућности оваквог прављења животиња која носи назив АНИМАНИ, што је у овом језику веома занимљива кованица настала од речи „анимали“ (животиње) и „мани“ (руке).

Иако је првенствено намењена деци, кажу та је разграбљена. Деца су, по његовом причању, у почетку изненађена и помало неодлучна, али већ после неколико часова потпуно овладавају кичицом и сама остварују, чак прилично зерно, читаве караване. Једини проблем је тај што често не желе да са руку сперу своје животиње.

учинити ништа нажао, али ћеш нас одвести до њега као да смо и ми заинтересовани.
— Па... ако морам...

Пуш без ђобрашња

Инспектор Куенлин је био забринут. Његови шефови га обично нису звали да дође преко викенда у канцеларију, осим кад је нешто било изузетно хитно. Да нису открили његово скровиште? Нико га не би разумео јер откад је прешао у тринаесту класу, више није морао да дели собу са тројицом. Ипак, жудео је за просторима који више нису постојали на Земљи, чистим ваздухом који су замењивали специјалним уређајима за кисеоник, пределима пустим и зеленим. Све је то постојало у двадесетом веку, али не и откад је Куенлин рођен као припадник Класе 6, сабијен у једној соби са још три трочлане породице, стално на ивици гушења.

Зар је то злочин?

Одахнуо је кад је чуо да се ради о „Случају ускока“.

Добио је наређење да га детаљно испита и на сваки начин прекине рад компаније Леној. Она је, изгледа, обезбеђивала услуге људима који су желели „да ускоке“. Кратки проспекти кружили су трилионским градом Њујорком са само једном реченицом: „Незапослени сте? Потражите Леноја“.

Куенлинови агенти ухватили су ускоро радника код кога су нашли проспект. Био је на путу за Ленојеву канцеларију, иначе легално регистровану.

— Шта сам погрешио, инспекторе? — муцао је радник. — Пошао сам Леноју јер ми је обећао посао... свој властити дом и свеж ваздух... зар је то злочин? Ја сам рођен у класи 4...

Куенлин је врло добро знао шта то значи и дубоко у срцу није кривио јадника што је желео да побегне јер је и сам често о томе сањао.

— Леној је послао тамо многе моје другаре — настави радник. — Казао ми је да су сви запослени и срећни... тамо...

— А знаш ли ти где их он шаље? — упита Куенлин окрећући апарат за кисеоник на јаче да би се јадник бар у његовој канцеларији надисао доброг ваздуха.

— Не знам, инспекторе. Рекао ми је да ће ми све испричати када му донесем 200 кредита. Подигао сам сву своју уштеђевину и кренуо к њему, па сам свратио на чашницу кад... кад...

— Кад смо га ухватили — рекосе углас два агента.

— А знаш ли шта су ускоци? — упита Куенлин.

— Немам појма.

— Добро, није важно... Него... како би било да и ми кренемо са тобом код Леноја, а? Нећемо ти

У колима је Куенлин читао фасциклу о случају Ускока и међу картијама нашао исечак из историје:

— Први знаци инвазије из будућности појавили су се 1962. године, кад се неколико људи у чудним костимима појавили у делу који се тада звао Манхатан. Подаци кажу да су се појављивали све чешће током следеће декаде. Током истраге сви су признали да долазе из будућности. Под утицајем поновљених случајева, историчари су закључили да је крајем двадесетог века човечанство било изложено мирној, али прилично неугодној инвазији временских путника.

Стигли су у агенцију. Човечуљак их је примио са осмехом.

— Ви сте Леној? — рече Куенлин оштро.

— Тачно. То је моје име. — Говорио је смирено и с топлином. — Није лепо што сте овако намучили овог јадног радника, а све узалуд! Претпостављам да знате да не чиним ништа противзаконито. Могао бих да вас тужим.

— Узнемиравате прошлост од пре хиљаду година — повика Куенлин.

— Ни у ком случају, драги инспекторе. Она је већ узнемирена. Ја се само бринем о томе да се одигра онако како се одиграло, ако схватате шта хоћу да кажем?

— Шаљући раднике натраг као ускоке? Сумњам. Зашто?

Леној се насмешио:

— Да би зарадили за живот. То вам је, надам се, схватљиво. Овде нема посла, нема хлеба. Како поседујем овај веома вредан и редак процес временске трансмисије, свакако, хоћу нешто и да зарадим јер од нечега и ја морам да живим.

— Јесте ли ви измислили временски пут?

— То је неважно. Ја га контролишем.

— А што ви сами не одете натраг... па се тако снађете... могли бисте красти, или се клади-ти...?

— Могао бих — одврати Леној мирно. — Али, видите, процес је неповратан. Кад једном одете не можете се више вратити, а мени се овде допада

То је ваша уиџа!

— Слушајте, Леној. Бићу отворен: ми хоћемо, тј. морамо вам одузети вашу машинерију за временско путовање... и то брзо. Јесте ли разумели?

— Жао ми је, али то је приватно власништво, немате права да ми је одузмете. Уједно, не знате са њом да рукујете.

Куенлин је осећао немоћни бес.

— Љутите се, инспекторе, а то вас нигде неће одвести, осим што

УСКОЦИ

ТРИЛИОНСКИМ ЊУЈОР-
КОМ КРУЖИЛИ СУ
ПРОСПЕКТИ СА САМО
ЈЕДНОМ РЕЧЕНИЦОМ:
»НЕЗАПОСЛЕНИ СТЕ?
ПОТРАЖИТЕ ЛЕНОЈА«

Ћете потрошити више кисеоника — рече мирно човечуљак.

— Могу те држати у затвору док не иструдиш — сукну на њега Куенлин.

— Какву бисте корист од тога имали? Ако ме ухапсите, ја ћу вас лично уништити. Ја сам регистрован трговац. Изволите папире. Уједно, ако успете да ми прекинете рад, у шта сумњам, да ли сте свесни да ћете целу прошлост окренути наопачке? Ускоке су регистровани историчари. Многи су су се оженили и изродили децу, а потомци те деце су данас живи, овде међу нама. Рецимо, можда сте баш ви, инспекторе, потомак ускока кога ћу послати на пут следеће недеље... А ако тај ускок не дође где је наудио, ви ћете једноставно престати да постојите... као кад свећа угасне... Пријатан начин умирања...

Куенлин га је тупо посматрао. Прошлост се неће променити, Леној. Нисмо ми баш тако глупи! Ми ћемо преузети посао, а тебе затворити!

— А значи, то је ваша игра? Што ми то нисте раније казали? Онда ћу морати да предузимем кораке да се заштитим... Него... можемо ли да говоримо насамо?

Куенлин даде знак двојици агента да изиђу.

Склонишће у Африци

— Дакле — рече човечуљак — ви желите да преузмете мој посао и да ме затворите, а ја желим да га задржим и живим удобно. То су наше жеље које, очигледно, искључују једна другу у свом испуњењу. Значи, играмо на карту јачег. Ја сам јачи и зато ћете морати да ме пустите и заборавите целу ствар.

— А ко каже да сте ви јачи? — радознало ће Куенлин.

— Ја. Јер знам да сте ви слаби. Знаш доста о вама, инспекторе... Класа 13... прави луксуз од самоће! Али, ви мрзите гомиле света, затворене просторе, а много водите свеж ваздух... Другим речима, знам о вашем малом склоништу у Африци, у самом срцу континента. А? Није лоше себи пружити удобност, али као што знате то је противзаконито...

Куенлин се следио. Како је Леној сазнао за његово афричко имање купљено и саграђено у највећој тајности што је све заједно представљало озбиљно кршење закона. Кад би га шефови открили, био би одмах бачен у класу 8, ако не и избачен на улицу! Стресао се. Али, исто тако, морао је да реши случај Леној!

— Жао ми је што морам овако — настави тихо Леној — али сада је питање вас или мене... Што значи да ћете ме лепо пустити да мирно наставим свој посао, а ви ћете исто тако мирно отићи у своју канцеларију и дисати мало државног кисеоника уместо што већ сатима трошите мој. — Љубазно се насмешио.

Куенлин је изјурисао напоље. Два агента су га пратила у стопу.

— Како је било, шефе? — упита један.

— Добро. Ускоро ћемо затворити досије, Леној! — рече што је убедљивије могао.

Како би било да се одмах телепортира у своје афричко склониште и никад се више не појави? Не, неће успети. Шефови би га пронашли, то је сигурно, а онда би све било касно. Не, не, то није решење. Постоји само једно решење, одједном је закључио. Па да!

Осетио се жртвом свог времена.

Висок, црвене коже...

Било је учињено.

Осетио је витлање и зујање и учини му се да се сав изокренуо наопачке.

Лебдео је у љубичастом облаку изнад неког непознатог терена, а онда је почео да пада, пада, наглавачке. Пао је на зелени тепих. Лежао је неколико часака држећи се обема рукама за тло. Парче ћилима му остаде у рукама. Отворио је стиснуту шаку и погледао запањено: трава!

Мирис свежег ваздуха погодио га је као маљем по глави. Доживео је скоро физички шок. Као кад пусти кисеоник на „најјаче“ у затвореној просторији. Али, он је био напољу!

Некако је скупио снагу и устао. Зелени тепих пружао се у свим правцима. Затим угледа дрвеће, огромно, не оно кржљаво које је видео само у свом склоништу у Африци.

Онда погледа навише: мала сивкаста птица прелетела је плаво небо. Спустила се на оближње дрво и почела да цвркуће!

Куенлин се насмеши. Колико ли ће га његови шефови тражити? Месец, два? Да ли ће изаћи на крај са Ленојем? Надао се да неће јер, иако се Леној бавио овим послом, свакако је био симпатичнији од виших инспектора.

Куенлин крену према шумици. Пронаћи ће поток, сличан онима о којима је читао у старим историјским списима и поред њега ће саградити кућу. Могао је да је направи онолико великом колико је желео.

Није осећао грижу савести што је оставио свој свет и своје време. Мрзео га је, пренасељеног и загушљивог. Сада је имао прилику да стварно живи. Сада је све зависило од њега.

Два јелена протрчала су кроз долину. Куенлин је запањено буљео за њима: никад није видео тако велике животиње.

Срце му је певало док је удицао свеж ваздух. Сви његови шефови и агенти нестајали су у магли забораве. Добри стари Леној одржао је реч.

— Свет је мој! — мрмљао је. — Сад сам и ја ускок. Склопио сам најдаље што се могло... даље. Много даље него било ко пре мене! Побегло сам...

Висок човек црвене коже појавио се латано идући према Куенлину. Застао је код дрвета и озбиљно га посматрао. На себи је имао кожни кмиш и кожне сандале и ништа више. У коси му се вијорило шарено перо. После краћег времена црвенокожац подиже руку показујући неколико пута исти покрет који Куенлин није разумео.

Најзад, смећећи се, Куенлин крену према човеку, дланова подигнутих према небу.

укрштене речи

Наши на СП у Шпанији

Фудбалока репрезентација Југославије поново је изборила право да се нађе на највећем скупу националних селекција. „Плавци“ су успели да изваде визу за Шпанију освојивши 1. место у својој квалификационој групи. Капитени наше репрезентације последње време били су: фудбалер „Црвене звезде“... (уписати испод броја 1), некадашњи играч „Хајдука“... (испод броја 2), играч „Динамо“... (испод броја 3) и фудбалер „Сарајева“... (уписати под бројем 4).

АУТОР РЕШЕЊА	1	ИЗДВОЈЕНИ ВАДЕ-БИ	2	ОЧ-ДА	ЗАКЛУЧЕЊЕ ЗА П-ТРИСТА (ФР)	РАДОЈЕ ДОСТА-НОВИЋ	"ИСТОК"	СПИ-НО	ИСТО-ВРАТА, ОДНО-ВАРАЖУ-БИ
ИЗНОК ЗА ПОМ-ТАНСКЕ ЧЕЛЮСТЕ									
ФИЛМ-ОД РЕДИ-ТЕЉА ПАЛИЈА							АНТУН НАЛИС		
ЧВРС-ТО						НРАД КРЕДА	ЈЕ ДИНИК-НИ ВЕКТОР		
ИМЕ И ПРЕВИМЕ АМЕРИЧ-КА ПЛАД					БЕСТИД-НО				
ПОЖВА-НА ПЕС-ТА					ДВОРА-НА (ПН-)				
ЧИСТИ-ТИ НАПЕЛЕ ВИКСИП								ПРАМ	ПРЕДЛО-ЖИТИ УСЛУГУ
ИВАН ТОП-ТАК			ЗНАК ЗА АКТИ-НИТУ			БАЊАЧУ БЕЛГИЈИ	ЗМЕЊИЧА-НИСКОКЕ ШКОЛЕ		
БИПИ-КО ИВО			АМЕРИЧ-КА БОЈА-СЕРМОНИ	3					
ЗАБА-ВА	СТЕПЕН РАД-А ИЛИ УСПОНА (ПН-)	ОТБЕ-РАНО-РАНИ ПАН			ЗЛАТО (ПН-)				ФРАН-ЦУСКИ ПОТТИ-ТУМАР ЖИП
СЕК-ТАР-ПАЗЕ-ТА-КА					ДРЖАВА ЧИНДИ-ЈИ	ПОП ПЕ-ВАЧ ТОНИА			
СМЕД-ТВО ЗА АНЕСТЕ-ЗИСУ						КОНАЧ-ДЕСИ-МЕШТА-ЈА			4
ПРИБО-ЗА РИДО-ТВОР			ПРАДИК-У САД			АУТО-ОЗНАКА ИСПАН-ТА			
ИВАН КРИЛОВ			СТАРОПЕР-ТАНСКОЈ ПРЕМЕ			ЛАПАН			
ЈОД		САМОТОР			АМЕРИЧ-КА ФИЛОСО-ФИЈА			УМАН	
ЈЕДАН ОД ЕРА-КВЕРТИ-ВАЧА		ОКЖНО ВОКЕ			2-2			РЕКА У РАНИ	
ОСТА-ИВА-ТИ									
ЈЕДНО-ИНС-РЕМ-БЕТИ					КОЛАР-КАД-НИСОВЕ				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Х, „Литострој“, опасти, ДУ, конвексан, доктори, и, труба, зец, Изол, МА, Пт, добро, Ј, Ји, линт, регула, Каи, Врбница, В. Ји-вак, По, Асаф, УС, л, ак, ир, Мути, Биоково, вринути, С, унатрашке Ми, асгали, акт, Кинез.

КАКО СЕ ПРАВИ КАЧКАВАЉ

МЛЕЧНО ЗЛАТО ИЗ ПИРОТА

Два заната давно су пронела име вароши на југоистоку Србије: чувени пиротски ћилими и ништа мање познат — пиротски сир. На пашњацима изнад Пирота и данас пасу бројна стада. Вредне руке ћилимара од њихове вуне већ вековима стрпљиво ткају чувене ћилиме. Од висококвалитетног млека правио се и још се прави познати пиротски качкаваљ, пуномасни сир израђен по специјалном рецепту који се преноси с колена на колено.

Претпоставља се да качкаваљски занат потиче од такозваних Црновунаца, вероватно Грка

или Цинцара који су некада избегли из Епира. Номади сточари расули су се по планинама Македоније и Србије: лето би са хиљадама оваца проводили на високим пашњацима, а у јесен би се спуштали у долину да презиме. У пиротском крају остало је веровање да су гајили искључиво црне овце које, наводно, боље подносе оштре зиме. По њиховом црном руну и добили су име — Црнозунци. Црна стада више не пасу по планинама, изнад Пирота, али се, истинито не раширено као некада, сачувао „црновучки“ начин израде качкаваља.

СВЕ ГОЛИМ РУКАМА

Пиротски качкаваљ (назив качкаваљ стигао је из италијанског језика) и данас се прави исто као пре неколико векова. Покушаји да машина замени човека, његово знање и руке, остали су само покушаји. Наиме, све се ради искључиво ручно, чак без употребе електричне енергије! Прављење качкаваља је напоран посао који захтева велико искуство, стрпљење и — одлично млеко. Оно што се сипа у казане, испод којих гори ватра, и доведе до температуре такозваног посиравања, односно на 28 до 32° Ц. Тада се додаје сирило и чека око 45 минута да се згруша или посипри. Тако се добија у нареду познати груш

2. и 3

МОРА ДА ШКРИПИ— Да би се маса у казану потпуно изједначила, сирна груша се, пошто је сирење завршено, детаљ-

но измеша. Груш се затим сече, чиме се издваја сурутка. Цеђењем се извуче што више ове бистре и зеленкасте, иначе врло храњиве течности, тако да груш у руци мора да шкрипи. На фотографијама: превртање и цеђење груша.

ЛИСТОВИ КАО ЗЛАТО— Даље качкаваљ чекају две технолошке операције: прва је израда полупроизвода, такозване баскије, а друга је мешање и формирање котура, коначног облика качкаваља. Баскија је груш који лети мора да одлежи од 6 до 10, а зими од 12 до 24 часа да би добила неопходну киселост. Затим се ова полутврда, златножута маса исече на листове и ставља у казан, на 85° Ц, све док се не распари што траје око 10 минута. Вреда, једнолична, бела маса узима се овом плетеном кошаром и педи. То је један од најтежих послова у изради пиротског качкаваља јер је маса врућа и тешка. Но, већ тада се наслуђује

крај у прављењу овог цеђеног млечног производа. По неписаном правилу овај део посла обављају обично најискуснији мајстори који тада својеручно соли врелу масу. То је прво од укупно пет сољења!

3.

САМО ЗА МИШИЋАВЕ— Дуго и упорно мајстор на столу гњечи ово млечно „тесто“; после извесног времена два килограма могу да се развуку и до неколико метара! И то је једна од неколико занимљивости везаних за качкаваљ. Већ тада ова мека, бела „жвака“ има пријатан укус качкаваља, а риболовци је користе као изузетан мамац.

5.

1 КИЛОГРАМ — ОД 7 ЛИТАРА — Сад је нареду стављање у калупе и њихово стезање. Обликују се „плагаче“ од 8—10, 6-7 и 1,5-2 килограма, какве се данас праве у Пироту и околини. А да

би се добио само један килограм качкаваља, са преко 45 одсто масноће, потребно је 7 литара овчијег млека! Пошто у калупима добије свој коначни облик, још бео, мек и незрео качкаваљ одлази у специјална складишта.

7.

БЛАГО У ТАМИ — Поређане у дугачким редовима, у тами складишта, погаче качкаваља се сле же још четири пута, али тако да се лагано и уједначено продире у њихово ткиво. При том се строго мора водити рачуна о температури, струјању ваздуха, влажности. Годишње се у Пироту произведе око 200 вагона качкаваља, који, сем у продавнице наше земље одлази бродовима, авионима или хладњачама на трпезе у Грчку, Аустрију, Шведску, Африку, Азију, САД.

8.

ФЕНОМЕН ПОД БЕЛАВОМ— Кад се прича о

пиротском качкаваљу, не може а да се не спомене необична пећина недалеко од Пирота. Наиме, у селу Станичењу, које је добило име, наводно, од наикадашње жеље житеља „Стани, чумо“ (куто), испод обронака планине Белаве, налази се камена пећина са тајанственим извором хладне, питке воде. У тој шпљи температури ни у време најжешћих врућина не прелази при дну 4, а при строгу 12° С.

Стручњаци за израду качкаваља још нису конструисали тако савршену хладњачу или спремиште где би овај производ дозревао природно, квалитетно и успешно као у овој пећини. Ту већ жуте и тврде погаче мирују пуних 90 дана. После тога на њих се ставља специјална фолија која се скупља и стеже смо на топлоти, затим етикете са именом Пирота и златасти котурови полазе на дугачак пут, на све меридијане света.

Иван Лончар
Снимио:
Љубомир Патрновић

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

НИШТА СЕ
НЕ УКИДА!

Јављам ти се због неколико ствари. Прво: интересује ме да ли ће се укинути 9. и 10. разред? Кога год питам каже да хоће, а наставници нам стално говоре „кад будете у 9. разреду...“ па из тога закључујем да неће. Друго: постоји ли у Новом Саду дизајнерска школа и у којој се улици налази Педагошка академија? Желела бих да знам да ли у некој средњој школи постоји смер археологије? И на крају, молим те да ми одговориш шта значи реч алелуја?

Наташа Јеловац,
Зринског 61
Петроварадин

Колико је нама познато, нема баш никаквих основа за закључак да ће се укинути прва два разреда средњег усмереног образовања. Да има, то би твоји наставници свакако знали па би и тебе и остале обавестили.

У Новом Саду постоји школа за ликовне техничаре зове се „Богдан Шупут“ а налази се у Улици Петра Драпшина 8. Има три смера: за дизајн екстеријера, графике, и текстила и одевања. Адреса Педагошке академије је Школска 4. Средњих школа са смером археологије — нема. Алелуја је реч хебрејског порекла а користи се као припев у црквеним песмама. Иначе значи „Хвалите бога!“.

ОД ПРВОГ
ДО ПОСЛЕДЊЕГ

Пишем ти по ко зна који пут и молим те да ми као сталном читаоцу изиђеш у сусрет и објавиш следеће: поседујем све бројеве „Политичког забавника“ откако је почео да излази. Сви примерци су укоричени и добро очувани, па бих их најрадије продао некој библиотеци а евентуално и заинтересованим приватним лицима.

Предраг Поповић,
Миливоја Манића 32
18300 Пирот

ГРИЦ, ГРИЦ...

Тренирам пливање двије године а сада имам једнаест. Тренер ме увијек шаље на такмичења а мене је страх да идем на њих. Како да се ослободим тог страха? И још нешто: у школи стално гризем нокте али не од треме. Њу немам

јер сам најбољи ученик у разреду. Да ли је у питању нека нервоза? —
Читатељка из Сплита

Сигурни смо, драга наша безимена, да си добро учинила што си почела да тренираш пливање, само, имамо утисак да си ствари поставила малчице наопако. Да би се успешно бавила спортом, није довољно да будеш само истрајна: веома је важно да му се посвећујеш са осећањем задовољства а не дужности као што се то често јавља код младих такмичара који резултате виде као искључиви циљ бављења спортом. Уколико у теби постоји осећај задовољства, он ће, сам по себи, довести до опуштања

а управо ти је оно најпотребније у овом тренутку. Твоји изгледи да постигнеш што боље резултате биће утолико већи уколико се раније ослободиш осећања принуде без обзира да ли оно потиче од тебе саме или ти је наметнуто.

Што се тиче грицкања ноктију оно је доста често код младих, мало нервознијих личности и представља релативно безазлен начин да се смањи повећана психичка напетост. Како ти имаш само 11 година, сигурно је да ће те психичко сазревање, стицање самопоуздања и сигурности у догледно време ослободити ове не баш хигијенске навике.

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

По казивању Мартина Перића ноћ у којој је рањен била је веома хладна. Међутим, рез од ножа пронађен је само на кошуљи. Да су га ранили младићи, као што је тврдио, морали би да буду расечени и капут и сако. Касније, у истрази, Мартин је признао да је покушао да себи одузме живот јер је изгубио посао али је, стидећи се свог поступка, измислио причу да је нападнут. Младиће који су га тобож ранили видео је пролазећи кроз парк.

ЖИВОТ ПОД ЗЕМЉОМ

У једном од ранијих бројева писали сте о подземном прасету: моји родитељи и ја бисмо веома волели да га видимо, па те молим да нас обавестиш где.

Ненад Љубановић,
Владичин Хан

Подземно прасе је немогуће гажити јер оно сав свој живот проводи под земљом: на површину излази само у време парења. То је и разлог што га нема ни у једном нашем зоолошком врту.

ЗАШТИТНА КАПИЦА

Јављам вам се са молбом да ми помогнете: као мали озлијеђено сам јагодицу кажипрста лијеве руке. Пошто учим да свирам гитару, оспећам болове на том прсту приликом притискавања жица па ме интересује где могу да набавим заштитну капицу за прст?

Роберт Ковачевић,
Бањалучка 71
Сански Мост

Једино што смо успели да сазнамо распитујући се за заштитну капицу је да је — нема. Ипак, надамо се да ће можда моћи да ти помогне неко од наших читалаца и да те упуте на неку адресу.

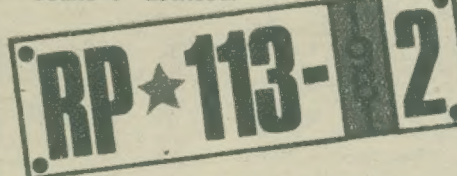
СЛАВА И РАЈА

Ове године у мом граду била је радна акција и на њој сам упознала бригадире Славу и Рају. Њихове адресе немам али се наддам да ће прочитати моје писмо и да ће ми се јавити.

Беба Стојановић,
Бориса Кидрича II+6/18
18300 Пирот

ПРИВРЕМЕНА РЕГИСТРАЦИЈА

Неколико пута сам видео аутомобиле са регистарским таблицама оваквог изгледа:

Интересује ме коме су оне намењене?

Ненад Мушиковић,
Ново насеље Толаши б.б.
Титоград

Таблице привремене регистрације (RP значи регистровано привремено) намењене су пре свега странцима који кратко време бораве у нашој земљи, рецимо научницима или трговачким представницима, затим нашим држављанима који возило извозе у иностранство али такође ради привременог боравка као и страним држављанима чије је возило регистровано у земљи која није потписница Међународне конвенције.

ВИЛИН КОЊИЦ

Где могу да купим моделе авиона „Пикто“ и „Вилин коњиц“ и по којој цени?

Читалац из Београда

У Центру за ваздухопловно моделарство, Вишеградска 27 у Београду можеш да купиш собни модел „Вилин коњиц“. Његова цена је 100,90 динара.

ЗА ДЕЦУ АФРИКЕ

Желели бисмо да пошаљемо помоћ деци Африке али не знамо адресу ОУН, па вас зато молимо да је објавите.

Омладинска организација
„Јединство“,
Нови Пазар

Уколико је реч о новчаној помоћи, можете да је уплатите на жиро-рачун Југословенске комисије за UNICEF. Број рачуна је 608-678-10061 СДК Земун, Маршала Тита. На уплатници обавезно назначите коме желите да пошаљете новац и у које сврхе.

SAAB У ЉУБЉАНИ

Да ли у нашој земљи могу да се купе audi rotero montreal 100 S купе и saab 99 EMS и колико коштају?

Јосо из Сиска

У нашој земљи могу да се купе сви модели фабрике „SAAB“. Тренутно тих аутомобила нема на

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА“

„Супер систем развоја тела“ је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да

добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела.“ Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: „BODY BUILDING“ P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК

складишту, али могу да се наруче преко представништва ове шведске фирме. Цена за saab 99 EMS износи 39946 шведских круна и око 200 хиљада динара на име царине и савезног и републичког пореза на промет. Увозник ових аутомобила је предузеће „Аутоматедонија“, а продају врши консигнација у Љубљани.

Производња спортског аутомобила alfa Romeo montreal престала је 1976. године а audi 100 купе S изишао је из производње годину дана касније.

КО ИМА АСТРОНОМИЈУ?

Желела бих да замолим читаоце који имају књигу „Астрономија“ за IV разред гимназије природно-математичког смера од др. Б. М. Шварца, др М. Вукићевић Карабин и др С. А. Сацаков да ми се јаве јер ми је веома потребна.

Радмила Спарих,
Трг партизана 24/II
Титово Ужице

НОВЧИЋ УМЕСТО КРОМПИРА

Вадећи кромпир на бакиној њиви пронашла сам новчић са ликом неког човека. Мама ми је рекла да је то Наполеон. Можете ли ми рећи чији је то новац и колика је његова вредност? Година ковања се не види баш јасно.

Александра Ђосић

На основу овако штурог описа заиста ништа не можемо да ти кажемо. Требало је да нам бар пошаљеш отисак новчића који си пронашла и тачно препишеш оно што на њему још може да се прочита.

БЕЗВРЕДНА СТВАР

Много се слуша панк музика па бих те замолио да ми објасниш основно значење те речи.

Марко А.
Београд

Енглеска реч панк има више значења: труло дрво, труд односно самокрес, пишљив боб, безвредна ствар.

ЦРТЕЖ ЗА БАЗАР

Поново ти се јављам (писала сам ти већ једном) и надам се да ћеш ми овог пута одговорити. Ево у чему је ствар: волим да цртам моделе женских одјевних предмета и мислим да то прилично добро радим. Пријатељи ми говоре да су ти модели веома лијеви и необични али бих ја жељела да ми то потврди и неко ко се професионално бави креирањем. Зато те молим да ми даш адресу неке модне креаторке којој бих могла да се обратим.

Снежана,
Земун

Цртеже које имаш пошаљи модном саветовалишту часописа „Базар“, Македонска 29, 11001 Београд.

СУЛТАНОВА МАЈКА

Молила бих да ми објасниш шта значи моје име?

Султа Османчевић,
Славка Родића 71
Бихаћ

Арапска реч султанија, која означава султанову мајку, жену или кћер, употребљава се и као женско име. Од ње су скраћени облици Султана, Султанка, Султа.

КАРАЂОРЂЕ

Волео бих да објавим датум рођења и смрти Карађорђа.

Мирко,
Лозница

Ђорђе Петровић Карађорђе рођен је у Вишевцу око 15. септембра 1752. а погинуо је код Радовања, села недалеко од Смедеревске Паланке, 25. јула 1817.

КАТАЛОГ МАРАКА

У „Експресу“ од 26. септембра прошле године на страни 15 објављен је натпис о филателији у којем је било речи и о каталогу југословенских марака за 1982. годину. Међутим, нигде се не спомиње ко је издао тај каталог па вас молим да објавите адресу издавача јер сам сигуран да има доста заинтересованих за његову куповину.

Борче Серафимовски,
VI градилиште „Бетон“
Тетово

Каталог југословенских марака за 1982. годину издао је Биро за поштанске марке и издавачку делатност Заједнице ППТ Београд. Палмотићева 2.

РЕСИЦЕ У НАСЛЕЂЕ

На свим часовницима које сам имао прилике да видим пише: 100% STAINLESS STEEL. Питао сам родитеље шта значе ове речи али они нису могли да ми објасне

па те зато молим да то учиниш ти. Хтео бих да знам и чему служе оне ресице које козе имају испод браде?

Горан Јовановић,
Добра

Речи које те интересују су енглеске а значе да је кућиште часовника направљено од нерђајућег челика. Што се тиче ресица, њих

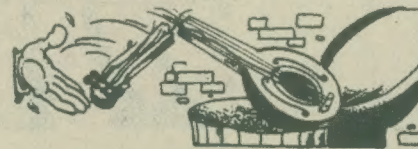
имају само неке врсте и, колико је познато, не служе ничему. Вероватно је да су ресице наслеђе које су данашњим козама оставили њихови далеки преци.

ЖИЦЕ ЗА БАЛАЛАЈКУ

Занима ме где могу набавити жице за балалајку.

Весна,
Карловац

Жица за балалајку тренутно, бар у Београду, нема. Међутим, рекли су нам да уместо њих мо-

жеш да искористиш жице за гитару а ових има у продавници „Музички магазин“, Теразије 12.

САМО ДВА БРОЈА

Редовно сакупљам „Политикин забавник“ али ми недостају два броја: 1549 и 1554. Молим оне који их имају да ми се јаве.

Владимир Цокановић,
Првوماјска 16
Власотинце

ИЗДАВАЧИ

Потребне су ми адресе издавачких предузећа „Грађевинска књига“ и „Научна књига“ па вас молим да их објавите.

Миле Стојановски,
Битољ

Адреса „Грађевинске књиге“ је Трг Маркса и Енгелса 8, а „Научне књиге“ Узун Миркова 5, Београд.

ШКОЛА ГИТАРЕ

1. Акорди — 2. Теорија
— 3. Мелодије 130 динара.

Плаћате поштару
Васиљевић Милун
пост ресторант
11001 Београд

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзод Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Опасна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну на-знаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 65.—
СР НЕМАЧКА	DM 115.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr. 107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr. 267.—
ШВЕДСКА	Skr. 271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну на-знаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

